ΕΙΔΙΚΉ ΈΚΘΕΣΗ 24/2026 EL

Χρηματοδότηση της ΕΕ για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα

Περιορισμένη η εστίαση σε μέτρα προσανατολισμένα στην αγορά στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» του προγράμματος «Ορίζων 2020»

CURIA RATIONUM
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

Σημείο

01-20 | Κύρια μηνύματα

01-10 | Το θέμα και η σημασία του

11-20 | Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

21-112 | Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα

21-40 | Τα διαθέσιμα κονδύλια δεν στόχευαν συστηματικά στα έργα με τις μεγαλύτερες δυνατότητες καινοτομίας και επέκτασης

23-24 | Η ανάλυση αναγκών από μέρους της Επιτροπής όσον αφορά τους φορείς καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, δεν συνέβαλε επαρκώς στον σχεδιασμό των προγραμμάτων εργασίας

25-29 | Στο πλαίσιο της χρηματοδότησης για τη «βιομηχανική υπεροχή» δόθηκε μερική μόνο στήριξη σε δραστηριότητες καινοτομίας προσανατολισμένες στην αγορά, που υλοποιήθηκαν από συμμετέχοντες κερδοσκοπικού χαρακτήρα

30-34 | Η έμφαση σε καινοτομίες χαμηλού επιπέδου ωριμότητας δεν ευνόησε την προώθηση ούτε της ανάπτυξης στην αγορά ούτε της επέκτασης

35-38 | Το κριτήριο «αντίκτυπος» δεν εφαρμόστηκε συνεκτικά για την επιλογή έργων με οικονομικό δυναμικό και δυνατότητες επέκτασης

39-40 | Οι ΜΜΕ σπανίως συντόνιζαν συνεργατικά έργα, ενώ και τα κριτήρια επιλεξιμότητας δεν είχαν σχεδιαστεί έτσι ώστε να προάγουν την ικανότητα καινοτομίας

41-94 | Το «Ορίζων 2020» εισήγαγε ειδικά μέσα για τη διείσδυση την αγορά αλλά με περιορισμένη επιτυχία

43-49 | Παραμένει ασαφές σε ποιον βαθμό τα χρηματοδοτικά μέσα που τελούσαν υπό τη διαχείριση του ομίλου της ΕΤΕπ έχουν στηρίξει ουσιαστικά τα αποτελέσματα καινοτομίας και εμπορικής αξιοποίησης

50-54 | Το μέσο για τις ΜΜΕ παρείχε αποτελεσματική στήριξη για τη μεταφορά τεχνολογίας, αλλά είχε περιορισμένα μόνο αποτελέσματα όσον αφορά τη διείσδυση στην αγορά

55-57 | Οι πρωτοβουλίες και τα εργαλεία της Επιτροπής για τη στήριξη της μεταφοράς γνώσεων είχαν περιορισμένη προβολή και περιορισμένο αντίκτυπο

58-60 | Η αποτελεσματικότητα των νέων εργαλείων που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» δεν έχει ακόμη αποδειχθεί

61-62 | Το πλαίσιο παρακολούθησης του προγράμματος «Ορίζων 2020» δεν παρακολουθούσε αποτελεσματικά τις οικονομικές επιδόσεις ή την ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων

63-73 | Οι στόχοι και οι δείκτες του προγράμματος δεν μετρούσαν τις οικονομικές επιδόσεις και την ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων ούτε σχεδιάστηκαν για αυτόν τον σκοπό

74-94 | Η παρακολούθηση της Επιτροπής δεν επικεντρώνεται στις επιμέρους οντότητες ούτε έχει μακροπρόθεσμο χαρακτήρα

95-112 | Στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης του «Ορίζων 2020» δεν εκτιμήθηκε η συμβολή του προγράμματος στις οικονομικές επιδόσεις ή στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων

98-105 | Στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» δεν περιεχόταν απαίτηση αξιολόγησης του αντικτύπου στους συμμετέχοντες

106-112 | Προβλήματα σχετικές με τις παραδοχές και τη μεθοδολογία στις εκ των υστέρων αξιολογήσεις της Επιτροπής ενδέχεται να οδήγησαν σε υπερβολικά αισιόδοξα αποτελέσματα

Παραρτήματα

Παράρτημα I – Σχετικά με τον έλεγχο

Παράρτημα II – Δείγμα έργων που εξετάστηκαν στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου

Παράρτημα III – Κριτήρια επιλεξιμότητας για την καινοτομία και την ψηφιοποίηση στο πλαίσιο του μηχανισμού SMEG

Παράρτημα IV – Σύγκριση «Ορίζων 2020» έναντι «Ορίζων Ευρώπη»

Παράρτημα V – Η έρευνα που απευθύναμε σε συμμετέχοντες του «Ορίζων 2020»

Συντομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής

Χρονοδιάγραμμα

Κλιμάκιο ελέγχου

01

Κύρια μηνύματα

Το θέμα και η σημασία του

01 Η ικανότητα καινοτομίας και οι οικονομικές επιδόσεις έχουν έναν ισχυρό αμφίδρομο δεσμό: η καινοτομία ωθεί την οικονομική μεγέθυνση μέσω αύξησης της παραγωγικότητας, νέων αγορών και ανταγωνιστικότητας, ενώ η οικονομική ισχύς οδηγεί στις επενδύσεις και στη ζήτηση που απαιτούνται για περαιτέρω καινοτομία, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας κύκλος διαρκούς ευημερίας. Η ικανότητα μιας εταιρείας να καινοτομεί (ικανότητα καινοτομίας) τονώνει την παραγωγή της, δημιουργεί θέσεις εργασίας υψηλής αξίας και ενισχύει την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα, καθιστώντας την καίριας σημασίας για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη.

02 Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» ήταν το εμβληματικό πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020. Ο συνολικός του στόχος ήταν να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας και οικονομίας που θα βασίζονται στη γνώση και την καινοτομία, σε επίπεδο ΕΕ, αξιοποιώντας πρόσθετες επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία (Ε&Κ) και υποστηρίζοντας την επίτευξη των στόχων της ΕΕ στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας[1].

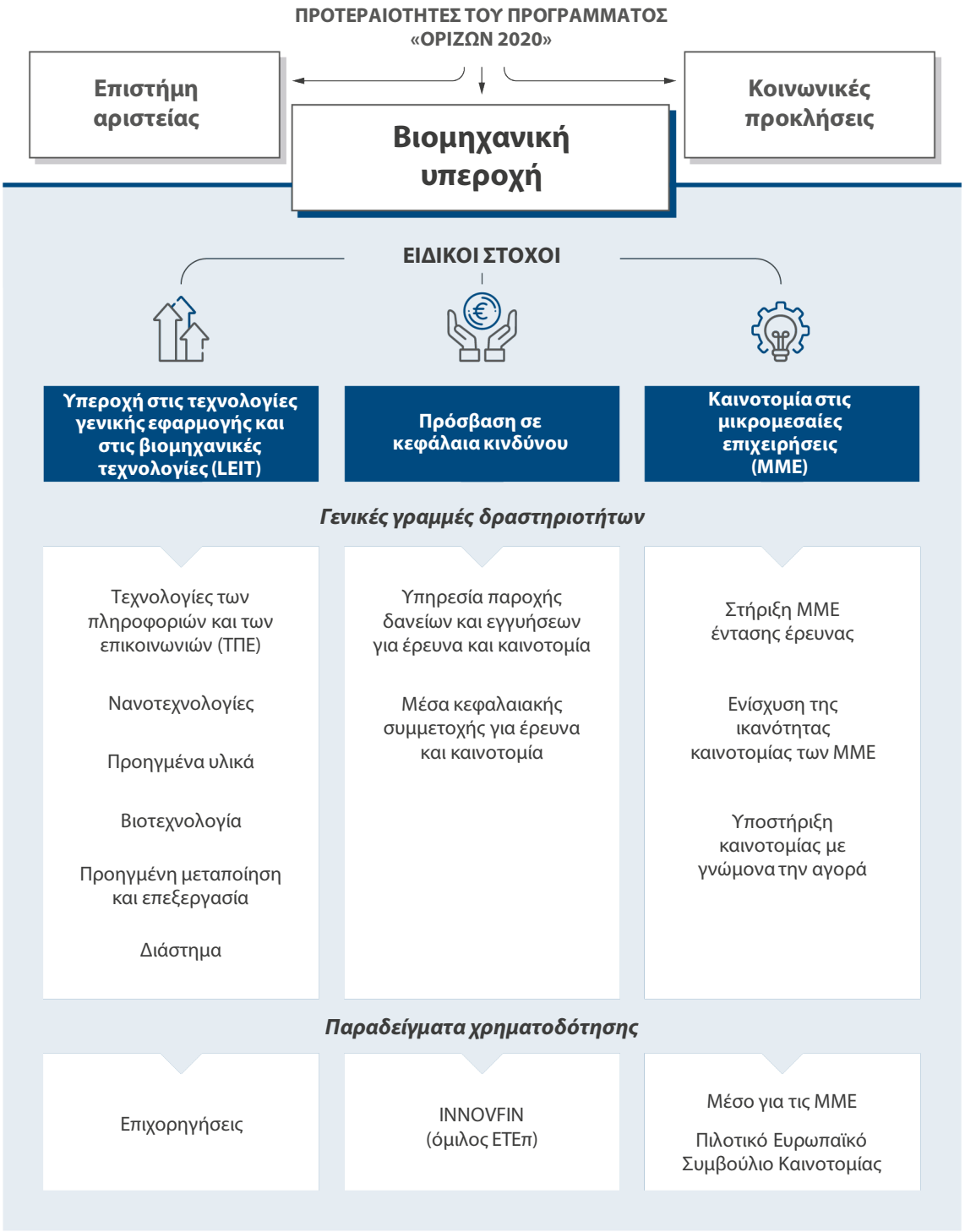
03 Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1291/2013 (κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020») έθετε τις τρεις προτεραιότητες του προγράμματος: «επιστήμη αριστείας», «κοινωνικές προκλήσεις» και «βιομηχανική υπεροχή», σκοπός των οποίων ήταν η καλύτερη αξιοποίηση του βιομηχανικού δυναμικού της Ευρώπης μέσω της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης σε ευρύ φάσμα τομέων.

[1] Άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1291/2013.

04 Με συνολικό προϋπολογισμό 79 δισεκατομμυρίων ευρώ (εκ των οποίων 77 δισ. ευρώ σε βασική χρηματοδότηση και πρόσθετη χρηματοδότηση για πυρηνική έρευνα στο πλαίσιο του προγράμματος Ευρατόμ[2]), το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» αντιπροσώπευε το 54 % του τομέα «Ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση» του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ). Για την προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή» διατέθηκε προϋπολογισμός ύψους περίπου 17 δισεκατομμυρίων ευρώ (δηλαδή το 22 % του συνολικού προϋπολογισμού για το «Ορίζων 2020»). Η συγκεκριμένη προτεραιότητα επιδιώχθηκε μέσω τριών ειδικών στόχων. Σχεδόν το 80 % του προϋπολογισμού στο πλαίσιο αυτής της προτεραιότητας διατέθηκε για την επιδίωξη του στόχου της υπεροχής σε έξι τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες (LEIT). Αυτός είναι άλλωστε ο τομέας που είναι περισσότερο πιθανό να χρηματοδοτεί μέτρα έρευνας και καινοτομίας προσανατολισμένα στην αγορά (***γράφημα 1***).

[2] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1291/2013 και κανονισμός (Ευρατόμ) αριθ. 1314/2013.

Γράφημα 1 | Προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή» – ειδικοί στόχοι

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

05 Σύμφωνα με την έκθεση Draghi σχετικά με την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, η έρευνα και η καινοτομία έχουν κεντρική θέση στη στρατηγική της ΕΕ για την ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας. Στην έκθεση υπογραμμίζεται η ανάγκη να ενισχυθεί η τεχνολογική υπεροχή της Ευρώπης, να βελτιωθούν οι συνθήκες για τις ιδιωτικές επενδύσεις σε Ε&Κ, και να ενισχυθούν η αξιοποίηση και η προβολή των αποτελεσμάτων της έρευνας στην ευρύτερη οικονομία. Αναγνωρίζεται ότι το χάσμα καινοτομίας σε σύγκριση με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα, ιδίως στις προηγμένες τεχνολογίες, αποτελεί βασική πρόκληση.

06 Η Επιτροπή, σε απάντηση στα ανωτέρω και στο πλαίσιο των νομοθετικών της προτάσεων για το ΠΔΠ 2028-2034, προτίθεται να συστήσει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας (ΕΤΑ), και σε στενή σύνδεση με αυτό αλλά σε ξεχωριστή, παράλληλη οδό, να δρομολογήσει τη συνέχιση του προσεχούς «Ορίζων Ευρώπη» ως χωριστού προγράμματος.

07 Το ΕΤΑ, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», έχει ως στόχο να «λειτουργεί ως επενδυτική ικανότητα για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας σε τεχνολογίες και στρατηγικούς τομείς ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Το πλαίσιο αυτό θα καλύπτει τομείς από τη συνεργατική έρευνα έως την επέκταση, την καινοτομία, την ανάπτυξη της βιομηχανίας και των υποδομών και τη μεταποίηση, συμπεριλαμβανομένων των δεξιοτήτων, και θα στηρίζει έργα και εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, των νεοφυών επιχειρήσεων, των μεγαλύτερων εταιρειών, των πανεπιστημίων και των ερευνητικών οντοτήτων, λειτουργώντας παράλληλα ως εργαλείο μόχλευσης που χρησιμοποιεί δημοσιονομικά μέσα για την προσέλκυση ιδιωτικών, θεσμικών και εθνικών επενδύσεων»[3]. Από κοινού, το ΕΤΑ και το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» έχουν προβλεπόμενο προϋπολογισμό ύψους περίπου 409 δισεκατομμυρίων ευρώ (362 δισ. ευρώ σε τιμές 2025), ποσό το οποίο αντιστοιχεί στο 21 % περίπου του συνολικού προτεινόμενου προϋπολογισμού του ΠΔΠ 2028-2034 που ανέρχεται σε 1 984 δισεκατομμύρια ευρώ (1 763 δισ. ευρώ σε τιμές 2025). Συνδέοντας στενά τη συνιστώσα «ανταγωνιστικότητα» του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» με το ΕΤΑ, η Επιτροπή επιδιώκει επίσης να διασφαλίσει ομαλότερη πορεία από την έρευνα στην καινοτομία, την εκκίνηση και την επέκταση.

[3] COM(2025) 555.

08 Κατά την περίοδο 2014-2020, ο κύριος στόχος της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» ήταν η χρηματοδότηση μέτρων έρευνας και καινοτομίας τα οποία θα βοηθούσαν τις εταιρείες, και ιδίως τις ΜΜΕ (μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις), να ενισχύσουν το δυναμικό τους για καινοτομία και ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό να αξιολογηθεί πόσο αποτελεσματικά στήριξε τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις όσον αφορά την είσοδο καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά, προκειμένου να αντληθούν χρήσιμα διδάγματα για την υλοποίηση του ΕΤΑ και των σχετικών σκελών του «Ορίζων Ευρώπη» κατά την περίοδο 2028-2034.

09 Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2026, γνωμοδοτήσαμε σχετικά με τις προτάσεις της Επιτροπής τόσο για το ΕΤΑ όσο και για το «Ορίζων Ευρώπη», καθώς και σχετικά με την πρότασή της για την εφαρμογή πλαισίου επιδόσεων (γνώμη 01/2026, γνώμη 02/2026, και γνώμη 10/2026). Γίνεται αναφορά στις συγκεκριμένες γνώμες στην έκθεσή μας, κατά περίπτωση.

10 Περισσότερες γενικές πληροφορίες και λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την εμβέλεια και την προσέγγιση του ελέγχου παρατίθενται στο ***παράρτημα I***.

Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

11 Η Επιτροπή αποτύπωσε δεόντως τις στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ στα προγράμματα εργασίας του «Ορίζων 2020» σε ό,τι αφορά την προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή». Ωστόσο, παραμένει ασαφής ο βαθμός στον οποίο οι ανάγκες των συμμετεχόντων, τα συμπεράσματα των διαβουλεύσεων ή οι παρατηρήσεις των εκτελεστικών οργανισμών ενσωματώθηκαν στην κατάρτιση των προγραμμάτων εργασίας ή στον σχεδιασμό των προσκλήσεων. Η ανησυχία αυτή εκφράστηκε επίσης στις παρατηρήσεις των συμφεροντούχων, οι οποίες υποβλήθηκαν στην ενδιάμεση αξιολόγηση του «Ορίζων 2020» από την Επιτροπή. Αυτοί οι παράγοντες, από κοινού, ενδεχομένως να περιόρισαν την ικανότητα της Επιτροπής να εντοπίσει θέματα που θα ανταποκρίνονταν καλύτερα στις συγκεκριμένες ανάγκες των καινοτόμων συμμετεχόντων (ιδίως των ΜΜΕ) (σημεία ***23*** και ***24***).

12 Συνολικά, στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή», μόλις το ήμισυ περίπου της χρηματοδοτικής στήριξης αφορούσε δράσεις προσανατολισμένες στην αγορά που εμφάνιζαν υψηλότερα επίπεδα τεχνολογικής ανάπτυξης. Επίσης, περίπου το ήμισυ της χρηματοδότησης διατέθηκε σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η μόχλευση του ιδιωτικού τομέα. Παρότι οι κερδοσκοπικές οντότητες, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, αντιστοιχούσαν σε ποσοστό μεγαλύτερο από τα τρία τέταρτα του συνόλου των συμμετεχόντων, παρατηρήσαμε ότι η χρηματοδότηση για τεχνολογίες LEIT και για την «καινοτομία στις ΜΜΕ» ήταν συγκεντρωμένη σε λίγες εκατοντάδες συμμετεχόντων. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες αυτοί ήταν κυρίως μη κερδοσκοπικές οργανώσεις σε πολλά συνεργατικά έργα, ερευνητικοί οργανισμοί και ιδρύματα τριτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι εν λόγω οργανισμοί συχνά λάμβαναν το υψηλότερο ποσοστό χρηματοδότησης (έως και 100 %), και έτσι η στήριξη αυτή δεν μπορούσε να λειτουργήσει ως κίνητρο για τη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων (σημεία ***25***–***29***).

13 Διαπιστώσαμε επίσης ότι πολλές προσκλήσεις που ορίζονταν στα προγράμματα εργασίας στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» απευθύνονταν σε μεσαία επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας, δίνοντας έμφαση στην επικύρωση και την επίδειξη στους σχετικούς κλάδους. Κατά συνέπεια, ο συνολικός αντίκτυπος του «Ορίζων 2020» στην εμπορική αξιοποίηση και την επέκταση ήταν ήδη περιορισμένος κατά το στάδιο του προγραμματισμού. Η κατάσταση δεν έχει αλλάξει σημαντικά στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Εν τω μεταξύ, η Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει την καινοτομία σε μεταγενέστερα στάδια, έχει θεσπίσει νέα καθεστώτα που συμπληρώνουν τις επιχορηγήσεις με επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου, οι οποίες καλύπτουν, κυρίως, υψηλότερα επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας. Το κύριο μέσο που αξιοποιείται σε αυτό το πλαίσιο είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας (ΕΣΚ), και ιδίως το κύριο σκέλος επενδύσεων επιχειρηματικού κεφαλαίου, το Ταμείο του ΕΣΚ. Ωστόσο, αυτά τα μέσα λειτουργούσαν χωριστά και δεν αναπτύχθηκε μια συστηματική σύνδεση με έργα επιχορηγούμενα από τα προγράμματα «Ορίζων 2020» / «Ορίζων Ευρώπη», με αποτέλεσμα να περιοριστεί η ικανότητα ακόμη και επιτυχημένων έργων μεσαίου επιπέδου τεχνολογικής ετοιμότητας να εξελιχθούν, περνώντας από το επίπεδο ανάπτυξης μεσαίου σταδίου στην εμπορική αξιοποίηση με άμεση διάθεση στην αγορά (σημεία ***30***–***34***).

14 Κατά την αξιολόγηση των προτάσεων και την εκτίμηση των εκροών στην πορεία υλοποίησης των έργων, η Επιτροπή εφάρμοζε τα προβλεπόμενα στη νομική βάση κριτήρια, με εξαίρεση το κριτήριο του «αντικτύπου», το οποίο χρησιμοποιήθηκε σπάνια στη διαδικασία επιλογής. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι οι ΜΜΕ σπάνια ενεργούσαν ως συντονιστές έργου στο πλαίσιο συνεργατικών έργων (στα οποία αντιστοιχεί σχεδόν το 80 % της χρηματοδότησης του «Ορίζων 2020»), με αποτέλεσμα να περιορίζεται η επιρροή τους στην καθοδήγηση των έργων, στην κυριότητα ή δημιουργία διανοητικής ιδιοκτησίας και στην εμπορική αξιοποίηση. Επιπλέον, πάνω από το ένα τρίτο των ΜΜΕ στο δείγμα μας, ανέφερε ότι πρωταρχικό κίνητρό τους για να υποβάλουν αίτηση και να συμμετάσχουν ήταν η δικτύωση με βασικούς παράγοντες του κλάδου παρά η καινοτομία. Τέλος, ούτε στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» ούτε στα προγράμματα εργασίας προσδιορίζονται απαιτήσεις επιλεξιμότητας σε σχέση με την ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων. Ως αποτέλεσμα, η χρηματοδότηση δεν διατέθηκε απαραίτητα στους συμμετέχοντες ή στα έργα με τις μεγαλύτερες δυνατότητες για καινοτομία. Η κατάσταση παραμένει αμετάβλητη στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (σημεία ***35***–***40***).

15 Ένας από τους ειδικούς στόχους της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» ήταν να ενισχυθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ σε κεφάλαια κινδύνου ως κινητήριος μοχλός της καινοτομίας σε επίπεδο ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, μέσω του «Ορίζων 2020» δημιουργήθηκε το χρηματοδοτικό μέσο «πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου». Ο μηχανισμός αυτός ενεργοποιήθηκε μέσω της οικογένειας προϊόντων InnovFin και περιλάμβανε ευρύ φάσμα δανειακών, εγγυοδοτικών, μετοχικών και συμβουλευτικών προϊόντων. Ωστόσο, εξακολουθεί να είναι ασαφής ο βαθμός στον οποίο αυτά τα χρηματοδοτικά μέσα, τα οποία τελούσαν υπό τη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ), στήριξαν αποτελεσματικά τα αποτελέσματα καινοτομίας και εμπορικής αξιοποίησης. Από τον έλεγχό μας προκύπτει ότι οι ΜΜΕ δεν έλαβαν το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης που εκταμιεύθηκε μέσω των εργαλείων InnovFin υπό τη διαχείριση της ΕΤΕπ (σημεία ***41***–***49***).

16 Το μέσο για τις ΜΜΕ παρείχε ουσιαστική στήριξη για τη μεταφορά τεχνολογίας, αλλά είχε περιορισμένα αποτελέσματα όσον αφορά τη διείσδυση στην αγορά, λόγω ζητημάτων χρηματοδότησης, ελλιπούς προγραμματισμού της αξιοποίησης, κανονιστικών εμποδίων και περιορισμένης ικανότητας μεταφοράς τεχνολογίας. Αυτά τα επίμονα εμπόδια συνέχισαν να μειώνουν τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο του προγράμματος. Η Επιτροπή εφάρμοσε επίσης, ιδίως προς όφελος των ΜΜΕ, εργαλεία όπως δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, την υπηρεσία Cordis, ιστοτόπους και την πρωτοβουλία Innovation Radar για τη στήριξη της διάδοσης και της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων των έργων. Ωστόσο, οι δραστηριότητες διάδοσης έπασχαν από περιορισμένη προβολή, με συνέπεια οι δικαιούχοι να μην έχουν αρκετές ευκαιρίες να εκμεταλλευθούν τα αποτελέσματα των έργων και να παρεμποδιστεί η ευρύτερη υιοθέτηση των καινοτομιών, ενώ, επιπλέον, δεν ήταν πάντα καλά τεκμηριωμένες. Διαπιστώσαμε επίσης ότι δεν είχε ακόμη αξιολογηθεί από την Επιτροπή η αποτελεσματικότητα των εργαλείων που χρησιμοποιούνταν για να ενθαρρύνουν τη διάδοση και την αξιοποίηση της μεταφοράς τεχνολογίας και την υιοθέτηση των αποτελεσμάτων της χρηματοδοτούμενης από την ΕΕ έρευνας από την αγορά (σημεία ***50***–***60***).

Σύσταση 1

Προώθηση της μεταφοράς της τεχνολογίας, ενίσχυση της υιοθέτησης καινοτόμων λύσεων από την αγορά και στήριξη των δραστηριοτήτων διάδοσης

Όσον αφορά το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» 2028-2034 και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας, στο πλαίσιο των οποίων θα χρησιμοποιηθούν κοινές προσκλήσεις για μέτρα προσανατολισμένα στην αγορά, η Επιτροπή πρέπει:

α) να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στη στήριξη προτάσεων με υψηλότερο επίπεδο τεχνολογικής ετοιμότητας κατά την προετοιμασία των προγραμμάτων εργασίας και των προσκλήσεων,

β) να αποτυπώσει καλύτερα τις χρηματοδοτικές ανάγκες στα προγράμματα εργασίας με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία,

γ) να εφαρμόσει με συνέπεια το κριτήριο του αντικτύπου για την επιλογή των έργων·

δ) να προσδιορίσει τιμές-στόχο για τη συμμετοχή κερδοσκοπικών οντοτήτων και ΜΜΕ, προβλέποντας μεταξύ άλλων ρυθμίσεις για την παρακολούθησή τους στις συμφωνίες μεταβίβασης αρμοδιοτήτων με φορείς υλοποίησης, όπως ο όμιλος της ΕΤΕπ,

ε) να βελτιώσει και να επεκτείνει στοχευμένα μέτρα που θα στηρίζουν την υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων από την αγορά, και

στ) να ενισχύσει τη στήριξη σε δραστηριότητες διάδοσης και αξιοποίησης, με σκοπό να βελτιώσει την προβολή, την προσβασιμότητα και την εμπορική χρήση των αποτελεσμάτων των έργων, με ιδιαίτερη έμφαση στις ΜΜΕ.

Ημερομηνία-στόχος: 1ο τρίμηνο του 2028.

17 Όσον αφορά τη «βιομηχανική υπεροχή», όπως και άλλα τμήματα του προγράμματος «Ορίζων 2020», η Επιτροπή δεν αξιολόγησε τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων έρευνας με χρηματοδότηση της ΕΕ κατά το κλείσιμο των έργων. Οι συμμετέχοντες έπρεπε να υποβάλουν τελική έκθεση για το έργο, η οποία έπρεπε να περιλαμβάνει σχέδια διάδοσης και αξιοποίησης, αλλά η Επιτροπή ούτε αξιολογούσε συστηματικά τα αποτελέσματα των ερευνών τους ούτε μεταπαρακολούθησε την υλοποίηση αυτών των σχεδίων. Επίσης, δεν βρήκαμε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η Επιτροπή είχε επιχειρήσει να αξιολογήσει τις δυνατότητες εμπορικής αξιοποίησης και επέκτασης της έρευνας που χρηματοδοτείται από την ΕΕ, κατά τη διάρκεια των έργων ή μετά την ολοκλήρωσή τους. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν διέθετε τεκμηρίωση βάσει της οποίας να μπορεί να αποφασίσει αν θα συνεχίσει τη χρηματοδότηση σε έργα με δυνατότητες εμπορικής αξιοποίησης ή επέκτασης. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2028-2034, η Επιτροπή σκοπεύει να συνεχίσει να κάνει την επικύρωση αποκλειστικά κατά το κλείσιμο των έργων, χωρίς να αξιολογεί συστηματικά τα ερευνητικά αποτελέσματα ή να διεξάγει διαρθρωμένη μεταπαρακολούθηση μετά την ολοκλήρωση των έργων (σημεία ***78***–***88***).

Σύσταση 2

Στοχευμένη χρηματοδότηση για τη στήριξη της εισόδου στην αγορά και της επέκτασης

Όσον αφορά το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» 2028-2034 και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας, συγκεκριμένα για μέτρα προσανατολισμένα στην αγορά που θα εντάσσονται σε καθεμία από τις κοινές στρατηγικές πτυχές, η Επιτροπή πρέπει:

α) να προσδιορίσει έργα με μεγάλες δυνατότητες εμπορικής αξιοποίησης και επέκτασης μετά την ολοκλήρωση των χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ δραστηριοτήτων, με βάση μια συστηματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, και

β) να σχεδιάσει και να υλοποιήσει συστήματα στοχευμένης χρηματοδότησης προκειμένου να στηρίξει την είσοδο στην αγορά και την επέκταση εταιρειών που έχουν διαδραματίσει βασικό ρόλο σε προηγούμενα ερευνητικά έργα με χρηματοδότηση από την ΕΕ, τα αποτελέσματα των οποίων αξιολογήθηκε ότι έχουν μεγάλες εμπορικές δυνατότητες.

Ημερομηνία-στόχος: 2027.

18 Ο σχεδιασμός των στόχων και των δεικτών που χρησιμοποιούσε η Επιτροπή για να παρακολουθεί την προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή» του «Ορίζων 2020» ήταν ελλιπής. Δεν υπήρχαν επιχειρησιακοί στόχοι για τη μέτρηση της προόδου όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων του «Ορίζων 2020». Οι δείκτες σχετίζονταν με εκροές και όχι με αποτελέσματα ή τον αντίκτυπο, ενώ δεν διευκόλυναν την παρακολούθηση των οικονομικών επιδόσεων των οντοτήτων που έλαβαν στήριξη. Στο σχέδιο πλαισίου επιδόσεων που καταρτίζει η Επιτροπή για το επόμενο ΠΔΠ, οι περισσότεροι προτεινόμενοι δείκτες για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» μετά το 2027 οι οποίοι αφορούν τη «βιομηχανική υπεροχή» εξακολουθούν να παρουσιάζουν το ίδιο πρόβλημα (σημεία ***63***–***73*** και ***78***).

19 Στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», η Επιτροπή δεν συγκέντρωνε δεδομένα σχετικά με την ικανότητα καινοτομίας ή τις οικονομικές επιδόσεις των συμμετεχόντων. Μπορεί έτσι να περιορίστηκε η ικανότητά της να αξιολογεί αν η χρηματοδότηση της ΕΕ μετουσιώνεται σε οικονομική αξία για τις εταιρείες, και ιδίως για τις ΜΜΕ. Παρότι πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στη μεθοδολογία στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» σε σύγκριση με το «Ορίζων 2020», αυτή η κατάσταση επιμένει. Επιπλέον, δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα όσον αφορά τον βαθμό συνεισφοράς των χρηματοδοτικών προϊόντων InnovFin του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ) στην καινοτομία των ΜΜΕ. Θεωρούμε αδύνατο να αξιολογηθεί διεξοδικά και ουσιαστικά η αποτελεσματικότητα της χρηματοδοτούμενης με ενωσιακά κονδύλια έρευνας ως προς τη στήριξη της καινοτομίας και της ανάπτυξης, όταν βασίζεται σε εσφαλμένα και ελλιπή δεδομένα παρακολούθησης (σημεία ***74***–***78*** και ***89***–***94***).

Σύσταση 3

Αναδιάρθρωση και εξορθολογισμός του συστήματος παρακολούθησης για τα προγράμματα-πλαίσιο «Ορίζων»

Όσον αφορά το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2028-2034, η Επιτροπή πρέπει να αναδιαρθρώσει και να εξορθολογίσει το σύστημα παρακολούθησης που διαθέτει, ώστε να συλλέγει και να καταγράφει δεδομένα κατάλληλα για την ουσιαστική αξιολόγηση του αντικτύπου της χρηματοδότησης της έρευνας από την ΕΕ σε βάθος αρκετών περιόδων προγραμματισμού. Θα πρέπει να δοθεί επίσης περισσότερη σημασία στην παρακολούθηση των μακροπρόθεσμων συνεπειών για τους συμμετέχοντες. Θα πρέπει δε να καλύπτονται και η ικανότητα καινοτομίας των υποστηριζόμενων οντοτήτων και οι οικονομικές επιδόσεις των κερδοσκοπικών οντοτήτων.

Ημερομηνία-στόχος: 2027.

20 Το 2024 η Επιτροπή διεξήγαγε την εκ των υστέρων αξιολόγηση του «Ορίζων 2020», σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Διαπιστώσαμε ότι, στο πλαίσιο της αξιολόγησης, εκτιμήθηκε ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα ενίσχυσε τις οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων του δείγματος σε ορισμένο μόνο βαθμό, χωρίς να εξεταστούν καθόλου οι συνέπειες στην ικανότητα καινοτομίας των επιχειρήσεων. Αντίθετα, η αξιολόγηση εστίασε στην επίδραση του «Ορίζων 2020» στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα σε επίπεδο ΕΕ, κυρίως με τη χρήση μακροοικονομικών και μικροοικονομικών μοντέλων. Η απουσία προοπτικής σε επίπεδο εταιρειών περιορίζει τη χρησιμότητα της αξιολόγησης για τη βελτίωση του σχεδιασμού των μελλοντικών προγραμμάτων. Τέλος, προβλήματα σχετικά με τις παραδοχές και τη μεθοδολογία αυτών των μοντέλων και των υποκείμενων δεδομένων για αρκετούς δείκτες μείωσαν την αξιοπιστία της ανάλυσης και ενδεχομένως να συνέβαλαν στη διαμόρφωση ενός υπερβολικά θετικού αποτελέσματος στο πλαίσιο της αξιολόγησης (σημεία ***95***–***112***).

Σύσταση 4

Αξιολόγηση του αντίκτυπου της ενωσιακής χρηματοδότησης της έρευνας στις οικονομικές επιδόσεις και στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων

Όσον αφορά το τρέχον πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», η Επιτροπή πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω τις μεθόδους της για την αξιολόγηση του αντικτύπου της χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας από την ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στις οικονομικές επιδόσεις και την ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων.

Ημερομηνία-στόχος: 2031.

02

Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα

Τα διαθέσιμα κονδύλια δεν στόχευαν συστηματικά στα έργα με τις μεγαλύτερες δυνατότητες καινοτομίας και επέκτασης

21 Ο κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» απαιτεί από την Επιτροπή να εντοπίσει συγκεκριμένα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ όσον αφορά την καινοτομία[4], να προωθήσει τη βιομηχανική υπεροχή για να στηρίξει τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), και να προσελκύσει την ισχυρή συμμετοχή της βιομηχανίας, μένοντας παράλληλα ανοικτή σε νέους συμμετέχοντες. Η δέουσα εξέταση των αναγκών των χρηστών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε όλα τα ανωτέρω πεδία[5]. Τα προγράμματα εργασίας καθόριζαν τις προτεραιότητες και τις αντίστοιχες προσκλήσεις. Στη συνέχεια, τα έργα επιλέχθηκαν μέσω ειδικών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, με βάση προκαθορισμένα κριτήρια επιλογής.

22 Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο τα προγράμματα εργασίας της Επιτροπής και οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων κάλυψαν τις ανάγκες και τα ειδικά εμπόδια που αντιμετώπιζαν οι συμμετέχοντες, ιδίως οι ΜΜΕ, στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή». Εξετάζεται επίσης πώς προσδιορίστηκαν τα έργα με οικονομικό δυναμικό και δυνατότητες επέκτασης και αν καθορίστηκαν οι σωστές προτεραιότητες για τη χρηματοδότηση των εν λόγω έργων.

---

[4] Παράρτημα I, Μέρος II, προτεραιότητα «*Βιομηχανική υπεροχή*».

[5] Προοίμια 20 και 34, και Παράρτημα I, Μέρος II στοιχείο α).

Η ανάλυση αναγκών από μέρους της Επιτροπής όσον αφορά τους φορείς καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, δεν συνέβαλε επαρκώς στον σχεδιασμό των προγραμμάτων εργασίας

23 Κατά την προετοιμασία των προγραμμάτων εργασίας του «Ορίζων 2020» για την προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή», η Επιτροπή χρησιμοποίησε ανάλυση χαρτοφυλακίου, μελέτες για τις τάσεις στην τεχνολογία και στην αγορά, αξιολογήσεις και εκτιμήσεις επιπτώσεων, καθώς και αποτελέσματα παρακολούθησης έργων, σε συνδυασμό με διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη. Οργάνωσε επίσης εσωτερικές συνεδρίες ανταλλαγής απόψεων και συναντήσεις καθορισμού προτεραιοτήτων, ενώ παράλληλα πραγματοποίησε διαβουλεύσεις με συμβατικές συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μέσω των αντίστοιχων διοικητικών συμβουλίων των συμπράξεων. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις με συμβουλευτικά όργανα, τεχνολογικές πλατφόρμες, ενώσεις συμφεροντούχων, ειδικούς εμπειρογνώμονες της Επιτροπής και ειδικούς στα κράτη μέλη. Οι τελικές θεματικές προτεραιότητες εγκρίθηκαν από επιτροπή η οποία απαρτιζόταν από τις αρμόδιες γενικές διευθύνσεις της Επιτροπής και εκπροσώπους των κρατών μελών.

24 Συνολικά, η διαδικασία αυτή κατέληξε στα προγράμματα εργασίας του «Ορίζων 2020», τα οποία αποτύπωσαν ικανοποιητικά τις στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ όσον αφορά την προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή». Εντούτοις, διαπιστώσαμε τα ακόλουθα ζητήματα:

- Ο βαθμός στον οποίο οι ανάγκες των συμμετεχόντων, και ιδίως των ΜΜΕ, είχαν αναλυθεί συστηματικά και ενσωματωθεί στον σχεδιασμό των προσκλήσεων δεν προέκυπτε με σαφήνεια από τα έγγραφα που εξετάσαμε στο πλαίσιο του ελέγχου μας. Ειδικότερα, δεν καταφέραμε να αποσαφηνίσουμε τον τρόπο με τον οποίο τα συμπεράσματα των διαβουλεύσεων, η ανάλυση των τάσεων της αγοράς ή οι μελέτες ανάλυσης αναγκών συνέβαλαν στην τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων, ή τον τρόπο με τον οποίο η ανατροφοδότηση των ΜΜΕ επηρέασε το τελικό περιεχόμενο των προγραμμάτων εργασίας.

- Οι εκθέσεις που είχε υποβάλει η Επιτροπή σχετικά με τη διοργάνωση των προσκλήσεων εστίαζαν κυρίως στις διαδικαστικές πτυχές της αξιολόγησης και περιείχαν συστάσεις και σχέδια δράσης. Η Επιτροπή παρείχε επίσης παραδείγματα που απεικόνιζαν πώς υιοθετήθηκαν οι συστάσεις των συμβουλευτικών ομάδων σε επόμενα προγράμματα εργασίας. Ωστόσο, δεν υποβλήθηκαν έγγραφα που να τεκμηριώνουν τον τρόπο με τον οποίο προσδιορίζονταν οι προτεραιότητες των προσκλήσεων και ενσωματώνονταν στον σχεδιασμό των προσκλήσεων.

- Ο κατακερματισμός της διακυβέρνησης μεταξύ της Επιτροπής και των φορέων υλοποίησης περιόρισε ακόμη περισσότερο την αποτελεσματική χρήση των αποδεικτικών στοιχείων στην προετοιμασία των προγραμμάτων εργασίας. Ενώ η Επιτροπή ήταν αρμόδια για τον σχεδιασμό πολιτικής και υλοποίησε μεγάλο μέρος του προγράμματος άμεσα, η υλοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων ανατέθηκε σε εκτελεστικούς οργανισμούς. Οι οργανισμοί αυτοί δεν ήταν άμεσα εμπλεκόμενοι στην έγκριση των προγραμμάτων εργασίας από την προαναφερθείσα επιτροπή, πράγμα που σημαίνει ότι η πολύτιμη συμβολή τους ενδεχομένως δεν αξιοποιήθηκε στον σχεδιασμό των προγραμμάτων.

- Η ανατροφοδότηση των συμφεροντούχων στην οποία έγινε αναφορά στην ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος «Ορίζων 2020»[6] υποδείκνυε ότι δεν είχαν αντιληφθεί τη διαδικασία της προετοιμασίας των προγραμμάτων εργασίας ως ομοιόμορφα διαφανή ή συμπεριληπτική, εξαιτίας των ανομοιογενειών στις πρακτικές διαβούλευσης στους διάφορους θεματικούς τομείς, ενώ υπήρχε η αντίληψη ότι οι μεγαλύτεροι παράγοντες ασκούσαν μεγαλύτερη επιρροή στα θέματα των προσκλήσεων.

Στο πλαίσιο της χρηματοδότησης για τη «βιομηχανική υπεροχή» δόθηκε μερική μόνο στήριξη σε δραστηριότητες καινοτομίας προσανατολισμένες στην αγορά, που υλοποιήθηκαν από συμμετέχοντες κερδοσκοπικού χαρακτήρα

Η «βιομηχανική υπεροχή» κάλυψε το πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων έρευνας, αντί να εστιάσει σε δραστηριότητες προσανατολισμένες στην αγορά

25 Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» αποσκοπούσε στην κάλυψη του πλήρους φάσματος των δραστηριοτήτων, από την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη έως την επίδειξη και την καινοτομία, συμπεριλαμβανομένων όλων των σταδίων της αλυσίδας έρευνας και καινοτομίας. Οι δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας και τα ποσοστά χρηματοδότησης διέφεραν ανά είδος δράσης, καθώς μετρούσαν παράγοντες όπως η ωριμότητα και ο σκοπός της δράσης, καθώς και το προφίλ των δικαιούχων. Αυτό συνάδει με το αξίωμα ότι οι δραστηριότητες που είναι προσανατολισμένες στην αγορά είθισται να προσελκύουν μεγαλύτερο μερίδιο πρόσθετης χρηματοδότησης από άλλες, κυρίως ιδιωτικές, πηγές (***γράφημα 2***).

[6] Παράρτημα 1.

Γράφημα 2 | Ποσοστά χρηματοδότησης στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», ανά κύρια είδη δράσεων και δικαιούχων

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

26 Αφού διερευνήσαμε λεπτομερώς τη χρηματοδότηση για δραστηριότητες LEIT, και ιδίως νανοτεχνολογίες, προηγμένα υλικά, βιοτεχνολογία, προηγμένη μεταποίηση και επεξεργασία (NMBP) και τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή», διαπιστώσαμε ότι ελαφρώς περισσότερο από το ήμισυ της χρηματοδότησης (περίπου 54 %) έχει διατεθεί για δράσεις «έρευνας», «συντονισμού» και «στήριξης». Οι εν λόγω δράσεις κατά κανόνα αφορούν τα πρώτα στάδια του κύκλου καινοτομίας. Μια προσεκτικότερη εξέταση των δραστηριοτήτων NMBP αποκαλύπτει επίσης ότι οι δράσεις καινοτομίας κυριαρχούσαν περισσότερο στον τομέα της προηγμένης μεταποίησης και επεξεργασίας, ενώ οι δράσεις έρευνας και καινοτομίας αφορούσαν κυρίως τον τομέα των νανοτεχνολογιών, των προηγμένων υλικών και της βιοτεχνολογίας. Αντίστοιχα, περίπου το ήμισυ (52 %) της χρηματοδοτικής στήριξης στο πλαίσιο των «δράσεων καινοτομίας» και των «δράσεων για τις ΜΜΕ» αφορούσε δραστηριότητες προσανατολισμένες στην αγορά με υψηλότερο επίπεδο τεχνολογικής ανάπτυξης.

Περίπου το ήμισυ της χρηματοδότησης για τη «βιομηχανική υπεροχή» διατέθηκε σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς

27 Στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», κάθε νομική οντότητα, ανεξαρτήτως του τόπου εγκατάστασής της, μπορούσε να συμμετέχει σε δράσεις, εφόσον πληρούνταν οι προϋποθέσεις του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και οι όροι των σχετικών προγραμμάτων εργασίας[7]. Όσον αφορά τις επιχορηγήσεις, ο γενικός όρος επιλεξιμότητας προϋπέθετε τουλάχιστον τρεις ανεξάρτητες νομικές οντότητες εγκατεστημένες σε διαφορετικά κράτη μέλη ή συνδεδεμένες χώρες. Ωστόσο, για ορισμένες δράσεις (παραδείγματος χάριν, δράσεις στο πλαίσιο του μέσου για τις ΜΜΕ ή συγχρηματοδότησης από το «Ορίζων 2020», ή άλλες δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις[8]) ήταν υποχρεωτική η παρουσία μίας μόνο νομικής οντότητας. Οι εν λόγω δράσεις αναφέρονται ως «δράσεις με έναν δικαιούχο».

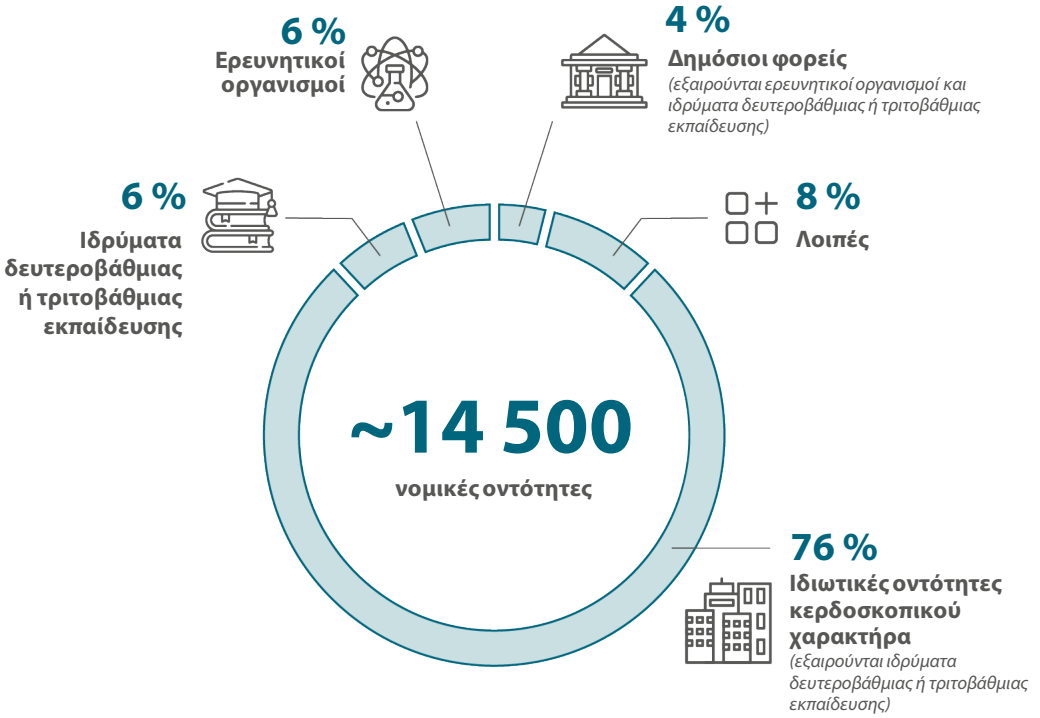
28 Περίπου 14 500 νομικές οντότητες συμμετείχαν σε έργα για τεχνολογίες LEIT (NMBP και ΤΠΕ) και για την «καινοτομία στις ΜΜΕ». Συνολικά, οι οντότητες κερδοσκοπικού χαρακτήρα (συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ) αντιστοιχούσαν περίπου σε τρία τέταρτα (76 %) του συνόλου των συμμετεχόντων (***γράφημα 3***).

---

[7] Άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1290/2013.

[8] Αυτόθι, άρθρο 9.

Γράφημα 3 | Τύποι συμμετεχόντων σε έργα στο πλαίσιο των δράσεων «LEIT» και «Καινοτομία στις ΜΜΕ»

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

29 Ωστόσο, παρατηρήσαμε ότι υπάρχει συγκέντρωση της χρηματοδότησης, καθώς το ήμισυ του συνόλου της στήριξης για τεχνολογίες LEIT και για την «καινοτομία στις ΜΜΕ» διατέθηκε σε περίπου 550 οντότητες (3,8 % των συμμετεχόντων), οι οποίες ήταν κυρίως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που συμμετείχαν σε πολλά συνεργατικά έργα, ερευνητικοί οργανισμοί και ιδρύματα τριτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παραδείγματος χάριν, οι 10 ερευνητικοί οργανισμοί που έλαβαν τα υψηλότερα ποσά στήριξης συμμετείχαν σε περισσότερα από 1 700 έργα σε σύνολο 6 115 έργων (28 %). Οι οργανισμοί αυτοί συχνά λάμβαναν το υψηλότερο ποσοστό χρηματοδότησης (έως και 100 %), με αποτέλεσμα αυτή η στήριξη να μην αποτελεί κίνητρο για τη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων σε Ε&Κ (***γράφημα 4***).

Γράφημα 4 | Συγκέντρωση της στήριξης στο πλαίσιο των δράσεων «LEIT» και «Καινοτομία στις ΜΜΕ»

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

Η έμφαση σε καινοτομίες χαμηλού επιπέδου ωριμότητας δεν ευνόησε την προώθηση ούτε της ανάπτυξης στην αγορά ούτε της επέκτασης

30 Βάσει του κανονισμού για το «Ορίζων 2020»[9] η Επιτροπή οφείλει να στηρίζει τις ΜΜΕ καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου καινοτομίας, χρησιμοποιώντας ευρύ φάσμα χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως επιχορηγήσεις, βραβεία, προμήθειες και χρηματοδοτικά μέσα. Διευκρινίζεται ότι, στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», τα χρηματοδοτικά μέσα θα έπρεπε να αποτελούν την κύρια μορφή ενωσιακής στήριξης για δραστηριότητες προσανατολισμένες στην αγορά.

[9] Αιτιολογική σκέψη 34 και άρθρο 10.

31 Η «μεταφορά τεχνολογίας» είναι μια συστηματική διαδικασία μεταφοράς της τεχνολογίας από εργαστηριακά σε επιχειρησιακά περιβάλλοντα. Για την ταξινόμηση του επιπέδου ωριμότητας των τεχνολογιών, η Επιτροπή χρησιμοποιεί μια κλίμακα επιπέδων τεχνολογικής ετοιμότητας (Technology Readiness Level, TRL). Γενικά, το επίπεδο ωριμότητας μιας καινοτομίας εξελίσσεται ξεκινώντας από την εννοιολογική έρευνα (TRL 1-4), προχωρώντας στην ανάπτυξη πειραματικών πρωτοτύπων (TRL 5-7), και φθάνοντας έως την φάση ανάπτυξης πριν από την κυκλοφορία τους στην αγορά και την εμπορική ανάπτυξη (TRL 8-9) (***γράφημα 5***).

Γράφημα 5 | Μέτρηση του επιπέδου ωριμότητας της εκάστοτε τεχνολογίας

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών από την Επιτροπή.

32 Πολλές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων που ορίζονταν στα προγράμματα εργασίας στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» απευθύνονταν σε μεσαία επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας (TRL 5-6), δίνοντας έμφαση στην επικύρωση και την επίδειξη στους σχετικούς κλάδους. Ενώ οι εν λόγω δράσεις στήριξαν την τεχνολογική ανάπτυξη, γενικά δεν επεκτάθηκαν σε δραστηριότητες που αφορούσαν την εμπορική ανάπτυξη.

33 Διαπιστώσαμε ότι ορισμένες δράσεις που περιλαμβάνονταν στα προγράμματα εργασίας κάλυπταν εν μέρει αυτό το κενό στηρίζοντας τις ΜΜΕ σε προχωρημένα στάδια του κύκλου καινοτομίας. Ωστόσο, πολλές άλλες, όπως προγραμματισμένα συνεργατικά έργα, συνήθως εστίαζαν στην ανάπτυξη τεχνολογίας πρώιμου ή μεσαίου επιπέδου τεχνολογικής ετοιμότητας. Από το δείγμα των 18 συνεργατικών έργων που εξετάσαμε, σε 13 οι τιμές-στόχοι TRL καθορίζονταν στις συμφωνίες επιχορήγησης. Σε τρία από αυτά τα έργα αναφερόταν ότι οι δραστηριότητές τους προσανατολίζονταν κυρίως σε επίπεδα TRL 4–8, ενώ σε 10 αναφερόταν ότι οι δραστηριότητες αναμενόταν να εστιάσουν στα επίπεδα TRL 5–7, με επίκεντρο το TRL 6. Κατά συνέπεια, ο συνολικός αντίκτυπος του «Ορίζων 2020» στην εμπορική αξιοποίηση και την επέκταση ήταν ήδη περιορισμένος στο στάδιο του προγραμματισμού.

34 Εξετάζοντας τη συνέχεια που δόθηκε, διαπιστώσαμε ότι και το τρέχον πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» παραμένει κατά κύριο λόγο προσανατολισμένο σε δραστηριότητες μεσαίου επιπέδου TRL (επίπεδα TRL 5-7). Εν τω μεταξύ, η Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει την καινοτομία σε μεταγενέστερα στάδια, έχει θεσπίσει νέα καθεστώτα που συμπληρώνουν τις επιχορηγήσεις με επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου, οι οποίες καλύπτουν κυρίως τα επίπεδα TRL 7–9. Το κύριο εργαλείο σε αυτό το πλαίσιο είναι το πιλοτικό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας (ΕΣΚ), και ιδίως το κύριο σκέλος επενδύσεων επιχειρηματικού κεφαλαίου, το Ταμείο του ΕΣΚ. Ωστόσο, αυτά τα εργαλεία λειτουργούσαν χωριστά και δεν αναπτύχθηκε μια συστηματική σύνδεση με έργα επιχορηγούμενα από το «Ορίζων 2020», με αποτέλεσμα να περιορίζεται η ικανότητα ακόμη και επιτυχημένων έργων μεσαίου επιπέδου τεχνολογικής ετοιμότητας να εξελιχθούν, περνώντας από το επίπεδο ανάπτυξης μεσαίου σταδίου στην εμπορική αξιοποίηση με άμεση διάθεση στην αγορά.

Το κριτήριο «αντίκτυπος» δεν εφαρμόστηκε συνεκτικά για την επιλογή έργων με οικονομικό δυναμικό και δυνατότητες επέκτασης

35 Στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» οι προτάσεις έργων αξιολογούνται με βάση τρία κριτήρια ανάθεσης[10]: την αριστεία, τον αντίκτυπο και την ποιότητα και αποδοτικότητα της υλοποίησης. Τα κριτήρια αυτά αποτυπώνονται στο πρόγραμμα εργασίας και στους όρους των προσκλήσεων. Εξετάσαμε πώς χρησιμοποίησε η Επιτροπή το κριτήριο «αντίκτυπος» για να προσδιορίσει τα έργα με οικονομικό δυναμικό και δυνατότητες επέκτασης, καθώς και πώς συνεκτιμήθηκε κατά την αξιολόγηση των έργων. Για τον σκοπό αυτόν, εξετάσαμε τις περισσότερες (30) από τις συνοπτικές εκθέσεις αξιολόγησης εστιάζοντας σε επιλεγμένα θέματα που συνδέονται με το δείγμα μας με τα 33 έργα (***παράρτημα II***).

36 Από την ανάλυση του κριτηρίου του «αντικτύπου» στο δείγμα μας προέκυψαν τα εξής:

- οι αξιολογητές των έργων δεν αξιολογούσαν συστηματικά τον αντίκτυπο βάσει των απαιτήσεων που ορίζονται στο πρόγραμμα εργασίας και στην πρόσκληση. Αντιθέτως, βασίζονταν σε εναλλακτικούς καταλόγους σημείων ελέγχου οι οποίοι δεν αποτύπωναν πλήρως τα προβλεπόμενα κριτήρια, γεγονός που ενδεχομένως να οδήγησε σε μη βέλτιστες αποφάσεις χρηματοδότησης και σε μικρότερο επίπεδο ευθυγράμμισης με τις προτεραιότητες πολιτικής. Επίσης,

- το επίπεδο λεπτομέρειας και η έκταση των παρατηρήσεων των αξιολογητών ποίκιλλαν σε μεγάλο βαθμό. Οι έντονες αποκλίσεις μεταξύ των σχολίων των αξιολογητών υπονομεύουν την αξιοπιστία και τη διαδρομή ελέγχου των αξιολογήσεων και ενδέχεται να αυξήσουν την πιθανότητα να προκύψουν διαφορές, επαναληπτικές υποβολές ή καταγγελίες.

[10] Άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1290/2013.

37 Διαπιστώσαμε ότι ο αναμενόμενος οικονομικός αντίκτυπος (δηλαδή ο κύκλος εργασιών και η απασχόληση που αναμένεται να επιτευχθεί έως τη λήξη του έργου) και οι δυνατότητες επέκτασης των έργων είχαν αξιολογηθεί σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις (σε 3 από τις 30 εκθέσεις). Για τα μισά από τα έργα του δείγματός μας (15 από τις 30 εκθέσεις), οι βαθμολογίες που αποδόθηκαν βασίστηκαν επίσης στον κύκλο εργασιών και στον αριθμό των εργαζομένων, χωρίς ωστόσο να εξηγείται ο τρόπος καθορισμού αυτών των βαθμολογιών. Σε άλλες 12 εκθέσεις είχε αποδοθεί βαθμολογία για τον συνολικό «αντίκτυπο», χωρίς ωστόσο να παρέχεται αιτιολόγηση για τη βαθμολογία κάθε επιμέρους δείκτη ούτε επεξήγηση του υπολογισμού της συνολικής βαθμολογίας για το συγκεκριμένο κριτήριο. Ελλείψει σαφούς διαδρομής ελέγχου που να καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι αξιολογητές εκτιμούσαν τον αναμενόμενο αντίκτυπο και επικύρωναν τις προτάσεις, οι βαθμολογίες μπορεί να θεωρηθούν αυθαίρετες και η αξιοπιστία τους αμφίβολη.

38 Ο «αντίκτυπος» παραμένει κριτήριο ανάθεσης στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και εξακολουθεί να καθοδηγεί την αξιολόγηση των δράσεων έρευνας και καινοτομίας. Για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» 2028-2034[11], η Επιτροπή προτείνει η χρηματοδότηση της έρευνας και της καινοτομίας στην ΕΕ να βασίζεται σε παραμέτρους αριστείας και τα κριτήρια χορήγησης να λαμβάνουν επίσης υπόψη τον δυνητικό αντίκτυπο και την αποδοτικότητα των διαφόρων πτυχών υλοποίησης. Σύμφωνα με τη γνώμη μας για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», στην πρόταση θα πρέπει να δηλώνεται σαφέστερα ότι η χρηματοδότηση του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» θα βασίζεται στις ακόλουθες αρχές: στην αριστεία ή την ποιότητα των προτεινόμενων μέτρων, στον αναμενόμενο αντίκτυπό τους, καθώς και σε παραμέτρους που σχετίζονται με την υλοποίησή τους. Θα πρέπει επίσης να αποσαφηνιστεί περαιτέρω πώς θα εφαρμόζεται η αρχή της αριστείας και στους τέσσερις πυλώνες.

[11] Άρθρο 25, COM (2025)543.

Οι ΜΜΕ σπανίως συντόνιζαν συνεργατικά έργα, ενώ και τα κριτήρια επιλεξιμότητας δεν είχαν σχεδιαστεί έτσι ώστε να προάγουν την ικανότητα καινοτομίας

39 Στόχος του «Ορίζων 2020» ήταν η προώθηση της βιομηχανικής υπεροχής και η στήριξη της επιχειρηματικής καινοτομίας, μεταξύ άλλων σε πολύ μικρές, σε μικρές και σε μεσαίες επιχειρήσεις[12]. Τα συνεργατικά έργα (δηλαδή τα έργα πολλαπλών δικαιούχων) αντιπροσώπευαν σχεδόν το 80 % της χρηματοδότησης του «Ορίζων 2020». Παρατηρήσαμε ότι ορισμένες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για συνεργατικά έργα σχεδιάστηκαν με σκοπό την ενθάρρυνση της συμμετοχής καινοτόμων ΜΜΕ. Ωστόσο, γενικά οι περισσότερες ΜΜΕ συμμετείχαν σε κοινοπραξίες χωρίς ηγετικό ρόλο. Με άλλα λόγια, σπανίως ενεργούσαν ως συντονιστές έργων, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η επιρροή τους στην καθοδήγηση των έργων, την κυριότητα ή δημιουργία διανοητικής ιδιοκτησίας και την εμπορική αξιοποίηση. Περιορίστηκε έτσι η ικανότητά τους να μετουσιώνουν την καινοτομία σε διείσδυση στην αγορά και σε δημιουργία οικονομικής αξίας. Τα στοιχεία από τα αρχικά στάδια της υλοποίησης του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» υποδηλώνουν ότι το μοτίβο αυτό εξακολουθεί να υφίσταται.

40 Τέλος, η «βιομηχανική υπεροχή» αποσκοπούσε στη στήριξη καινοτόμων εταιρειών. Παρ' όλα αυτά, πέντε από τις 13 ΜΜΕ που συμμετείχαν στο δείγμα μας ανέφεραν τη δικτύωση με βασικούς παράγοντες του κλάδου ως ένα από τα κύρια οφέλη και κίνητρα για τη συμμετοχή τους. Πράγματι, ούτε στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» ούτε στα προγράμματα εργασίας προσδιορίζονται απαιτήσεις επιλεξιμότητας σε σχέση με την ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων. Στο δείγμα μας εντοπίσαμε μια τέτοια μη καινοτόμο ΜΜΕ, η οποία συμμετείχε σε πολλαπλά συνεργατικά έργα που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» (***πλαίσιο 1***).

[12] Αιτιολογικές σκέψεις 11 και 20 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1291/2013.

Πλαίσιο 1

Παράδειγμα μη καινοτόμου ΜΜΕ που συμμετείχε σε πολλαπλά συνεργατικά έργα

Μια ουγγρική ΜΜΕ ενεργούσε αποκλειστικά ως πάροχος υπηρεσιών προς τους άλλους εταίρους του έργου, εκτελώντας καθήκοντα όπως κατάρτιση προτάσεων, ανάλυση αγοράς και χρηματοοικονομικές προβλέψεις. Οι δραστηριότητες αυτές δεν θεωρείται ότι βελτιώνουν την ικανότητα καινοτομίας.

Η εν λόγω ΜΜΕ συμμετείχε σε τουλάχιστον 12 έργα, αποκλειστικά και μόνο για τον σκοπό της παροχής των εν λόγω υπηρεσιών.

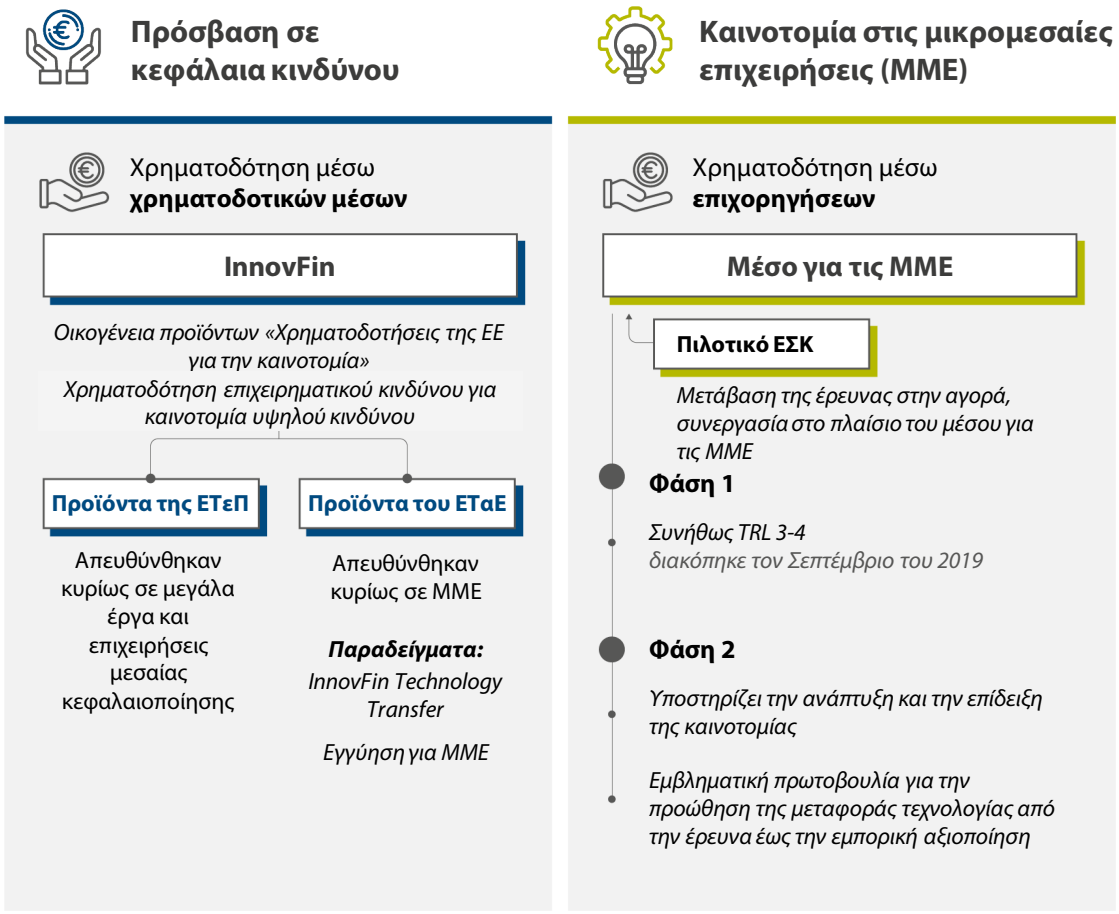
Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών από τις ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε και την CORDA.

Το «Ορίζων 2020» εισήγαγε ειδικά μέσα για τη διείσδυση την αγορά αλλά με περιορισμένη επιτυχία

41 Με τον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»[13] θεσπίστηκαν επίσης διάφορα νέα μέσα για τη στήριξη της μεταφοράς τεχνολογίας και της διείσδυσης στην αγορά, τα οποία περιλάμβαναν το InnovFin – Χρηματοδοτήσεις της ΕΕ για την Καινοτομία και το μέσο για τις ΜΜΕ [το οποίο αντικαταστάθηκε από το πιλοτικό πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας (ΕΣΚ) τον Οκτώβριο του 2017 στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας για την περίοδο 2018-2020]. Και τα δύο αυτά μέσα τελούσαν υπό τη διαχείριση του ομίλου της ΕΤΕπ και αποσκοπούσαν ειδικά στη χρηματοδότηση ρηξικέλευθων, ανατρεπτικών καινοτομιών και στην επέκταση των ευρωπαϊκών καινοτόμων εταιρειών υψηλής ανάπτυξης (***γράφημα 6***).

[13] Παράρτημα Ι, τμήματα 2 και 3, στις διατάξεις σχετικά με την πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου.

Γράφημα 6 | Μέσα στήριξης των ΜΜΕ

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

42 Στο παρόν τμήμα εξετάζεται αν τα μέσα αυτά ήταν αποτελεσματικά για τη στήριξη των αποτελεσμάτων καινοτομίας και εμπορικής αξιοποίησης.

Παραμένει ασαφές σε ποιον βαθμό τα χρηματοδοτικά μέσα που τελούσαν υπό τη διαχείριση του ομίλου της ΕΤΕπ έχουν στηρίξει ουσιαστικά τα αποτελέσματα καινοτομίας και εμπορικής αξιοποίησης

43 Ένας από τους ειδικούς στόχους της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» ήταν να ενισχυθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ σε κεφάλαια κινδύνου ως κινητήριος μοχλός της καινοτομίας σε επίπεδο ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, μέσω του «Ορίζων 2020» δημιουργήθηκε το χρηματοδοτικό μέσο «πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου». Το μέσο αυτό ενεργοποιήθηκε μέσω της οικογένειας προϊόντων InnovFin και περιλάμβανε ευρύ φάσμα δανειακών, εγγυοδοτικών, μετοχικών και συμβουλευτικών προϊόντων.

44 Για την υλοποίηση του μέσου αυτού, η Επιτροπή υπέγραψε συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων με τον όμιλο της ΕΤΕπ (αποτελούμενο από την ΕΤΕπ και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων – το ΕΤαΕ), ο οποίος ενεργούσε ως ο βασικός εταίρος που ήταν υπεύθυνος για την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και την εποπτεία της επιχειρησιακής υλοποίησής τους. Η συμφωνία [14] περιείχε την απαίτηση συλλογής δομημένων δεδομένων σχετικά με τις αιτήσεις που υπέβαλαν οι ΜΜΕ, τις εγκρίσεις και τις απορρίψεις.

Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης InnovFin υπό τη διαχείριση της ΕΤΕπ δεν έφθασε στις ΜΜΕ

45 Τα εν λόγω μέσα InnovFin υπό τη διαχείριση της ΕΤΕπ, τα οποία είχαν ως στόχο να παρέχουν στις ΜΜΕ πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου, έπρεπε να εφαρμοστούν σύμφωνα με τις γενικές αρχές που ορίζονται στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», μία από τις οποίες είναι ότι τα χρηματοδοτικά μέσα θα πρέπει να βασίζονται στη ζήτηση. Ωστόσο, η απαίτηση αυτή δεν εφαρμόστηκε στην πράξη. Επιπλέον, δεν υπήρχε σύνολο δεδομένων σε επίπεδο προϊόντος, με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η συστηματική ανάλυση της ζήτησης κεφαλαίων κινδύνου μεταξύ των ΜΜΕ, καθώς και η αξιολόγηση του βαθμού επιτυχίας του InnovFin όσον αφορά τη στόχευση των ΜΜΕ που λειτουργούν με μοχλό την καινοτομία. Ως εκ τούτου, μολονότι το μέσο προοριζόταν να λειτουργεί με γνώμονα τη ζήτηση, δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η αρχή αυτή εφαρμόστηκε στην πράξη.

46 Επιπλέον, τα δεδομένα δεν αναλύονταν ανά συμμετέχοντα, γεγονός που σημαίνει ότι δεν ήταν δυνατή η παρακολούθηση των αποτελεσμάτων καινοτομίας, των διαδρομών μεταφοράς της τεχνολογίας και της διάδοσης των αποτελεσμάτων. Τέλος, η συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων περιλάμβανε δείκτες για τη μέτρηση των επιδόσεων του InnovFin, όπως ο όγκος των αναλήψεων υποχρεώσεων από τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και ο αριθμός των πράξεων. Ωστόσο, οι δείκτες αυτοί διέφεραν από εκείνους που χρησιμοποιήθηκαν για το υπόλοιπο του «Ορίζων 2020» και, το σημαντικότερο, δεν ήταν κατάλληλοι για να αποτυπώσουν τα καινοτόμα αποτελέσματα των στηριζόμενων εταιρειών ή την επέκταση που επιτεύχθηκε.

[14] Παράρτημα I, άρθρο 35, στοιχείο ε).

47 Το InnovFin σχεδιάστηκε ειδικά για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας κεφαλαίων κινδύνου για καινοτόμες ΜΜΕ, επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, ερευνητικούς οργανισμούς και άλλους παράγοντες με έντονη δραστηριότητα Ε&Κ, κυρίως για δραστηριότητες προσανατολισμένες στην αγορά, όπου η παραδοσιακή χρηματοδότηση μέσω επιχορηγήσεων είναι λιγότερο κατάλληλη. Ωστόσο, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα InnovFin υπό τη διαχείριση της ΕΤΕπ κάλυπταν κυρίως μεγάλα έργα και επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, διότι τα ελάχιστα όρια δανείων (συχνά στα 25 εκατομμύρια ευρώ) απέκλειαν πολλές μικρότερες επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, τα περισσότερα από αυτά τα προϊόντα δεν ήταν ειδικά προσαρμοσμένα για τις ΜΜΕ. Σύμφωνα με την επιχειρησιακή έκθεση της ΕΤΕπ του Δεκεμβρίου 2024, οι ΜΜΕ αντιπροσώπευαν σχεδόν το ήμισυ (47 %) των τελικών αποδεκτών, αλλά έλαβαν μόλις το 14 % της συνολικής χρηματοδότησης του InnovFin (1,42 δισ. από σύνολο 10,5 δισ. ευρώ).

Δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα όσον αφορά τον βαθμό συνεισφοράς των χρηματοδοτικών προϊόντων InnovFin του ΕΤαΕ στην καινοτομία των ΜΜΕ

48 Τα προϊόντα InnovFin υπό τη διαχείριση του ΕΤαΕ — κυρίως συμμετοχικά και εγγυοδοτικά προϊόντα — ήταν προσαρμοσμένα στις ανάγκες καινοτόμων ΜΜΕ και νεοφυών επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο του χαρτοφυλακίου προϊόντων του ΕΤαΕ, το μέσο που στόχευε αμεσότερα στη μεταφορά τεχνολογίας ήταν το InnovFin Technology Transfer. Σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας του «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2018-2020, το προϊόν αποσκοπούσε στη στήριξη των κεφαλαίων μεταφοράς τεχνολογίας σε επιχειρήσεις που βρίσκονταν στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής τους, καθώς και στην προώθηση της εκμετάλλευσης και της εμπορικής αξιοποίησης της διανοητικής ιδιοκτησίας σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής. Ωστόσο, η ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος «Ορίζων 2020» αναφέρει ότι στήριζε κυρίως ταμεία που συνδέονταν με πανεπιστήμια και ερευνητικούς οργανισμούς. Μολονότι μπορεί να έχουν δημιουργηθεί ΜΜΕ ως τεχνοβλαστοί από τα εν λόγω ερευνητικά έργα που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤαΕ, δεν έχουν συλλεχθεί σχετικά δεδομένα, ενώ και ο αριθμός των τεχνοβλαστών είναι άγνωστος. Επίσης, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για να αξιολογηθεί αν η αγορά υιοθέτησε τις καινοτομίες των ΜΜΕ που έλαβαν στήριξη.

49 Το ΕΤαΕ διοχέτευσε το μεγαλύτερο μέρος της στήριξης των ΜΜΕ μέσω του μηχανισμού εγγυήσεων υπέρ των ΜΜΕ, ενός εγγυοδοτικού μέσου χωρίς ανώτατο όριο και με γνώμονα τη ζήτηση, το οποίο ενθάρρυνε τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να χορηγούν δάνεια σε ΜΜΕ που ασκούν δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας υψηλού κινδύνου, μειώνοντας την έκθεσή τους σε κινδύνους, με αποτέλεσμα να ωφεληθούν 37 440 τελικοί αποδέκτες. Ωστόσο, μόλις το 42 % περίπου αυτής της χρηματοδοτικής στήριξης χρησιμοποιήθηκε (από το 41 % των τελικών αποδεκτών) για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, διαδικασιών ή υπηρεσιών για τις ΜΜΕ, δηλαδή λιγότερο από το ήμισυ της στήριξης κάλυπτε την ικανότητα καινοτομίας των ΜΜΕ. Μολονότι η ικανότητα καινοτομίας του συμμετέχοντος συμπεριλαμβανόταν στα κριτήρια επιλεξιμότητας, δεν αποτέλεσε το επίκεντρο. Επιπλέον, τα κριτήρια ορίστηκαν ευρέως και δεν περιλάμβαναν συγκεκριμένα κατώτατα όρια. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί ο πραγματικός αντίκτυπος της στήριξης στην καινοτομία ή να συγκριθούν τα αποτελέσματα μεταξύ των συμμετεχόντων. Η απουσία σαφών παραμέτρων για τα εν λόγω κριτήρια μειώνει την αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης της καινοτομίας και υπονομεύει την ευθυγράμμιση με τους στρατηγικούς στόχους του «Ορίζων 2020» (***παράρτημα III***).

Το μέσο για τις ΜΜΕ παρείχε αποτελεσματική στήριξη για τη μεταφορά τεχνολογίας, αλλά είχε περιορισμένα μόνο αποτελέσματα όσον αφορά τη διείσδυση στην αγορά

50 Το θετικό είναι ότι, από τον έλεγχό μας φάνηκε ότι το μέσο για τις ΜΜΕ παρείχε αποτελεσματική στήριξη για τη μεταφορά τεχνολογίας. Πάνω από τα τρία τέταρτα των ΜΜΕ-μοναδικών δικαιούχων που επισκεφθήκαμε (10 από τους 13 συμμετέχοντες σε αυτή την κατηγορία, δηλαδή 77 %) σημείωσαν επιτυχία στη μεταφορά τεχνολογίας και προχώρησαν από την αρχική ιδέα στην επικυρωμένη καινοτομία (***πλαίσιο 2***).

Πλαίσιο 2

Παραδείγματα επιτυχούς μεταφοράς τεχνολογίας στο δείγμα μας

NarcoScan

Φορητή και οικονομική συσκευή ανίχνευσης ναρκωτικών. Το NarcoScan αποτελεί την πρώτη φορητή, οικονομική συσκευή ανίχνευσης ναρκωτικών, η οποία επιτρέπει στις αστυνομικές περιπολίες πρώτης γραμμής να ανιχνεύουν επί τόπο, γρήγορα και με ακρίβεια, οποιαδήποτε παράνομη ουσία. Χάρη στην καινοτόμο τεχνολογία φασματικής ανίχνευσης, τη βάση δεδομένων ναρκωτικών που επικαιροποιείται συνεχώς μέσω υπολογιστικού νέφους και το χαμηλό κόστος της, η συσκευή μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μαζική κλίμακα, επιτρέποντας στις διωκτικές αρχές να λειτουργούν αποδοτικότερα, με χαμηλότερο κόστος και μεγαλύτερη ένταση στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.

UBEX

Προϊόν επέκτασης οπτικής ίνας με ικανότητα εξαιρετικά υψηλής ευκρίνειας 4K και 8K για εισαγωγή στην παγκόσμια αγορά με βάση τα αποτελέσματα προηγούμενων δραστηριοτήτων E&A και της αξιολόγησης σκοπιμότητας στη φάση 1. Το έργο σχετίζεται με τη διαχείριση σταθμών οπτικοακουστικού σήματος. Το καινοτόμο στοιχείο της επέκτασης οπτικής ίνας UBEX έγκειται στην ικανότητά της να εκπέμπει οπτικά και ηχητικά σήματα σε αποστάσεις έως 10 χιλιομέτρων χωρίς καθυστέρηση (λανθάνουσα καθυστέρηση), με τη χρήση ενός νέου πρωτοκόλλου επέκτασης οπτικών ινών. Η καινοτομία αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για περιβάλλοντα που απαιτούν μετάδοση σήματος σε μεγάλες αποστάσεις, όπως κτίρια, στάδια και βιομηχανικοί χώροι.

Lyo-Check

Αυτόματη επιθεώρηση λυοφιλιωμένων σκευασμάτων μέσω καινοτόμου συστήματος ελέγχου ΤΠΕ. Με το έργο υλοποιήθηκε ένα καινοτόμο πλήρως αυτοματοποιημένο βιομηχανικό μηχάνημα για την επιθεώρηση λυοφιλιωμένων φαρμακευτικών σκευασμάτων που προορίζονται για έγχυση. Τα βασικά στοιχεία του είναι η καινοτόμος αρχιτεκτονική μηχανικής όρασης, σε συνδυασμό με συγκεκριμένη σειρά αλγορίθμων επιθεώρησης, καθώς και η πρόσφατα ανεπτυγμένη μέθοδος ανάλυσης αερίου του υπερκείμενου χώρου για τον έλεγχο της στειρότητας του προϊόντος μέσω επιθεώρησης της ακεραιότητας του συστήματος κλεισίματος του περιέκτη. Η καινοτομία ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παρασκευαστών φαρμάκων που παράγουν λυοφιλιωμένα σκευάσματα, παρέχοντας ένα καινοτόμο πλήρως αυτοματοποιημένο μηχάνημα επιθεώρησης που επιτρέπει την επιθεώρηση των λυοφιλιωμένων παρεντερικών προϊόντων με συνέπεια και ακρίβεια.

CHARME

Η επιτυχής μεταφορά της τεχνολογίας μπορεί να αποδοθεί στον συνδυασμό των ισχυρών κλινικών επιδόσεων και της έγκαιρης στήριξης των κονδυλίων της ΕΕ. Το προϊόν, ένα συνθετικό υλικό για ταχεία οστική αναγέννηση που προσφέρει ασφαλέστερη και αποτελεσματικότερη εναλλακτική λύση έναντι των αυτομοσχευμάτων και άλλων οστικών μοσχευμάτων, είναι το μόνο προϊόν με κλινικά δεδομένα επιπέδου I.

CLARITY

Επίτευξη κοινωνικού αντικτύπου στις αγορές — Οργανισμός αξιολόγησης κοινωνικού αντικτύπου και εργαλείο SaaS βασισμένο στην τεχνητή νοημοσύνη, το οποίο επιτρέπει στους επενδυτές να βελτιστοποιούν τον κοινωνικό αντίκτυπο των επενδυτικών χαρτοφυλακίων τους. Η χρηματοδοτική στήριξη από το «Ορίζων 2020» επέτρεψε στην Clarity να διεξαγάγει ενδελεχή έρευνα αγοράς και να υλοποιήσει στρατηγικό σχέδιο εμπορικής προώθησης που έφερε την Clarity AI σε ηγετική θέση στον κλάδο της αξιολόγησης κοινωνικού αντικτύπου. Αυτή η αυξημένη προβολή στην αγορά συνέβαλε καθοριστικά στην προσέλκυση και απόκτηση νέων πελατών που αναζητούν αξιόπιστα εργαλεία αιχμής για τη βελτιστοποίηση του κοινωνικού αντικτύπου των επενδυτικών τους χαρτοφυλακίων. Το «Ορίζων 2020» κατέστησε επίσης δυνατή την ανάπτυξη τεχνολογιών και μεθοδολογιών αιχμής, ενισχύοντας και επεκτείνοντας έτσι το προϊόν.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν οι ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε.

51 Ωστόσο, εντοπίσαμε επίσης περιπτώσεις στις οποίες, μολονότι οι δραστηριότητες μεταφοράς τεχνολογίας ήταν επιτυχείς, η διείσδυση στην αγορά διακόπηκε μετά την εξαγορά εταιρειών ή την ανεπαρκή ζήτηση της αγοράς. Οι περιπτώσεις αυτές ανέδειξαν την ανάγκη ισχυρότερων εγγυήσεων, όπως η διασφάλιση της συνέχισης της καινοτομίας μετά τη λήξη της χρηματοδότησης, ακόμη και σε καταστάσεις όπως εξαγορές ή δυσκολίες της αγοράς, διασφαλίζοντας την πρόσβαση σε βασικά αποτελέσματα, ώστε τα επακόλουθα της μεταφοράς τεχνολογίας να μπορούν να προστατεύονται και να διατηρούνται (***πλαίσιο 3***).

Πλαίσιο 3

Παραδείγματα διακοπής της μεταφοράς τεχνολογίας στο δείγμα μας

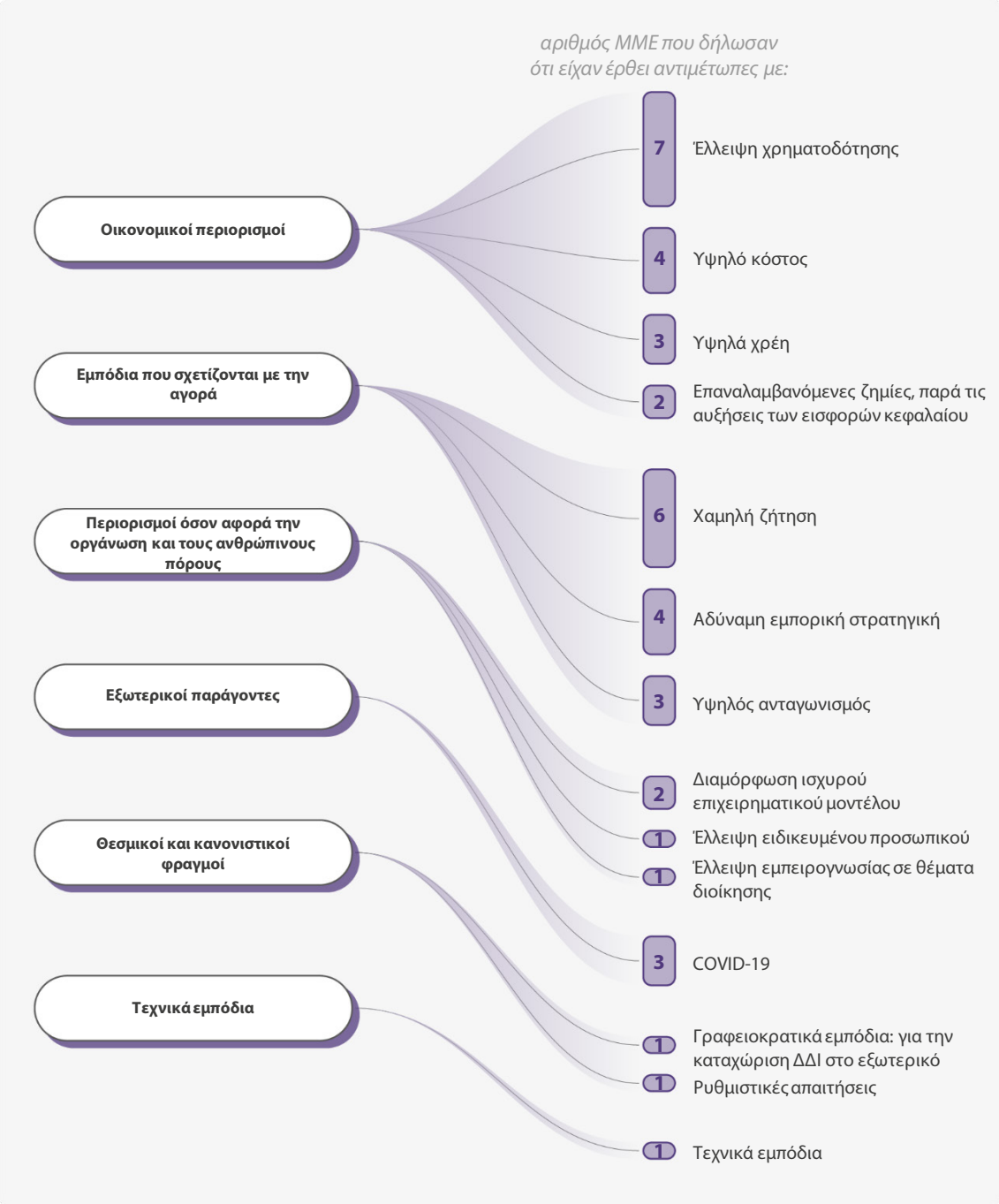
Ένα έργο ΜΜΕ στη Φινλανδία στον τομέα των ΤΠΕ (στο πλαίσιο του προγράμματος Open Disruptive Innovation) με δυνατότητες επέκτασης διακόπηκε μετά την πώληση της εταιρείας, μετά την οποία διακόπηκε και η διαδικασία μεταφοράς τεχνολογίας.

Ένα έργο ΜΜΕ στην Ουγγαρία στον τομέα των νανοτεχνολογιών (σχεδιασμένο για την επιτάχυνση της διείσδυσής τους) τερματίστηκε μετά την ολοκλήρωσή του λόγω έλλειψης ζήτησης. Μέχρι τη λήξη του έργου, οι βιομηχανίες-χρήστες είχαν αποσύρει τις παραγγελίες τους.

Πηγή: ΕΕΣ.

52 Μολονότι το μέσο για τις ΜΜΕ αποσκοπούσε στην παροχή στήριξης για την εμπορική αξιοποίηση, η διείσδυση στην αγορά ήταν ανεπαρκής. Διαπιστώσαμε ότι δύο από τις 13 ΜΜΕ-μοναδικούς δικαιούχους στις οποίες πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις και οι οποίες είχαν λάβει επιχορήγηση, είχαν μηδενική ανάπτυξη και δεν μπορούσαν να λάβουν κανένα πρόσθετο είδος χρηματοδότησης. Άλλες 7 από τις 13 ΜΜΕ στις οποίες πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις είχαν φτάσει στο στάδιο της εμπορικής αξιοποίησης, αλλά δεν πέτυχαν την υιοθέτηση των τεχνολογικών αποτελεσμάτων τους από την αγορά. Παρότι οι εν λόγω ΜΜΕ επέδειξαν τεχνολογική πρόοδο και ικανότητα καινοτομίας, η εμπορική αξιοποίηση παρεμποδίστηκε από σειρά παραγόντων, όπως οικονομικοί περιορισμοί, εμπόδια που σχετίζονται με την αγορά, ο περιορισμένος αριθμός προσωπικού, κανονιστικοί φραγμοί, τεχνολογικοί φραγμοί ή άλλοι εξωτερικοί παράγοντες (***γράφημα 7***).

Γράφημα 7 | Παράγοντες που περιορίζουν τη διείσδυση στην αγορά για τις ΜΜΕ (μοναδικούς δικαιούχους) που επισκεφθήκαμε

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν οι ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε.

53 Τέλος, στο πλαίσιο του μέσου για τις ΜΜΕ, η Επιτροπή συμπλήρωσε τη χορηγική στήριξη με παράλληλη παροχή υπηρεσιών για τη διευκόλυνση της διείσδυσης στην αγορά, στις οποίες συμπεριλήφθηκε καθοδήγηση για τη βελτιστοποίηση των επιχειρηματικών μοντέλων, τη βελτίωση της ετοιμότητας των επενδυτών και την ενθάρρυνση συμμετοχής σε εκδηλώσεις δικτύωσης για την αύξηση της προβολής. Στο δείγμα μας, τρεις ΜΜΕ που αξιοποίησαν εμπορικά με επιτυχία τα αποτελέσματά τους είχαν λάβει και υπηρεσίες καθοδήγησης (***πλαίσιο 4***).

Πλαίσιο 4

Παράδειγμα ΜΜΕ με επιτυχή διείσδυση στην αγορά και λήψη υπηρεσιών καθοδήγησης και επιτάχυνσης

Η στήριξη της ΕΕ έδωσε τη δυνατότητα σε μια ΜΜΕ να αναπτύξει μια καινοτόμο πλήρως αυτοματοποιημένη βιομηχανική μηχανή για την επιθεώρηση λυοφιλοποιημένων φαρμακευτικών προϊόντων (τα οποία είναι υλικά –συχνά φαρμακευτικά προϊόντα, βιολογικά προϊόντα ή τρόφιμα– που αφυδατώνονται μέσω διαδικασίας χαμηλής θερμοκρασίας (εξάχνωση), όπου το κατεψυγμένο νερό μετατρέπεται απευθείας από πάγο σε ατμό).

Η εμπορική αξιοποίηση επιτεύχθηκε μέσω επιτυχημένων πωλήσεων και εξαγωγών, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και στρατηγικών συμπράξεων. Το καινοτόμο προϊόν εντάχθηκε στο χαρτοφυλάκιο προϊόντων της εταιρείας, αποφέροντας έσοδα και ενισχύοντας την ηγετική θέση της Ευρώπης στις τεχνολογίες επιθεώρησης φαρμακευτικών προϊόντων. Η ΜΜΕ αναπτύχθηκε σε μεγάλη εταιρεία.

Η καθοδήγηση έδωσε στην εταιρεία τη δυνατότητα να βελτιώσει τη στρατηγική της όσον αφορά την ετοιμότητα των επενδυτών και την εμπορική αξιοποίηση.

Η στήριξη της δικτύωσης και της προβολής βοήθησε την εταιρεία να αυξήσει τις εξαγωγές του προϊόντος και να το ενσωματώσει στο χαρτοφυλάκιό της.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν οι ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε.

54 Ωστόσο, οι παραπάνω είναι μεμονωμένες περιπτώσεις, καθώς το πρόγραμμα δεν παρακολουθούσε συστηματικά αν η καθοδήγηση συνέβαλε στη βελτίωση των αποτελεσμάτων αξιοποίησης. Ως εκ τούτου, παραμένει ασαφές σε ποιον βαθμό οι υπηρεσίες καθοδήγησης στήριξαν τη διείσδυση στην αγορά στο ευρύτερο σύνολο των ΜΜΕ.

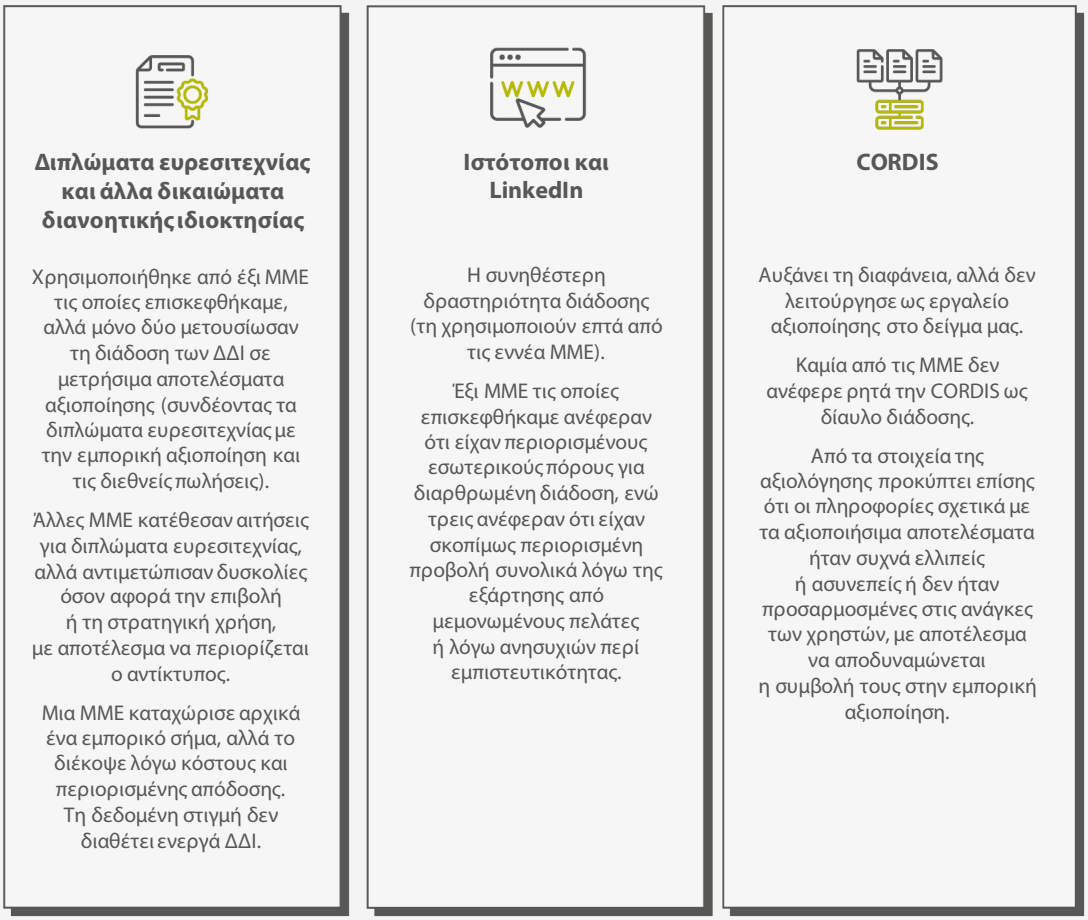
Οι πρωτοβουλίες και τα εργαλεία της Επιτροπής για τη στήριξη της μεταφοράς γνώσεων είχαν περιορισμένη προβολή και περιορισμένο αντίκτυπο

55 Οι δράσεις διάδοσης και αξιοποίησης των καινοτομιών που ανέπτυξαν οι ΜΜΕ βασίστηκαν σε διάφορα εργαλεία που αποσκοπούσαν στην αύξηση της προβολής και στην υποστήριξη της μεταφοράς γνώσεων. Όπως και στην περίπτωση προηγούμενων ερευνητικών προγραμμάτων, στους βασικούς διαύλους περιλαμβάνονταν η CORDIS (περιλήψεις έργων), τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ), οι ιστότοποι έργων, οι εκδηλώσεις και η δικτύωση, καθώς και η καθοδήγηση για την υποστήριξη της επικοινωνίας και της ανάπτυξης επιχειρηματικών μοντέλων.

56 Ωστόσο, από τις επισκέψεις μας στις ΜΜΕ φάνηκε ότι η αποτελεσματικότητα ποίκιλλε και ότι η διάδοση και η αξιοποίηση δεν προσαρμόζονταν συστηματικά ανάλογα με τους επενδυτές. Οι ΜΜΕ χρησιμοποίησαν διαφοροποιημένες προσεγγίσεις, μεταξύ των οποίων διπλώματα ευρεσιτεχνίας και έργα επίδειξης, δημοσιεύσεις με αξιολόγηση από ομοτίμους και κλινικές επιδείξεις, ιστότοποι και διαφημιστικά δίκτυα, καθώς και ενημέρωση των επενδυτών (***πλαίσιο 5***).

Πλαίσιο 5

Δίαυλοι διάδοσης και αξιοποίησης: ανάμεικτα αποτελέσματα και ανεπαρκής σύνδεση με την αξιοποίηση.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν οι ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε.

57 Τέλος, με το «Ορίζων 2020» θεσπίστηκε η πρωτοβουλία Innovation Radar για τη στήριξη της μεταφοράς τεχνολογίας με τον εντοπισμό καινοτομιών υψηλού δυναμικού και την επισήμανση εκείνων με τη μεγαλύτερη ετοιμότητα για την αγορά. Ωστόσο, σύμφωνα με την εκ των υστέρων αξιολόγηση του «Ορίζων 2020», η προβολή της ήταν περιορισμένη, καθώς, σύμφωνα με πληροφορίες, περισσότεροι από τους μισούς δικαιούχους δεν γνώριζαν το εν λόγω εργαλείο.

Η αποτελεσματικότητα των νέων εργαλείων που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» δεν έχει ακόμη αποδειχθεί

58 Στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», η Επιτροπή επέκτεινε και επανασχεδίασε την εργαλειοθήκη του «Ορίζων 2020» [παραδείγματος χάριν, χρηματοδοτικά προγράμματα Pathfinder του ΕΣΚ, Transition του ΕΣΚ, Accelerator του ΕΣΚ, πλατφόρμα αποτελεσμάτων του προγράμματος «Ορίζων», πρωτοβουλία «Horizon Results Booster» και ενισχυμένες υπηρεσίες του μηχανισμού υποστήριξης πολιτικής (PSF)]. Βάσει της διαθέσιμης τεκμηρίωσης και των εκθέσεων αξιολόγησης, συγκρίναμε τον επιδιωκόμενο σκοπό των μηχανισμών του «Ορίζων 2020» με εκείνους που θεσπίστηκαν ή επανασχεδιάστηκαν στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», εστιάζοντας ειδικότερα στη στήριξη που παρέχουν για τη μεταφορά τεχνολογίας, τη διείσδυση στην αγορά, καθώς και τη διάδοση και αξιοποίηση (***παράρτημα IV***).

59 Η Επιτροπή δεν αξιολόγησε την αποτελεσματικότητα των εργαλείων του «Ορίζων 2020». Επιπλέον, από την ανάλυσή μας κατά τον χρόνο του ελέγχου προέκυψε ότι βασικές αδυναμίες των εργαλείων, όσον αφορά την ικανότητά τους να στηρίζουν τη μεταφορά τεχνολογίας και να ενισχύουν τη διείσδυση στην αγορά και τη διάδοση, εξακολουθούν να υφίστανται στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Η Επιτροπή βρίσκεται σε διαδικασία προετοιμασίας και ολοκλήρωσης νέων πρωτοβουλιών στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

60 Για το ΠΔΠ 2028-2034, η Επιτροπή προτίθεται να συστήσει το ΕΤΑ και, σε στενή σύνδεση με το ταμείο αυτό αλλά χωριστά, να συνεχίσει το προσεχές πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη». Η πρόταση για το ΕΤΑ αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προσέγγισης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της τεχνολογικής αυτοδυναμίας και της ανθεκτικότητας της ΕΕ και θα στηρίξει τις καινοτόμες νεοφυείς επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ. Στη γνώμη μας σχετικά με το ΕΤΑ, τονίζουμε τα οφέλη της συνδυασμένης και σωρευτικής χρηματοδότησης και επικροτούμε την πρόταση για τη δημιουργία ενιαίας πύλης που θα διευκολύνει την πρόσβαση, ιδίως για τις ΜΜΕ.

Το πλαίσιο παρακολούθησης του προγράμματος «Ορίζων 2020» δεν παρακολουθούσε αποτελεσματικά τις οικονομικές επιδόσεις ή την ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων

61 Στην εκτίμηση επιπτώσεων του «Ορίζων 2020», η Επιτροπή προσδιόρισε το «χάσμα καινοτομίας» της Ευρώπης ως βασική αδυναμία που αποτελεί την αιτία της χαμηλής παραγωγικότητας και της μείωσης της ανταγωνιστικότητας. Τόνισε τη σημασία της παραγωγής επαναστατικών τεχνολογιών και της μετουσίωσής τους σε καινοτομίες (νέα προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες) που θα υιοθετηθούν από την ευρύτερη οικονομία. Επεσήμανε επίσης τη σχέση μεταξύ της ικανότητας των επιχειρήσεων να καινοτομούν και της απόδοσης των επενδύσεών τους, των εξαγωγικών τους επιδόσεων και της απασχόλησης[15].

62 Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται αν η Επιτροπή έθεσε σε εφαρμογή κατάλληλο πλαίσιο για την παρακολούθηση του τρόπου με τον οποίο το «Ορίζων 2020» και η προτεραιότητά του «βιομηχανική υπεροχή» συνέβαλλαν στις οικονομικές επιδόσεις και στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων.

Οι στόχοι και οι δείκτες του προγράμματος δεν μετρούσαν τις οικονομικές επιδόσεις και την ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων ούτε σχεδιάστηκαν για αυτόν τον σκοπό

Οι στόχοι καθορίστηκαν με υπερβολικά ευρύ τρόπο ώστε να είναι δυνατή η συνολική μέτρηση των επιδόσεων

63 Από την ανάλυσή μας προέκυψε ότι οι στόχοι των προγραμμάτων που προσδιορίζονται στο νομικό πλαίσιο του «Ορίζων 2020» δεν ήταν επαρκώς αναλυτικοί για τη μέτρηση της προόδου προς την επίτευξή τους. Τόσο οι γενικοί όσο και οι ειδικοί στόχοι που ορίζονται στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» καθορίστηκαν με στρατηγικούς όρους και είχαν ευρύ χαρακτήρα. Το ίδιο ίσχυε και για τους πρόσθετους στόχους στους κύριους θεματικούς τομείς, όπως οι ΤΠΕ, οι νανοτεχνολογίες, τα προηγμένα υλικά, η βιοτεχνολογία, η προηγμένη μεταποίηση και επεξεργασία και η καινοτομία στις ΜΜΕ, οι οποίοι προσδιορίζονται στα παραρτήματα της νομικής βάσης (***γράφημα 8***).

[15] Εκτίμηση επιπτώσεων, τμήμα 2, σελίδα 7.

Γράφημα 8 | Πρόγραμμα «Ορίζων 2020»: γενικός και ειδικός στόχος για τις LEIT

Γενικός στόχος
Ορίζων 2020

να συμβάλει κατά γενικό στόχο στην οικοδόμηση μιας κοινωνίας και μιας οικονομίας που βασίζονται στη γνώση και την καινοτομία σε ολόκληρη την Ένωση, προσελκύοντας πρόσθετη χρηματοδότηση της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας και συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων της έρευνας και της καινοτομίας

Ειδικός στόχος
LEIT

«... να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί, μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, η παγκόσμια πρωτοπορία στις γενικής εφαρμογής τεχνολογίες και στο διάστημα, τεχνολογίες οι οποίες στηρίζουν την ανταγωνιστικότητα σε ένα φάσμα υφιστάμενων και νεοεμφανιζόμενων βιομηχανιών και τομέων.»

Πηγή: κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», άρθρο 5 και παράρτημα I.

64 Ομοίως, για το τρέχον πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», η Επιτροπή δεν καθόρισε επιχειρησιακούς στόχους για κάθε συγκεκριμένο θεματικό τομέα αλλά για το πρόγραμμα στο σύνολό του. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με άλλα προγράμματα της ΕΕ που στηρίζουν την έρευνα και την καινοτομία. Παραδείγματος χάριν, επισημαίνουμε ότι το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»[16] έχει επιχειρησιακούς στόχους στο πλαίσιο καθενός από τους πέντε ειδικούς θεματικούς τομείς του.

[16] Κανονισμός αριθ. 694/2021.

Οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» δεν ήταν κατάλληλοι για την παρακολούθηση των οικονομικών επιδόσεων ή της ικανότητας καινοτομίας των επιχειρήσεων

65 Ο δημοσιονομικός κανονισμός της ΕΕ απαιτεί οι δαπάνες της ΕΕ να είναι προσανατολισμένες στις επιδόσεις και η επίτευξη των στόχων να παρακολουθείται μέσω δεικτών επιδόσεων[17]. Ο κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»[18] απαιτούσε χρονικά προσδιορισμένους δείκτες που ήταν ρεαλιστικοί, αντικατόπτριζαν τη λογική της παρέμβασης και ευθυγραμμίζονταν με την ιεράρχηση των στόχων και των δραστηριοτήτων του προγράμματος. Επιπλέον, στην εκτελεστική απόφαση για το «Ορίζων 2020» καθορίζονται επτά υποχρεωτικοί δείκτες επιδόσεων[19] για τη «βιομηχανική υπεροχή» (***γράφημα 9***).

[17] Άρθρο 30 του κανονισμού αριθ. 966/2012, άρθρο 33 του κανονισμού 2018/1046 και άρθρο 33 του κανονισμού 2024/2509.

[18] Αιτιολογική σκέψη 46.

[19] Παράρτημα II της απόφασης 2013/743/ΕΕ του Συμβουλίου. Τον Ιούνιο του 2012 η εκτίμηση επιπτώσεων προσδιόρισε μόνο τρεις πιθανούς δείκτες, έναν για κάθε ειδικό στόχο.

Γράφημα 9 | Δείκτες επιδόσεων για την προτεραιότητα «Βιομηχανική υπεροχή»

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της απόφασης 2013/743/ΕΕ του Συμβουλίου.

66 Στη συνέχεια, η Επιτροπή θέσπισε ρυθμίσεις παρακολούθησης, μεταξύ των οποίων ορισμοί για κάθε δείκτη, απαιτήσεις δεδομένων, τιμές βάσης και τιμές-στόχοι. Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» έπρεπε να αξιολογηθεί ως προς τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο, με βάση τους εν λόγω δείκτες.

67 Εντοπίσαμε σημαντικές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο είχε προσδιοριστεί ο αναμενόμενος αντίκτυπος των συνεργατικών δράσεων και των δράσεων για τις ΜΜΕ στα προγράμματα εργασίας που αφορούσαν τους θεματικούς τομείς των ΤΠΕ, των ΝΜΒΡ και της καινοτομίας στις ΜΜΕ. Όσον αφορά τις συνεργατικές δράσεις, ο αναμενόμενος αντίκτυπος κάλυπτε ευρύτερο φάσμα στόχων πέραν των οικονομικών επιδόσεων. Όσον αφορά τις δράσεις καινοτομίας στις ΜΜΕ, αυτές εστίαζαν περισσότερο στις οικονομικές επιπτώσεις για τις υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (***γράφημα 10***).

Γράφημα 10 | Παραδείγματα περιγραφής του αναμενόμενου αντικτύπου στα προγράμματα εργασίας

Συνεργατικά έργα

Αναμενόμενος αντίκτυπος της δράσης «Εξαιρετικά αποδοτικά μονωτικά υλικά με βελτιωμένες ιδιότητες» στο ΠΕ 2016-2017 για το NMBP

(Κωδικός δράσης: EEB-01-2016)

Σε σύγκριση με τα υπερσύγχρονα υλικά και κατασκευαστικά στοιχεία, τα υλικά που έχουν αναπτυχθεί πρόσφατα θα πρέπει να εξασφαλίζουν:

- βελτίωση των ιδιοτήτων μόνωσης κατά τουλάχιστον 25 % σε επίπεδο κατασκευαστικού στοιχείου·
- μείωση του συνολικού κόστους κατά τουλάχιστον 20 % σε σύγκριση με τις υφιστάμενες λύσεις·
- βελτίωση κατά τουλάχιστον 20 % της συνιστώσας της ανθεκτικότητας·
- τήρηση των αρχών της βιωσιμότητας·
- βελτίωση της ποιότητας του αέρα εσωτερικών χώρων·
- απόδειξη των υψηλών δυνατοτήτων αναπαραγωγής τόσο στις νέες κατασκευές όσο και στις ανακαινίσεις στην Ευρώπη·
- ευκολότερη υλοποίηση·
- μείωση της ενέργειας που καταναλώνεται καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός κτιρίου κατά τουλάχιστον 15 %·
- συμβολή σε δραστηριότητες τυποποίησης και πιστοποίησης.

Δράσεις για τις ΜΜΕ

Αναμενόμενος αντίκτυπος της δράσης «Επιτάχυνση της υιοθέτησης νανοτεχνολογιών, προηγμένων υλικών ή προηγμένων τεχνολογιών μεταποίησης και επεξεργασίας από τις ΜΜΕ» στο ΠΕ 2014-2015 για το NMBP

(Κωδικός δράσης: H2020-SMEINST-2-2014)

Αναμενόμενος αντίκτυπος:

- ενίσχυση της κερδοφορίας και των αναπτυξιακών επιδόσεων μέσω του συνδυασμού και της μεταφοράς νέων και υφιστάμενων γνώσεων σε καινοτόμες, ανατρεπτικές και ανταγωνιστικές λύσεις που αξιοποιούν τις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες επιχειρηματικές ευκαιρίες·
- διείσδυση στην αγορά και διανομή καινοτομιών που αντιμετωπίζουν τις συγκεκριμένες προκλήσεις με βιώσιμο τρόπο·
- αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων στην καινοτομία, ιδίως μέσω της κινητοποίησης επενδύσεων από ιδιώτες συνεπενδυτές ή/και μεταγενέστερων επενδύσεων·
- ο αναμενόμενος αντίκτυπος θα πρέπει να περιγράφεται με σαφήνεια σε ποιοτικούς και ποσοτικούς όρους (που αφορούν, για παράδειγμα, τον κύκλο εργασιών, την απασχόληση, το μέγεθος της αγοράς, τη διαχείριση της διανοητικής ιδιοκτησίας, τις πωλήσεις, την απόδοση των επενδύσεων και το κέρδος).

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

68 Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή είχε καθορίσει δείκτες σχετικά με την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, και συγκεκριμένα τις μεταβολές του κύκλου εργασιών και τις μεταβολές του αριθμού των εργαζομένων, χωρίς να υπάρχει κατ' ανάγκη αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των αποτελεσμάτων των έργων και των οικονομικών επιδόσεων. Επιπλέον, στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή», η Επιτροπή συγκέντρωνε δεδομένα για τους δείκτες αυτούς μόνο για τις ΜΜΕ, παρόλο που και άλλοι τύποι εταιρειών κερδοσκοπικού χαρακτήρα συμμετείχαν σε συνεργατικά έργα.

69 Διαπιστώσαμε επίσης ασυνέπειες στον ορισμό παρόμοιων δεικτών μεταξύ των διαφόρων ειδικών στόχων. Παραδείγματος χάριν, ο δείκτης για τη μέτρηση των καινοτομιών που εισάγονται στην αγορά, ο οποίος εφαρμόστηκε στο πλαίσιο των LEIT (ορίζεται ως «μερίδιο των συμμετεχουσών επιχειρήσεων που εισάγουν καινοτομίες ως νέο στοιχείο για την εταιρεία») διέφερε από τον αντίστοιχο δείκτη ο οποίος εφαρμόστηκε στο μέσο για τις ΜΜΕ (που ορίζεται ως «αριθμός και μερίδιο των συμμετεχουσών ΜΜΕ που εισήγαγαν καινοτομίες στην εταιρεία ή στην αγορά»)[20]. Παρά το γεγονός ότι πρόκειται για παρόμοιους δείκτες, ο τρόπος με τον οποίο καθορίστηκαν δεν ήταν συνεπής (ο δεύτερος δείκτης περιλάμβανε επίσης τον αριθμό των συμμετεχόντων), με αποτέλεσμα να μην είναι συγκρίσιμοι. Επιπλέον, και οι δύο ορισμοί είχαν αμφισημίες, καθώς βασίζονταν σε πληροφορίες που παρείχαν οι ίδιοι οι δικαιούχοι για να ενημερώσουν αν οι καινοτομίες είχαν ήδη δρομολογηθεί ή προγραμματίζονταν (κατά τη διάρκεια ζωής του έργου ή εντός της επόμενης τριετίας).

70 Επίσης, η Επιτροπή συγκέντρωνε δεδομένα μόνο κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου και δεν κάλυπτε το στάδιο εμπορικής αξιοποίησης μετά τη λήξη του έργου. Οι πληροφορίες καταγράφονταν μέσω περιοδικών εκθέσεων στο τέλος κάθε σταδίου του έργου[21] και η Επιτροπή δεν ζήτησε καμία πληροφορία μετά την ολοκλήρωση των έργων.

71 Τέλος, τιμή βάσης καθορίστηκε μόνο για έναν από τους επτά υποχρεωτικούς δείκτες («αριθμός χρηματοδοτούμενων οργανισμών και ποσό ιδιωτικών πόρων που μοχλεύονται»), ενώ δεν παρασχέθηκαν για έξι από τους επτά υποχρεωτικούς δείκτες επιδόσεων που καθορίστηκαν για τη «βιομηχανική υπεροχή».

---

[20] Δείκτες του προγράμματος «Ορίζων 2020».

[21] Υπόδειγμα περιοδικής έκθεσης «Ορίζων 2020».

Ορισμένοι εθνικοί οργανισμοί χρησιμοποιούν καταλληλότερους δείκτες για την παρακολούθηση των οικονομικών επιδόσεων ή της ικανότητας καινοτομίας των επιχειρήσεων

72 Συγκρίναμε επίσης τους δείκτες που χρησιμοποιούνταν για το «Ορίζων 2020» με εκείνους που χρησιμοποιούσαν οι εθνικοί οργανισμοί καινοτομίας στα πέντε κράτη μέλη που επισκεφθήκαμε. Σε τρία κράτη μέλη (Φινλανδία, Κάτω Χώρες και Ισπανία), οι εθνικοί οργανισμοί καινοτομίας χρησιμοποιούσαν καταλληλότερους δείκτες από εκείνους που είχε ορίσει η Επιτροπή για τη μέτρηση των αναμενόμενων και των πραγματικών οικονομικών αποδόσεων. Παραδείγματος χάριν, ο ισπανικός οργανισμός χρησιμοποιούσε το μερίδιο των πωλήσεων και εξαγωγών της εταιρείας που μπορούσε να αποδοθεί στις τεχνολογικές καινοτομίες από χρηματοδοτούμενα έργα σε διάφορες χρονικές στιγμές (αναμενόμενο μερίδιο στο τέλος του έργου και πραγματικό μερίδιο μετά την εμπορική αξιοποίηση). Στις Κάτω Χώρες, στο πλαίσιο της πολιτικής καινοτομίας που προσανατολίζεται στην εκπλήρωση συγκεκριμένων αποστολών και των έργων του Εθνικού Ταμείου Ανάπτυξης, ο οργανισμός παρακολουθούσε τις οικονομικές επιδόσεις των εταιρειών. Στη Φινλανδία, ο οργανισμός παρακολουθούσε στενά την ανάπτυξη των εταιρειών και τις εξαγωγικές επιδόσεις.

73 Επιπλέον, οι οργανισμοί που επισκεφθήκαμε παρακολουθούσαν τις οικονομικές επιδόσεις των εταιρειών όχι μόνο κατά την υλοποίηση των έργων, αλλά και μετά την ολοκλήρωσή τους. Παραδείγματος χάριν:

- στις Κάτω Χώρες, ο οργανισμός παρακολουθούσε τις οικονομικές επιδόσεις των εταιρειών κατά τη διάρκεια και μετά την ολοκλήρωση του έργου·
- στην Ισπανία, το σύστημα παρακολούθησης του οργανισμού συγκεντρώνει πληροφορίες μετά την ολοκλήρωση των έργων και δύο έτη μετά την εισαγωγή των αποτελεσμάτων στην αγορά·
- στη Φινλανδία, ο δημόσιος οργανισμός αξιολογούσε τα χρηματοδοτούμενα έργα και μετά την ολοκλήρωσή τους·
- στην Ιταλία, ο δημόσιος οργανισμός παρακολουθούσε τα αποτελέσματα τόσο κατά τη διάρκεια της υλοποίησης όσο και μετά την ολοκλήρωση του έργου·
- οι ουγγρικοί δημόσιοι οργανισμοί παρακολουθούσαν τα αποτελέσματα ορισμένων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων μετά την ολοκλήρωσή τους και κατά τη διάρκεια της «περιόδου χάριτος» (τρία έτη), αλλά όχι πέραν αυτής.

Η παρακολούθηση της Επιτροπής δεν επικεντρώνεται στις επιμέρους οντότητες ούτε έχει μακροπρόθεσμο χαρακτήρα

Η παρακολούθηση της Επιτροπής δεν επικεντρώνεται στον αντίκτυπο στις στηριζόμενες οντότητες

74 Η από μέρους της Επιτροπής παρακολούθηση στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» δεν αποσκοπούσε ρητά στη συλλογή από τους συμμετέχοντες πληροφοριών που κάλυπταν διάφορες περιόδους προγραμμάτων-πλαισίου ούτε στη χρήση των εν λόγω δεδομένων για διαχρονικές μελέτες. Μια τέτοια προσέγγιση θα απαιτούσε τον καθορισμό ενός μοναδικού αναγνωριστικού κωδικού για κάθε οντότητα — και την παρακολούθηση των αλλαγών στη νομική δομή της σε βάθος χρόνου (όπως συγχωνεύσεις, τεχνοβλαστοί ή τερματισμός δραστηριοτήτων)— ο οποίος υπάρχει για όλες τις συμφωνίες επιχορήγησης στο σύστημα ηλεκτρονικών επιχορηγήσεων της Επιτροπής.

75 Ωστόσο, η παρακολούθηση της Επιτροπής και η δομή της βάσης δεδομένων είχαν ως επίκεντρο τα έργα και όχι τις συμμετέχουσες οντότητες. Δεν υπήρχαν διαθέσιμα λεπτομερή δεδομένα σχετικά με καινοτομίες όπως τα ΔΔΙ ανά συμμετέχοντα, εκτός από την περίπτωση των έργων με έναν μοναδικό δικαιούχο, όπου υπήρχε ένας συμμετέχων ανά έργο. Επιπλέον, τα συστήματα παρακολούθησης της Επιτροπής και του ομίλου της ΕΤΕπ δεν είναι ενοποιημένα. Για τον λόγο αυτόν καθίσταται αδύνατη η συγκέντρωση δεδομένων σε επίπεδο οντοτήτων για ολόκληρο το φάσμα των χρηματοδοτικών μέσων του «Ορίζων 2020».

76 Επιπλέον, στη βάση δεδομένων CORDA, η οποία χρησιμοποιείται από την Επιτροπή για σκοπούς παρακολούθησης, δεν υπήρχαν διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κατάσταση των συμμετεχόντων. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε εμπόδιο για την ουσιαστική παρακολούθηση των οικονομικών επιδόσεων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων σε βάθος χρόνου. Από το 2023 και μετά, σύμφωνα με την Επιτροπή, τα οικονομικά στοιχεία από τη βάση δεδομένων Orbis έχουν αναφορτωθεί στην CORDA σε ορισμένες περιπτώσεις.

77 Επίσης, στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», το σύστημα παρακολούθησης της Επιτροπής δεν παρέχει όλα τα απαραίτητα δεδομένα για τη διενέργεια μακροπρόθεσμης, ειδικής ανά συμμετέχοντα ανάλυσης με ολοκληρωμένο τρόπο. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή η αξιόπιστη παρακολούθηση ή αξιολόγηση της απόδοσης των δημόσιων επενδύσεων, και των συνεπειών για κάθε επιχείρηση, σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου.

78 Τέλος, στη γνώμη μας σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για το επόμενο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2028-2034, επισημάναμε ότι οι προτεινόμενοι δείκτες δεν θα καθιστούσαν ευχερή τη συλλογή ειδικών ανά επιχείρηση δεδομένων. Κατά συνέπεια, οι περιορισμοί που προσδιορίστηκαν στο πλαίσιο αυτό θα εξακολουθήσουν να ισχύουν.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης της Επιτροπής κατά τη λήξη των έργων δεν επαληθεύονταν συστηματικά τα αποτελέσματα της διάδοσης ούτε η επίτευξη των επιχειρηματικών σχεδίων

79 Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, οι συμμετέχοντες πρέπει να κωδικοποιούν τα δεδομένα παρακολούθησης (όπως τον αριθμό των ΔΔΙ, τον κύκλο εργασιών ή τον αριθμό των εργαζομένων) στην CORDA. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι δεν αποτυπώνονταν στη βάση δεδομένων όλα τα είδη διανοητικής ιδιοκτησίας που προέκυπταν από καινοτομίες, καθώς τα αιτήματα παροχής δεδομένων δεν κάλυπταν το εμπορικό απόρρητο και τις άδειες χρήσης λογισμικού. Εν τω μεταξύ, μόνο εννέα από τις 25 ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε προστάτευαν τα αποτελέσματα των καινοτομιών τους με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, ενώ επτά τα προστάτευαν μέσω εμπορικών απορρήτων ή αδειών χρήσης λογισμικού. Η κατάσταση αυτή επιβεβαιώνεται επίσης από τις απαντήσεις στην έρευνά μας: 29 ΜΜΕ (που αντιπροσωπεύουν περίπου το 34 % των απαντήσεων) ανέφεραν ότι τα αποτελέσματά τους από έργα του «Ορίζων 2020» είχαν οδηγήσει σε αίτηση για νέα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Ταυτόχρονα, άλλα 52 έργα (το 61 % των απαντήσεων) είχαν αποφέρει άλλα αποτελέσματα καινοτομίας, πλην των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

80 Ορισμένοι συμμετέχοντες, ιδίως σε έργα με έναν δικαιούχο, είχαν συμπεριλάβει στα τελικά επιχειρηματικά τους σχέδια πληροφορίες που αφορούσαν εμπορικά απόρρητα ή άδειες χρήσης λογισμικού. Ωστόσο, δεδομένου ότι αυτό το είδος δεδομένων ΔΔΙ δεν περιλαμβάνεται στη βάση δεδομένων της Επιτροπής, δεν καλύπτεται ούτε από την παρακολούθηση.

81 Ταυτόχρονα, όσον αφορά τον δείκτη για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, διαπιστώσαμε προβλήματα μεθοδολογίας που οδήγησαν στη συστηματική υποβολή περιττών στοιχείων, διότι ο δείκτης κάλυπτε και τα «αρχικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας», δηλαδή αυτά που είχαν κατατεθεί πριν από την έναρξη του έργου. Τα εν λόγω ΔΔΙ δεν σχετίζονταν επ' ουδενί με τη χρηματοδότηση του «Ορίζων 2020», αλλά καταλάμβαναν σημαντικό ποσοστό των τιμών των δεικτών. Όσον αφορά τα έργα LEIT που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», μόνο 147 από τις 642 αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που αναφέρθηκαν από την Επιτροπή έως το 2025 (περίπου το 23 %) και 62 από τα 261 διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγήθηκαν (περίπου το 24 %) κατατέθηκαν μετά την έναρξη των έργων.

82 Συγκρίναμε επίσης επιλεγμένες εκτιμήσεις επιχειρηματικών σχεδίων με το πραγματικό οικονομικό αποτέλεσμα, προκειμένου να εξετάσουμε τον βαθμό στον οποίο οι εκτιμήσεις που είχαν αναφέρει οι συμμετέχοντες στο επιχειρηματικό τους σχέδιο ήταν ρεαλιστικές. Για τουλάχιστον τρεις από τις 13 ΜΜΕ-μοναδικούς δικαιούχους στις οποίες πραγματοποιήθηκε επίσκεψη και οι οποίες υπέβαλαν χρηματοοικονομικές καταστάσεις για τουλάχιστον ορισμένα έτη, διαπιστώσαμε ότι τα αρχικά επιχειρηματικά τους σχέδια είχαν υπερεκτιμήσει σημαντικά (δηλαδή κατά τουλάχιστον το ένα τρίτο) τη δυνητική αύξηση των οικονομικών επιδόσεών τους όσον αφορά είτε την απασχόληση είτε τα έσοδα (***πλαίσιο 6***).

Πλαίσιο 6

Ορισμένα παραδείγματα υπεραισιόδοξων επιχειρηματικών σχεδίων

Στην περίπτωση μιας ιταλικής ΜΜΕ που συμπεριλήφθηκε στο δείγμα μας, αν συγκρίνουμε τις εκτιμήσεις του τελικού επιχειρηματικού σχεδίου της που παραδόθηκε στο τέλος του έργου με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της:

— ο πραγματικός αριθμός των εργαζομένων αντιστοιχούσε στο 54 % της εκτίμησης το 2021, στο 57 % το 2022,στο 37 % το 2023 και μόλις στο 25 % το 2024:

— τα πραγματικά έσοδα υπολείπονται σημαντικά των εκτιμήσεων, καθώς αντιστοιχούν περίπου στο 15 % των αρχικών εκτιμήσεων για το 2021, στο 4 % για το 2022 και το 2023 και μόλις στο 1 % για το 2024.

Μια ισπανική ΜΜΕ διέθετε συνολικά περιουσιακά στοιχεία ύψους 1,5 εκατομμυρίων ευρώ το 2015, σύμφωνα με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της. Το επιχειρηματικό της σχέδιο, το οποίο περιλαμβάνεται στη συμφωνία επιχορήγησης το 2015, προέβλεπε συνολικά περιουσιακά στοιχεία ύψους 80 εκατομμυρίων ευρώ έως το 2019. Ωστόσο, στο τέλος του 2019, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της ίδιας εταιρείας ανέφεραν συνολικά περιουσιακά στοιχεία μόλις 4 εκατομμυρίων ευρώ.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν η Επιτροπή και οι ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε.

83 Τέλος, παρατηρήσαμε περιπτώσεις στις οποίες οι αιτούντες στο πλαίσιο διαφόρων προσκλήσεων είχαν παρουσιάσει υπερβολικά αισιόδοξες εκτιμήσεις στο επιχειρηματικό τους σχέδιο για προηγούμενη πρόσκληση, οι οποίες στη συνέχεια είχαν αναθεωρηθεί προς τα κάτω στις αιτήσεις επιχορήγησης στο πλαίσιο επόμενων προσκλήσεων. Η συστηματική διενέργεια από μέρους της Επιτροπής αξιολόγησης κατά τη λήξη του έργου θα ενίσχυε το κίνητρο των συμμετεχόντων να καταρτίζουν περισσότερο αξιόπιστες και ρεαλιστικές προτάσεις και επιχειρηματικά σχέδια και, ως εκ τούτου, να προβαίνουν σε ρεαλιστικότερη εκτίμηση του αντικτύπου που μπορεί να έχει η συμμετοχή σε προγράμματα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ στις οικονομικές επιδόσεις τους.

Η περιορισμένη παρακολούθηση μετά την ολοκλήρωση των έργων δεν κατέστησε δυνατή την αξιολόγηση της εμπορικής αξιοποίησης και της επέκτασης των ΜΜΕ

84 Στις απαντήσεις τους στην έρευνά μας, οι ΜΜΕ επισήμαναν ότι η ισχυρή εμπειρογνωσία (περίπου 46 %), καθώς και η ωριμότητα της καινοτομίας και η ζήτηση της αγοράς (περίπου 52 %) αποτελούν βασικούς κινητήριους μοχλούς της δραστηριότητάς τους στην αγορά. Ωστόσο, τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από τις ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας υποδήλωναν ότι οι παράγοντες αυτοί δεν οδήγησαν συστηματικά σε επέκταση.

85 Περισσότερες από τις μισές ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε και οι οποίες συμμετείχαν σε συνεργατικά έργα (7 από τις 12 ΜΜΕ) δεν αξιοποίησαν εμπορικά τα αποτελέσματά τους. Αυτό οφειλόταν κυρίως στην απουσία αυτής της πρόθεσης (σε τρεις περιπτώσεις), στην περιορισμένη ανταγωνιστικότητα σε σχέση με άλλες λύσεις της αγοράς (σε μία περίπτωση) και στην απαξίωση της λύσης (σε δύο περιπτώσεις) ή της επιχειρηματικής απόφασης (σε μία περίπτωση). Ομοίως, περισσότερες από τις μισές ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε και οι οποίες συμμετείχαν ως μοναδικοί δικαιούχοι (7 από τις 13 ΜΜΕ) ανέφεραν επίσης την ανάγκη για πρόσθετη στήριξη μετά την ολοκλήρωση του έργου. Παρατηρήσαμε επίσης δύο περιπτώσεις στις οποίες η ΜΜΕ έπαυσε τις δραστηριότητές της ή διέκοψε τις δραστηριότητες Ε&Κ είτε επειδή δεν είχε λάβει περαιτέρω χρηματοδότηση είτε ως αποτέλεσμα επιχειρηματικής απόφασης. Παρότι οι αποδόσεις των επενδύσεων σε Ε&Κ είναι εγγενώς αβέβαιες, θεωρούμε ότι τα στοιχεία αυτά αντανακλούν αδυναμίες στον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή εντοπίζει τα πλέον υποσχόμενα έργα και τις μεταγενέστερες χρηματοδοτικές ανάγκες τους κατά την ολοκλήρωση των έργων.

86 Στο πλαίσιο αυτό, επισημάναμε μια πρωτοβουλία ορθής πρακτικής του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Διαστημικό Πρόγραμμα (EUSPA), η οποία χρηματοδοτήθηκε εν μέρει στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και στηρίζει την ανάπτυξη της αγοράς του τομέα εφαρμογών και υπηρεσιών του διαστημικού τομέα της ΕΕ και την υιοθέτηση λύσεων που βασίζονται σε διαστημικές τεχνολογίες (CASSINI). Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας, τα αποτελέσματα των έργων των συμμετεχόντων παρακολουθούνται στενά, ενώ διατίθεται και χρηματοδότηση σε επόμενα στάδια, ώστε τα αποτελέσματα των έργων να μπορούν να αναπτυχθούν περαιτέρω ενόψει της πρόσβασής τους στην αγορά.

87 Αξιολογήσαμε επίσης τον αντίκτυπο που είχαν στις οικονομικές επιδόσεις των 25 ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε τα έργα μετά την ολοκλήρωσή τους, καθώς οι πληροφορίες αυτές δεν είναι διαθέσιμες στο πλαίσιο παρακολούθησης της Επιτροπής. Και οι 12 σχεδόν ΜΜΕ που συμμετείχαν σε συνεργατικά έργα του δείγματός μας ενεργούσαν κυρίως ως φορείς ανάπτυξης τεχνολογίας. Ενώ οι επιχορηγήσεις αύξησαν τα έσοδά τους κατά τη φάση υλοποίησης, τουλάχιστον εννέα από αυτές δεν πέτυχαν την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των έργων. Ως εκ τούτου, δεν μπορέσαμε να θεμελιώσουμε την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ των τεχνολογικών αποτελεσμάτων των έργων και των οικονομικών επιδόσεων των εταιρειών.

88 Θετικό είναι το γεγονός ότι, για τις τέσσερις περιπτώσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες κατόρθωσαν μέσω των αποτελεσμάτων της τεχνολογικής ανάπτυξης να διεισδύσουν στην αγορά, προσδιορίσαμε βασικούς παράγοντες που οδήγησαν σε αυτές τις επιτυχίες (***γράφημα 11***).

Γράφημα 11 | Βασικοί παράγοντες που οδήγησαν σε παραδείγματα οικονομικής επιτυχίας

ΤΠΕ (πρόγραμμα Open Disruptive Innovation)

Ουγγαρία

Εξαιρετική ποιότητα που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς υψηλών προδιαγραφών: Το 2023 ήταν ένα εξαιρετικό έτος κατά το οποίο τριπλασιάστηκε ο κύκλος εργασιών του καινοτόμου προϊόντος, σε σύγκριση με το 2022 (συνδυασμός χαμηλότερης τιμής και υψηλότερης ζήτησης). Το 2024, ο κύκλος εργασιών του καινοτόμου προϊόντος υποχώρησε (περίπου μισό εκατομμύριο), επειδή εισήλθαν περισσότεροι ανταγωνιστές στην αγορά. Ο κύκλος εργασιών μειώθηκε αλλά παραμένει σταθερός.

Με γνώμονα τη ζήτηση: Μολονότι η ΜΜΕ δεν προτίθεται να αναπτύξει περαιτέρω το προϊόν, καθώς η ζήτηση έχει πλέον μετατοπιστεί από τις εν λόγω τεχνολογίες υψηλής ποιότητας σε τεχνολογίες μεσαίας ποιότητας, πιστεύει, ωστόσο, ότι εξακολουθεί να υπάρχει ζήτηση για το εν λόγω προϊόν.

Ιταλία

Παράγοντες επιτυχίας που τέθηκαν σε εφαρμογή στο στάδιο της πρότασης: Μεταξύ αυτών, η ανάλυση των προκλήσεων και των αναγκών της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της ζήτησης και της συμμετοχής των συμφεροντούχων.

Χρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»: Επέτρεψε στην ιταλική ΜΜΕ να είναι ανταγωνιστική στην αγορά, ως ο πρώτος πάροχος λύσεων αυτού του είδους.

Ισπανία

Νέα λύση που ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις ανάγκες των πελατών

Χρηματοδότηση από το «Ορίζων 2020»: Έδωσε τη δυνατότητα στην ισπανική ΜΜΕ να επικεντρώσει τους πόρους της στη δημιουργία του καλύτερου δυνατού προϊόντος, επιταχύνοντας την ανάπτυξή του και την ετοιμότητά του για διάθεση στην αγορά. Ανέπτυξε μια τεχνολογική πλατφόρμα βιωσιμότητας που χρησιμοποιεί τη μηχανική μάθηση και τα μαζικά δεδομένα για την παροχή περιβαλλοντικών και κοινωνικών πληροφοριών σε επενδυτές, οργανισμούς και καταναλωτές.

Τομέας υγείας

Κάτω Χώρες

Αποδεδειγμένα κλινικά δεδομένα καλής ποιότητας: Το προϊόν είναι το μοναδικό στο είδος του με κλινικά δεδομένα επιπέδου Ι, μεταξύ άλλων από ασθενείς που έχουν εκτεθεί σε κίνδυνο (όπως καπνιστές).

Χρηματοδότηση από το «Ορίζων 2020»: Ήταν καθοριστικής σημασίας στην εκκίνηση της πορείας προς την επιτυχημένη εμπορική αξιοποίηση του προϊόντος, βοηθώντας τη ΜΜΕ: να αποκτήσει προκλινικά δεδομένα για σκοπούς διάδοσης, να εξασφαλίσει τις αναγκαίες κανονιστικές εγκρίσεις, να προσλάβει επιστήμονα για την προκλινική και κλινική ανάπτυξη του προϊόντος για σκοπούς διάδοσης (για προβολή και κανονιστικές εγκρίσεις), να προσλάβει τεχνικό προσωπικό και να αναβαθμίσει τους καθαρούς χώρους παραγωγής σύμφωνα με τις πλέον σύγχρονες προδιαγραφές. Με τον τρόπο αυτό, η συγκεκριμένη ΜΜΕ μπόρεσε να βρει έναν βιώσιμο εταίρο για να συγχωνευθεί και να αρχίσει την εμπορική διάθεση. Τα πρώτα προϊόντα της κυκλοφόρησαν το 2018 στην ΕΕ και τις ΗΠΑ.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν οι ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε.

Ανακριβή ή ελλιπή δεδομένα περιόρισαν σημαντικά τη δυνατότητα της Επιτροπής να παρακολουθήσει το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»

89 Για την παρακολούθηση του «Ορίζων 2020» από την Επιτροπή χρησιμοποιούνται δεδομένα από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων που υποβάλλουν οι ίδιοι οι δικαιούχοι (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, καινοτομίες, δημοσιεύσεις, κύκλος εργασιών και θέσεις εργασίας) και δεδομένων από εντεταλμένες οντότητες, όπως ο όμιλος της ΕΤΕπ.

90 Στην ετήσια έκθεσή μας για το 2024[22] επισημάναμε ήδη κάποιες αδυναμίες όσον αφορά την αξιοπιστία των αναφερόμενων στοιχείων για το «Ορίζων 2020». Το γεγονός αυτό επιβεβαιώθηκε από τους επιτόπιους ελέγχους που διενεργήσαμε στα πέντε κράτη μέλη, όπου εντοπίσαμε περιπτώσεις ελλιπούς και ασυνεπούς αναφοράς στοιχείων σε 22 από τα 33 έργα του δείγματός μας. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται η περίπτωση δύο ΜΜΕ για τις οποίες τα στοιχεία που υποβλήθηκαν (σχετικά με την οικονομική τους κατάσταση ή τον αριθμό των εργαζομένων) ήταν εσφαλμένα. Σε ένα άλλο έργο, δεν συμπλήρωναν ετησίως όλα τα μέλη της κοινοπραξίας ετήσια στοιχεία σχετικά με τον πραγματικό και τον αναμενόμενο κύκλο εργασιών και τον αριθμό των εργαζομένων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα δεδομένα παρακολούθησης υποβάλλονται από τους ίδιους τους δικαιούχους και δεν επαληθεύονται συστηματικά από την Επιτροπή.

91 Με βάση τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων CORDA, η Επιτροπή υπολόγισε τιμές δεικτών για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τις καινοτόμες εταιρείες, τις δημοσιεύσεις, τον κύκλο εργασιών και τις θέσεις εργασίας, οι οποίες καλύπτουν το «Ορίζων 2020» στο σύνολό του. Οι τιμές αυτές υπολογίστηκαν σε διάφορες χρονικές στιγμές και αναφέρθηκαν σχετικά με αυτές τα αντίστοιχα στοιχεία για διαφορετικές περιστάσεις. Δεδομένου ότι οι πηγές δεδομένων δεν ήταν αρχειοθετημένες, δεν ήμασταν σε θέση να επαληθεύσουμε τις τιμές των δεικτών για τις οποίες αναφέρθηκαν στοιχεία.

92 Για τα έργα του δείγματός μας, εντοπίσαμε και άλλες ασυνέπειες στη βάση δεδομένων CORDA. Παραδείγματος χάριν, για 5 από τα 18 συνεργατικά έργα, ο αριθμός των καινοτόμων εταιρειών που ανέφεραν οι δικαιούχοι υπερέβαινε τον αριθμό των εταιρειών και των ΜΜΕ που συμμετείχαν στις κοινοπραξίες. Επιπλέον, για τρία από τα 15 έργα με έναν δικαιούχο διαπιστώσαμε ότι η μία ΜΜΕ του έργου είχε υπολογιστεί δύο φορές λόγω εσφαλμένης υποβολής στοιχείων από την ίδια.

---

[22] Σημείο 3.55: «Η έλλειψη λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τα στοιχεία στα οποία βασίζονταν οι ΒΔΕ του προγράμματος «Ορίζων 2020» περιορίζει σημαντικά την αξιοπιστία των παρασχεθέντων δεδομένων.»

93 Τέλος, το ΕΤαΕ δεν παρακολουθούσε κατά πόσον οι ΜΜΕ στήριξαν με επιτυχία την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας ή τη διάδοση των αποτελεσμάτων, παρά το γεγονός ότι η εν λόγω παρακολούθηση προβλεπόταν στη συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων. Ως εκ τούτου, κατέστη ουσιαστικά αδύνατη η αξιολόγηση του μακροπρόθεσμου αντικτύπου της εγγύησης για τις ΜΜΕ στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων.

94 Αυτές οι αδυναμίες στον τρόπο καθορισμού των στόχων και των δεικτών του προγράμματος, καθώς και στην ποιότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων παρακολούθησης επηρέασαν επίσης την εκ των υστέρων αξιολόγηση της Επιτροπής (βλέπε επίσης σημεία ***63***–***71***).

Στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης του «Ορίζων 2020» δεν εκτιμήθηκε η συμβολή του προγράμματος στις οικονομικές επιδόσεις ή στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων

95 Βάσει του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»[23], η Επιτροπή έπρεπε να διενεργήσει ενδιάμεση αξιολόγηση (έως το τέλος του 2017) και εκ των υστέρων αξιολόγηση (έως το τέλος του 2023) του προγράμματος. Για την εκ των υστέρων αξιολόγηση, η Επιτροπή κλήθηκε να αξιολογήσει το πρόγραμμα, καλύπτοντας το σκεπτικό, την υλοποίηση και τα επιτεύγματά του, καθώς και τον αντίκτυπο και τη βιωσιμότητά του σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου, προκειμένου να λάβει τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με τα επακόλουθα μέτρα[24]. Η επανεξέταση έπρεπε να διενεργηθεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας.

96 Όταν πρόκειται να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ ερευνητικών προγραμμάτων, και ιδίως η συμβολή τους στις οικονομικές επιδόσεις και στην ικανότητα καινοτομίας, διαπιστώνονται κάθε φορά συγκεκριμένες προκλήσεις (***γράφημα 12***).

[23] Άρθρο 32.

[24] Άρθρο 32, παράγραφος 4.

Γράφημα 12 | Προκλήσεις που αναδύονται όταν αξιολογείται ο αντίκτυπος των χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας στις οικονομικές επιδόσεις και στην ικανότητα καινοτομίας

Πολλαπλοί στόχοι και μέσα	Η ουσιαστική αξιολόγηση μιας δημόσιας παρέμβασης είναι αδύνατη χωρίς σαφώς καθορισμένο στόχο πολιτικής. Η απαίτηση αυτή για σαφήνεια προϋποθέτει τη διαφάνεια σχετικά με τις προτεραιότητες ή τους συντελεστές στάθμισης εάν μια παρέμβαση πολιτικής εξυπηρετεί ταυτόχρονα διαφορετικούς στόχους. Ωστόσο, τα προγράμματα χρηματοδότησης της έρευνας της ΕΕ καθορίζουν πληθώρα στόχων. Για μια εκ των υστέρων αξιολόγηση, αυτή η συνύπαρξη πολλαπλών στόχων, χωρίς καμία ένδειξη σχετικά με τον τρόπο στάθμισης δυνητικά αντικρουόμενων στόχων, εγείρει ένα θεμελιώδες πρόβλημα. Επιπλέον, όσον αφορά την έρευνα που χρηματοδοτείται από την ΕΕ, υπάρχουν διάφορα μέσα που στοχεύουν σε διαφορετικούς στόχους και ενίοτε αντικρουόμενες προτεραιότητες. Τα πορίσματα από την αξιολόγηση ενός μέσου ή μιας επιλεγμένης ευρείας γραμμής δραστηριοτήτων ενδέχεται να μην ισχύουν για άλλα, γεγονός που δυσχεραίνει την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων σχετικά με τον συνολικό αντίκτυπο του χρηματοδοτικού προγραμματισμού της ΕΕ.
Απόδοση συνεπειών και δευτερογενείς συνέπειες	Η άμεση σύνδεση της χρηματοδότησης της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία με τον αντίκτυπο σε επίπεδο βιομηχανίας, περιφέρειας ή συμμετεχόντων είναι προβληματική λόγω των αδυναμιών του ισχύοντος πλαισίου. Επιπλέον, οι δευτερογενείς συνέπειες, όταν δηλαδή προκύπτουν οφέλη πέραν των άμεσων αποδεκτών, περιπλέκουν τον προσδιορισμό του βαθμού στον οποίο οι συνέπειες μπορούν να αποδοθούν στη χρηματοδότηση της ΕΕ.
Ποιότητα δεδομένων	Γενικά, οι αξιολογήσεις χρησιμοποιούν δεδομένα παρακολούθησης που συλλέγονται και υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος. Συχνά δε, η ποιότητα των εκ των υστέρων αξιολογήσεων υπονομεύεται λόγω ελλιπών ή ανακριβών δεδομένων.
Δείκτες επιδόσεων	Κατά τη διάρκεια της εκ των υστέρων αξιολόγησης, ο βαθμός στον οποίο επιτυγχάνονται οι στόχοι πολιτικής θα πρέπει να ποσοτικοποιείται με βάση άρτιους και αξιόπιστους δείκτες επιδόσεων. Στην πράξη, ωστόσο, είναι συχνά δύσκολο να προσδιοριστούν εκ των προτέρων τέτοιοι δείκτες.
Ζητήματα χρόνου	Λόγω των περιορισμένων δεδομένων, οι περισσότερες αξιολογήσεις του αντικτύπου των ερευνητικών προγραμμάτων επικεντρώνονται σε βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα, παρόλο που ο πραγματικός αντίκτυπος της χρηματοδότησης της έρευνας συχνά απαιτεί χρόνια ή δεκαετίες για να υλοποιηθεί.

Πηγή: ΕΕΣ.

97 Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται σε ποιον βαθμό η Επιτροπή αντιμετώπισε αυτές τις προκλήσεις κατά την αξιολόγηση της συμβολής του προγράμματος «Ορίζων 2020» στις οικονομικές επιδόσεις και στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων.

Στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» δεν περιεχόταν απαίτηση αξιολόγησης του αντικτύπου στους συμμετέχοντες

98 Σύμφωνα με τον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»[25], η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποσκοπούσε, μεταξύ άλλων, στην εκτίμηση του μακροπρόθεσμου αντικτύπου του προγράμματος, καθώς και των πτυχών που σχετίζονται με τη διάδοση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπος μπορεί να μετρηθεί σε διάφορα επίπεδα, όπως η κοινωνία, η οικονομία ή επιμέρους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα.

99 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνουμε ότι στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» δεν υπήρχε συγκεκριμένη απαίτηση από την Επιτροπή να αξιολογήσει τον εν λόγω αντίκτυπο στους συμμετέχοντες. Κατά συνέπεια, η εκ των υστέρων αξιολόγηση της Επιτροπής δεν επικεντρώθηκε στη διάσταση αυτή. Παραδείγματος χάριν, η «βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων των συμμετεχόντων» δεν ήταν ένας από τους γενικούς στόχους του «Ορίζων 2020». Ομοίως, οι ειδικοί στόχοι της επιμέρους προτεραιότητας LEIT αναφέρονταν στη συμβολή της Ε&Κ στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας γενικότερα, και όχι ειδικά σε επίπεδο συμμετεχόντων. Ως εκ τούτου, οι οικονομικές επιδόσεις δεν αντικατοπτρίζονταν ούτε στην εκ των υστέρων αξιολόγηση της Επιτροπής.

[25] Αυτόθι.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση του προγράμματος «Ορίζων 2020» από την Επιτροπή βασίστηκε κυρίως σε μακροοικονομικά και μικροοικονομικά μοντέλα για την εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων

100 Η εκ των υστέρων αξιολόγηση του προγράμματος «Ορίζων 2020» από την Επιτροπή, η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2024, συνδύαζε διάφορες προσεγγίσεις προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσον είχαν επιτευχθεί οι γενικοί και ειδικοί στόχοι του «Ορίζων 2020» (***γράφημα 8***). Πρώτον, ανέλυσε τα στοιχεία που υπέβαλαν οι συμμετέχοντες για τους δείκτες που προσδιορίζονται στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020». Δεύτερον, χρησιμοποίησε μακροοικονομικά μοντέλα για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο «ακαθάριστο εγχώριο προϊόν» (ΑΕΠ) και στην απασχόληση της ΕΕ, καθώς και ένα μικροοικονομικό μοντέλο για την εκτίμηση των επιπτώσεων στους συμμετέχοντες. Τέλος, στην εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάστηκε σε ποιον βαθμό το πρόγραμμα είχε διευκολύνει την πρόσβαση σε επιχειρηματικά κεφάλαια.

101 Επιπλέον, όσον αφορά το σκέλος προτεραιότητας LEIT, η εκ των υστέρων αξιολόγηση της Επιτροπής βασίστηκε κυρίως σε τρεις διαφορετικές μελέτες: η πρώτη αφορούσε τις δραστηριότητες για την ψηφιακή και τη βιομηχανική μετάβαση, η δεύτερη την πρωτοβουλία «Καινοτόμος Ευρώπη» (που καλύπτει την καινοτομία των ΜΜΕ και την πρόσβαση σε προγράμματα χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου) και η τρίτη το πιλοτικό ΕΣΚ (σημείο ***41***). Βάσει δείγματος, οι μελέτες αυτές αξιολόγησαν —σε κάποιο βαθμό— τον αντίκτυπο που είχε η συμμετοχή των επιχειρήσεων στο πρόγραμμα στις οικονομικές επιδόσεις τους. Ωστόσο, δεν υπήρξε μελέτη που να εξετάζει τις συνέπειες στην ικανότητα καινοτομίας των επιχειρήσεων.

Οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση της συμβολής του «Ορίζων 2020» στις οικονομικές επιδόσεις δεν συνδέονταν ευθέως με κάποιο πρόγραμμα ή με συγκεκριμένους συμμετέχοντες

102 Στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» καθορίζονται τρεις δείκτες προόδου σε σχέση με τους γενικούς στόχους (***γράφημα 8***):

- μια τιμή-στόχος για τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης (3 % του ΑΕΠ) για τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»·
- ο «δείκτης παραγομένης καινοτομίας»[26] στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»· και
- το ποσοστό των ερευνητών σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό.

[26] COM (2013)0624.

103 Διαπιστώσαμε ότι στην εκ των υστέρων αξιολόγηση αναφέρθηκαν τιμές για το σύνολο της οικονομίας και δεν ποσοτικοποιήθηκε η συγκεκριμένη συνεισφορά του προγράμματος «Ορίζων 2020». Επιπλέον, κανένας από τους δείκτες αυτούς δεν μέτρησε τον αντίκτυπο του προγράμματος «Ορίζων 2020» στους συμμετέχοντες.

104 Βάσει της ανάλυσής μας σχετικά με τον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», επισημάναμε ότι δεν υπήρχαν βασικές τιμές και για τους τρεις δείκτες και ότι μόνο ένας είχε ποσοτικοποιημένη τιμή-στόχο (ήτοι δαπάνες για Ε&Α ύψους τουλάχιστον 3 % του ΑΕΠ). Επιπλέον, ο δείκτης παραγομένης καινοτομίας, ο οποίος υπολογίστηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής και χρησιμοποιήθηκε από την Επιτροπή για την εκ των υστέρων αξιολόγησή του, είχε επίσης εννοιολογικούς περιορισμούς, καθώς:

- κάλυπτε έργα που χρηματοδοτούνταν από την ΕΕ και όχι αποκλειστικά έργα του «Ορίζων 2020»·
- μετρούσε κυρίως τον αριθμό των ΔΔΙ, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα εμπορικά σήματα, αλλά όχι άλλες μορφές προστασίας (για παράδειγμα, το εμπορικό απόρρητο, τη χορήγηση αδειών λογισμικού) που χρησιμοποιούνται στον τομέα της καινοτομίας·
- μετρούσε αποτελέσματα και όχι αντίκτυπο· και
- παρείχε πληροφορίες σχετικά με δραστηριότητες Ε&Κ που διεξάγονται σε τύπους οικονομιών και όχι σχετικά με τον αντίκτυπο του «Ορίζων 2020» στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων.

Επίσης, στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» δεν προσδιορίζονταν δείκτες, τιμές βάσης ή τιμές-στόχος για τη συγκεκριμένη μέτρηση του βαθμού στον οποίο η «βιομηχανική υπεροχή» συνέβαλλε στην επίτευξη του γενικού στόχου. Η Επιτροπή αξιολόγησε τα αποτελέσματα της καινοτομίας για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» στο σύνολό του χρησιμοποιώντας τους δείκτες επιδόσεων που μετρούσαν την πρόοδο προς την επίτευξη των ειδικών στόχων. Στην πράξη, αυτό σήμαινε ότι ο μόνος δείκτης σε σχέση με την καινοτομία και τον οικονομικό αντίκτυπο στο πλαίσιο των LEIT ήταν ο αριθμός των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Δεν αναφέρθηκαν στοιχεία για τις τιμές δεικτών για τον ειδικό στόχο «καινοτομία στις ΜΜΕ».

105 Τέλος, από την ανάλυσή μας προέκυψε επίσης ότι δεν υπήρχε δείκτης που να μετρά ειδικά τον αντίκτυπο που είχε το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», ή οποιαδήποτε από τις προτεραιότητές του, στις οικονομικές επιδόσεις των συμμετεχόντων.

Προβλήματα σχετικές με τις παραδοχές και τη μεθοδολογία στις εκ των υστέρων αξιολογήσεις της Επιτροπής ενδέχεται να οδήγησαν σε υπερβολικά αισιόδοξα αποτελέσματα

106 Η μικροοικονομική ανάλυση της Επιτροπής βασιζόταν σε πορίσματα διαφόρων ερευνητικών μελετών που κάλυπταν ΜΜΕ οι οποίες συμμετείχαν στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» κατά την περίοδο 2013-2021. Διαπιστώσαμε ότι μια τέτοια μελέτη αξιολόγησης σχετικά με τις δραστηριότητες για την ψηφιακή και τη βιομηχανική μετάβαση είχε περιορισμένο πεδίο εφαρμογής και αξιολογούσε μόνο ένα μέρος της χρηματοδότησης του προγράμματος «Ορίζων 2020»:

- Πρώτον, επικεντρώθηκε σε ΜΜΕ-μοναδικούς δικαιούχους και απέκλεισε όσες συμμετείχαν σε συνεργατικά έργα. Αποκλείστηκαν επίσης οι ανενεργές επιχειρήσεις (λόγω διάλυσης, πτώχευσης, εκκαθάρισης ή συγχώνευσης), οι μεγάλες εταιρείες και οι μη κερδοσκοπικοί οργανώσεις. Τέλος, η βάση δεδομένων Orbis (παγκόσμια βάση δεδομένων που περιέχει δεδομένα σχετικά με ιδιωτικές εταιρείες) δεν επέτρεπε να προσδιοριστούν χωριστά τα έσοδα ή η απασχόληση που συνδέονταν με την καινοτομία για τις επιχειρήσεις που είχαν επωφεληθεί από περισσότερα του ενός χρηματοδοτικά προϊόντα.

- Δεύτερον, απέκλεισε από την αξιολόγηση σημαντικό αριθμό έργων που είχαν υπογραφεί αλλά δεν είχαν ακόμη ολοκληρωθεί. Συγκεκριμένα, κάλυπτε μόνο το 59 % των έργων, ποσοστό που αντιστοιχεί στο συνολικό ποσοστό ολοκλήρωσης των έργων κατά τον χρόνο της αξιολόγησης. Στο πλαίσιο της «βιομηχανικής υπεροχής», και ειδικότερα της επιμέρους προτεραιότητας LEIT, περίπου το 75 % των έργων (2 438) είχαν ολοκληρώσει τις δραστηριότητές τους έως το τέλος του 2021, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 53 % της χρηματοδότησης.

107 Μια άλλη μελέτη, με τίτλο «The Horizon effect», που διενεργήθηκε το 2023 και κάλυπτε όλες τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, κατέδειξε την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ των δαπανών στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» και του αντικτύπου στην απασχόληση (με εκτιμώμενη μέση αύξηση κατά 20 % του αριθμού των εργαζομένων), όπως και των οικονομικών επιδόσεων (με αυξήσεις κατά περίπου 30 % των περιουσιακών στοιχείων και των εσόδων μετά την είσπραξη της πρώτης επιχορήγησης).

108 Εντοπίσαμε επίσης αρκετές αδυναμίες στα μικροοικονομικά μοντέλα, οι οποίες ενδέχεται να συνέβαλαν στην εξαγωγή υπερβολικά θετικών συμπερασμάτων (***πλαίσιο 7***).

Πλαίσιο 7

Παραδείγματα αδυναμιών στη μελέτη για την ψηφιακή και βιομηχανική μετάβαση

- Οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν δεν ήταν κατ' ανάγκη οι πλέον κατάλληλοι για την αξιολόγηση των οικονομικών επιδόσεων και της ικανότητας καινοτομίας: για παράδειγμα, τα «κέρδη προ τόκων, φόρων, αποσβέσεων και αποσβέσεων» (EBITDA) χρησιμοποιήθηκαν ως δείκτης κερδοφορίας, παρόλο που άλλοι δείκτες θα ήταν περισσότερο ενδεδειγμένοι. Ο κύκλος εργασιών και ο αριθμός των εργαζομένων των εταιρειών χρησιμοποιήθηκαν όχι επειδή ήταν οι καταλληλότεροι δείκτες, αλλά επειδή δεν υπήρχαν εναλλακτικές λύσεις. Δεν ελήφθησαν υπόψη άλλοι σχετικοί δείκτες που χρησιμοποιούνται συνήθως, όπως η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, η παραγωγή ή οι εξαγωγές. Επιπλέον, δεν μετρήθηκε η κεφαλαιοποίηση των καινοτομιών (δηλαδή η χρηματική αξία των σχετικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), μια βασική μεταβλητή για την αξιολόγηση του οικονομικού αντικτύπου.

- Τα μοντέλα δεν έλαβαν υπόψη τις αρχές του ΑΕΠ[27] που απαιτούνται για την αξιολόγηση του αντικτύπου στην ανάπτυξη, την απασχόληση, τις οικονομικές επιδόσεις και τα αποτελέσματα της καινοτομίας. Η αποτίμηση των αποτελεσμάτων καινοτομίας βασίζεται στην αγοραία αξία των σχετικών ΔΔΙ. Εάν δεν είναι διαθέσιμη η αγοραία αξία, μπορεί να βασιστεί στο άθροισμα του κόστους παραγωγής συν ένα κατάλληλο περιθώριο κέρδους[28]. Κατά τα επόμενα έτη, επειδή πρόκειται για άυλο περιουσιακό στοιχείο, θα πρέπει να προστεθεί η σχετική αξία της ανάλωσης κεφαλαίου.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

109 Επιπλέον, οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις μπορούν επίσης να αξιοποιούν εμπορικά τα αποτελέσματα της Ε&Α και της καινοτομίας, προσδίδοντας οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Ωστόσο, οι ανωτέρω μικροοικονομικές εκτιμήσεις δεν περιλάμβαναν πληροφορίες σχετικά με τον οικονομικό αντίκτυπο των εν λόγω οργανώσεων.

110 Για τη μακροοικονομική της ανάλυση, η Επιτροπή χρησιμοποίησε τρία μοντέλα: Nemesis, QUEST 2 και το περιφερειακό ολιστικό μοντέλο (RHOMOLO). Και τα τρία μοντέλα ανέφεραν ότι η χρηματοδότηση του «Ορίζων 2020» θα είχε θετικό αντίκτυπο στο ΑΕΠ και την απασχόληση έως το 2040.

---

[27] Κανονισμός αριθ. 549/2013 (ΕΣΛ2010) και SNA 2008.

[28] Σημεία 3.82 και 3.83 του ΕΣΛ 2010.

111 Εντοπίσαμε επίσης αδυναμίες στα μακροοικονομικά μοντέλα που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση του «Ορίζων 2020»:

- βασίστηκαν στην παραδοχή ότι οι στηριζόμενες καινοτομίες θα είχαν πλήρη εμπορική επιτυχία, παρά την απουσία πληροφοριών σχετικά με τα αποτελέσματα των συμμετεχόντων μετά τη χρηματοδότηση·

- η παραμετροποίηση των αποθεμάτων γνώσης στο μοντέλο NEMESIS βασίστηκε σε παραπομπές σε διπλώματα ευρεσιτεχνίας· δεν καλύπτονταν έτσι οι περισσότερες καινοτομίες που δεν κατοχυρώνονταν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, οι οποίες ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των επιμέρους κλάδων·

- χρησιμοποιήθηκε η συνολική χρηματοδότηση του «Ορίζων 2020» χωρίς να εξαιρεθούν ποσά που δεν συνδέονταν άμεσα με δραστηριότητες καινοτομίας, όπως διοικητικές πληρωμές και χρηματοδότηση για μη καινοτόμους δικαιούχους.

Ορισμένες από αυτές τις αδυναμίες ενδέχεται να συνέβαλαν στην εξαγωγή υπερβολικά θετικών συμπερασμάτων από αυτά τα μακροοικονομικά μοντέλα.

112 Τα μοντέλα αυτά αναμένεται επίσης να χρησιμοποιηθούν στην εκ των υστέρων αξιολόγηση του τρέχοντος προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», η οποία ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει στις ίδιες μεθοδολογικές αδυναμίες.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα IV, του οποίου προεδρεύει ο Petri Sarvamaa, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 16ης Σεπτεμβρίου 2026.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

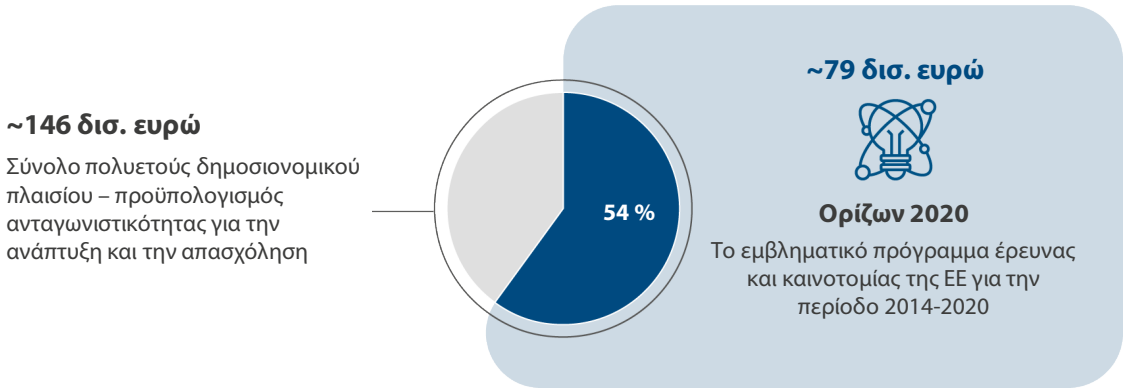
Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – Σχετικά με τον έλεγχο

Πεδίο εφαρμογής του προγράμματος «Ορίζων 2020»

01 Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» υπήρξε το όγδοο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για έρευνα και καινοτομία. Με προϋπολογισμό περίπου 79 δισεκατομμυρίων ευρώ (συναποτελούμενο από βασική χρηματοδότηση 77 δισ. ευρώ και πρόσθετη χρηματοδότηση για πυρηνική έρευνα στο πλαίσιο του προγράμματος Ευρατόμ[1]), παρείχε ενωσιακή χρηματοδότηση για δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας κατά την περίοδο 2014-2020. Ήταν το μεγαλύτερο πρόγραμμα στην γραμμή προϋπολογισμού «Ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση» του ΠΔΠ, καθώς αντιπροσώπευε περίπου το 54 % του συνολικού προϋπολογισμού για τον εν λόγω τομέα (*γράφημα 1*).

Γράφημα 1 | Η σημασία του προγράμματος «Ορίζων 2020» στο πλαίσιο του ΠΔΠ 2014-2020

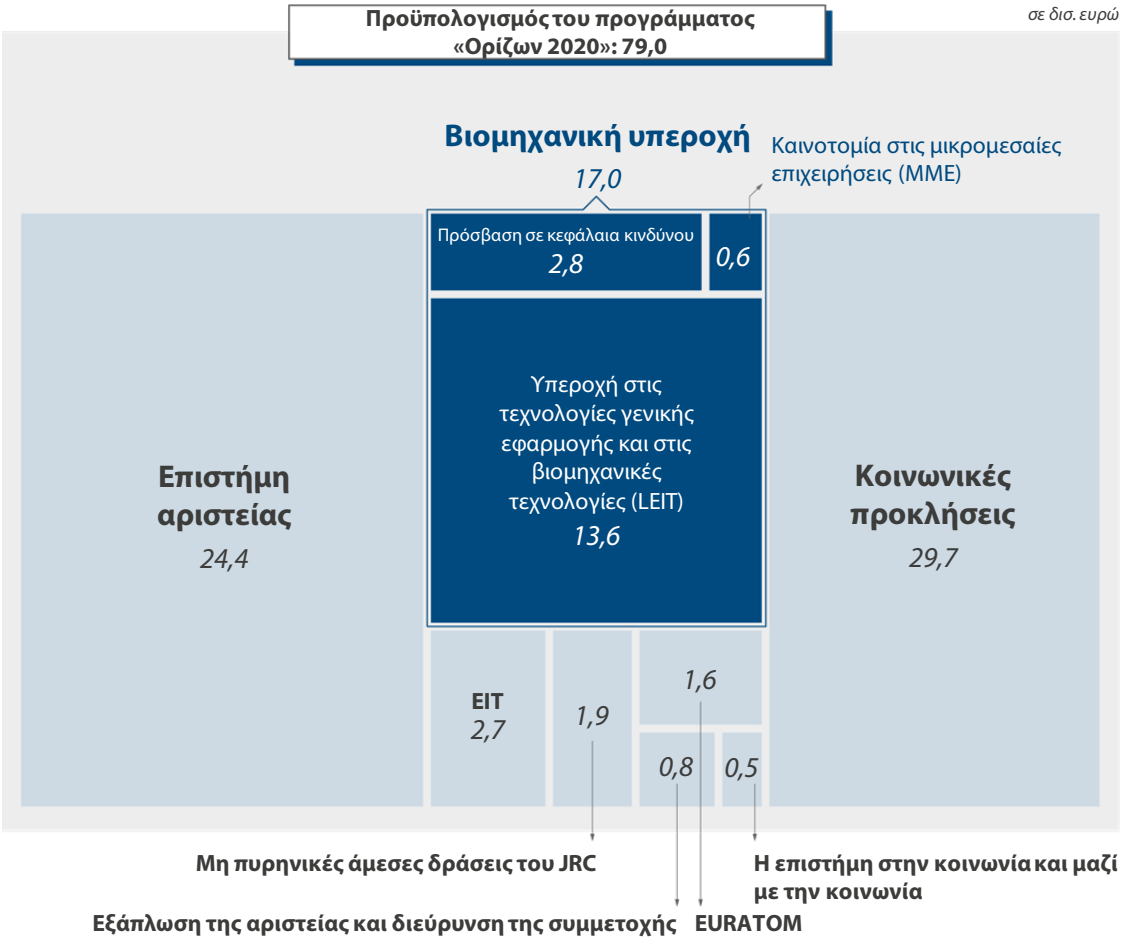

Πηγή: ΕΕΣ.

[1] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1291/2013 και κανονισμός (Ευρατόμ) αριθ. 1314/2013.

02 Το «Ορίζων 2020» κάλυπτε όλα τα στάδια της αλυσίδας έρευνας και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων που προσανατολίζονται στην αγορά. Λειτουργούσε με βάση την αρχή ότι όσο εγγύτερα βρίσκεται μια δραστηριότητα στην αγορά, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η αναμενόμενη συνεισφορά από πρόσθετες πηγές χρηματοδότησης. Στο ***γράφημα 2*** παρουσιάζεται η κατανομή του προϋπολογισμού ανά προτεραιότητα και ειδικό στόχο.

Γράφημα 2 | Κατανομή προϋπολογισμού του προγράμματος «Ορίζων 2020»

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

Βιομηχανική υπεροχή

03 Στο πλαίσιο της «βιομηχανικής υπεροχής», η στήριξη αποσκοπούσε στην τόνωση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη (Ε&Α) και στην καινοτομία, στην προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας με θεματολόγιο καθοριζόμενο από την επιχειρηματικότητα, καθώς και στην επιτάχυνση της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών που θα ενισχύσουν τις επιχειρήσεις του μέλλοντος και την οικονομική μεγέθυνση[2].

04 Η προτεραιότητα «Βιομηχανική υπεροχή» ήταν το μέρος του προγράμματος «Ορίζων 2020» που αποσκοπούσε στην προώθηση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας ενθαρρύνοντας την αξιοποίηση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης[3] (σημείο ***04***).

05 Στο πλαίσιο της προτεραιότητας «Βιομηχανική υπεροχή» εντασσόταν ο στόχος «Υπεροχή στις τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και στις βιομηχανικές τεχνολογίες» (LEIT), ο οποίος υλοποιήθηκε από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, τους εκτελεστικούς οργανισμούς και τις κοινές επιχειρήσεις και είχε συνολικό προϋπολογισμό περίπου 13,6 δισεκατομμυρίων ευρώ. Για τους υπόλοιπους στόχους, ο όμιλος της ΕΤΕπ (που περιλαμβάνει την ΕΤΕπ και το ΕΤαΕ) διαχειρίστηκε προϋπολογισμό ύψους περίπου 2,8 δισεκατομμυρίων ευρώ («Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου»), ενώ ο Εκτελεστικός Οργανισμός για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τις ΜΜΕ (EISMEA) διαχειρίστηκε περίπου 0,6 δισεκατομμύρια ευρώ στο πλαίσιο του «μέσου για τις ΜΜΕ». Στην εμβέλεια του ελέγχου δεν συμπεριλάβαμε «συγχρηματοδοτούμενες δράσεις», όπως το «Ευρωπαϊκό Επιχειρηματικό Δίκτυο» ή το πρόγραμμα «Eurostars», ούτε έργα στον τομέα του διαστήματος που εμπίπτουν στον στόχο LEIT.

---

[2] Αιτιολογική σκέψη 9 της απόφασης του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 2013, για τον καθορισμό του ειδικού προγράμματος υλοποίησης του προγράμματος «Ορίζων 2020».

[3] Αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

Είδος δραστηριοτήτων και ποσοστά χρηματοδότησης

06 Χάρη στο «Ορίζων 2020» στηρίχθηκαν δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας μέσω επιχορηγήσεων (η κύρια μορφή ενωσιακής στήριξης), βραβείων, συμβάσεων και χρηματοδοτικών μέσων (δηλαδή δανείων, εγγυήσεων και ιδίων κεφαλαίων). Τα έργα υλοποιήθηκαν κυρίως από οντότητες εκτός Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων ερευνητικών οργανισμών, ιδρυμάτων δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, άλλων δημόσιων φορέων και ιδιωτικών οντοτήτων κερδοσκοπικού χαρακτήρα, μεταξύ των οποίων και οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Οι ευκαιρίες χρηματοδότησης καθορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στα πολυετή προγράμματα εργασίας. Σύμφωνα με την Επιτροπή, το 78 % της χρηματοδότησης του «Ορίζων 2020» διατέθηκε σε συνεργατικά έργα.

07 Στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» τέθηκε επίσης ως στόχος[4] η διάθεση τουλάχιστον του 20 % των συνδυασμένων προϋπολογισμών του LEIT και των «κοινωνικών προκλήσεων» σε ΜΜΕ. Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων της Επιτροπής, οι ΜΜΕ συμμετείχαν σε όλους τους τομείς που καλύπτονται από την προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή», λαμβάνοντας περίπου 4 δισεκατομμύρια ευρώ (δηλαδή 59 %) από το συνολικό ποσό των περίπου 7 δισεκατομμυρίων ευρώ που χορηγήθηκε σε ιδιωτικές οντότητες κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

08 Ένας από τους ειδικούς στόχους της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» ήταν να ενισχυθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ σε κεφάλαια κινδύνου. Για τον σκοπό αυτό, μέσω του «Ορίζων 2020» δημιουργήθηκε το χρηματοδοτικό μέσο «Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου». Το μέσο αυτό εκτελέστηκε μέσω της οικογένειας προϊόντων InnovFin και περιλάμβανε ευρύ φάσμα δανειακών, εγγυοδοτικών, μετοχικών και συμβουλευτικών προϊόντων (***πλαίσιο***).

[4] Παράρτημα I, Μέρος II, προτεραιότητα «*Βιομηχανική υπεροχή*».

Πλαίσιο

Επισκόπηση των χρηματοπιστωτικών προϊόντων InnovFin

Εταιρικά προϊόντα:

- **Πρόγραμμα Emerging Innovators:** Γεφυρώνει το επενδυτικό χάσμα στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας στις χώρες της ΕΕ που είναι συνδεδεμένες με το «Ορίζων 2020» και παρουσιάζουν μέτριες και χαμηλές επιδόσεις στον τομέα της καινοτομίας. Εφαρμόζεται τόσο σε κράτη μέλη της ΕΕ όσο και σε χώρες που είναι συνδεδεμένες με το «Ορίζων 2020» των οποίων η βαθμολογία όσον αφορά τις επιδόσεις στον τομέα της καινοτομίας κυμαίνεται μεταξύ 70 % και 100 % του μέσου όρου της ΕΕ για τους φορείς καινοτομίας με μέτριες επιδόσεις, ή ακόμη χαμηλότερα για τους φορείς καινοτομίας με χαμηλές επιδόσεις.
- **Εγγυήσεις για επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης:** Καθιστά διαθέσιμη τη χρηματοδότηση με δανειακά κεφάλαια σε καινοτόμες επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης που δεν είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο του μηχανισμού εγγύησης για μικρομεσαίες επιχειρήσεις InnovFin.
- **Corporate Research Equity:** Αυξάνει την παροχή χρηματοδότησης μετοχικού τύπου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων σε μεγάλα προγράμματα Ε&Κ και σε μεγάλες καινοτόμες επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης.

Θεματικά χρηματοπιστωτικά προϊόντα:

- **Έργα ενεργειακής απόδοσης:** Περιλαμβάνει έργα στους τομείς του μετασχηματισμού του ενεργειακού συστήματος, όπως τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, έξυπνα ενεργειακά συστήματα, αποθήκευση ενέργειας, δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα ή δέσμευση και χρήση διοξειδίου του άνθρακα. Οι ΜΜΕ αντιπροσώπευαν το 8 % των τελικών αποδεκτών και έλαβαν το 4 % της συνολικής χρηματοδότησης έργων ενεργειακής απόδοσης.
- **Χρηματοδοτικός μηχανισμός για τις λοιμώδεις νόσους:** Περιλαμβάνει έργα για την ανάπτυξη καινοτόμων εμβολίων, φαρμάκων, ιατρικών και διαγνωστικών συσκευών ή καινοτόμων ερευνητικών υποδομών για την καταπολέμηση λοιμωδών νόσων. Οι ΜΜΕ αντιπροσώπευαν το 16 % των τελικών αποδεκτών και έλαβαν το 5 % της συνολικής χρηματοδότησης του μηχανισμού.
- **Θεματικές επενδυτικές πλατφόρμες InnovFin:** Πλατφόρμα υπό τη διαχείριση ενδιάμεσου χρηματοπιστωτικού οργανισμού ή διαχειριστή ταμείου που επιλέγεται μέσω ανοικτής πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Οι ΜΜΕ αντιπροσώπευαν το 15 % των τελικών αποδεκτών και έλαβαν το 2 % της συνολικής χρηματοδότησης.
- **Χρηματοδότηση ανάπτυξης για επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης:** Έδωσε στην ΕΤΕπ τη δυνατότητα να χορηγήσει από 7,5 εκατομμύρια έως 25 εκατομμύρια ευρώ σε μακροπρόθεσμα δάνεια υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, μειωμένης εξασφάλισης ή υβριδικά δάνεια σε καινοτόμες επιχειρήσεις με λιγότερους από 3 000 εργαζομένους για τη στήριξη της ανάπτυξης και των επενδύσεών τους σε Ε&Κ. Οι ΜΜΕ αντιπροσώπευαν το 9 % του συνόλου των τελικών αποδεκτών και έλαβαν το 3 % της συνολικής χρηματοδότησης.

Πηγή: ΕΤΕΠ· InnovFin brochure.

Ρόλοι και αρμοδιότητες

09 Η Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΔ RTD) είχε αναλάβει καθοδηγητικό ρόλο και ήταν κατά κύριο λόγο υπεύθυνη για την υλοποίηση και τον συντονισμό του προγράμματος «Ορίζων 2020». Οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες παρατίθενται στο *γράφημα 3*.

Γράφημα 3 | Ρόλοι και αρμοδιότητες στη διαχείριση του «Ορίζων 2020», με εστίαση στη «βιομηχανική υπεροχή».

Σχεδιασμός πολιτικής και διαχείριση προγραμμάτων

Επιτροπή

Καθοδήγηση:
ΓΔ RTD

Υλοποίηση και συντονισμός του «Ορίζων 2020»:
ΓΔ CNECT, EAC, ENER, GROWTH, MOVE, HOME, AGRI και Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC)

Υλοποίηση — διαχείριση του «Ορίζων 2020»

Οργανισμοί

- Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Έρευνας (REA)
- Εκτελεστικός Οργανισμός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERCEA)
- Εκτελεστικός Οργανισμός για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (EASME)
- Εκτελεστικός Οργανισμός για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τις ΜΜΕ (EISMEA)
- Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός για την Υγεία και τον Ψηφιακό τομέα (HaDEA)
- Εκτελεστικός Οργανισμός Καινοτομίας και Δικτύων (INEA)
- Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT)

Κοινές επιχειρήσεις

ECSEL

Διαχείριση του ειδικού στόχου «Πρόσβαση σε χρηματοδότηση»

Όμιλος ΕΤΕπ

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

10 Για την υλοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων «Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου», η Επιτροπή υπέγραψε συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων με τον όμιλο της ΕΤΕπ (αποτελούμενο από την ΕΤΕπ και το ΕΤαΕ), ο οποίος ενεργούσε ως ο βασικός εταίρος που ήταν υπεύθυνος για την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και την εποπτεία της επιχειρησιακής υλοποίησής τους. Η συμφωνία[5] περιείχε την απαίτηση συλλογής δομημένων δεδομένων σχετικά με τις αιτήσεις που υπέβαλαν οι ΜΜΕ, τις εγκρίσεις και τις απορρίψεις.

Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου

11 Κύριος στόχος του ελέγχου ήταν να εξεταστεί εάν και σε ποιον βαθμό η χρηματοδότηση της ΕΕ στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» του «Ορίζων 2020» επικεντρώθηκε στη στήριξη της **καινοτομίας** και των **οικονομικών επιδόσεων**. Αξιολογήσαμε τα εξής:

- σε ποιον βαθμό τα προγράμματα εργασίας και οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων της Επιτροπής ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες και τα ειδικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι συμμετέχοντες, ιδίως οι ΜΜΕ· με ποιον τρόπο προσδιορίστηκαν τα έργα με οικονομικό δυναμικό και δυνατότητες επέκτασης· και κατά πόσον καθορίστηκαν οι κατάλληλες προτεραιότητες για τη χρηματοδότηση των εν λόγω έργων·

- κατά πόσον τα νέα μέσα που αποσκοπούσαν στη χρηματοδότηση ρηξικέλευθων, ανατρεπτικών καινοτομιών και στην επέκταση των ευρωπαϊκών καινοτόμων εταιρειών υψηλής ανάπτυξης ήταν αποτελεσματικά για τη στήριξη των αποτελεσμάτων καινοτομίας και εμπορικής αξιοποίησης·

- κατά πόσον ήταν επαρκές το πλαίσιο της Επιτροπής ώστε να παρακολουθείται πώς η χρηματοδότηση της ΕΕ συνέβαλλε στις οικονομικές επιδόσεις και στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων·

- σε ποιον βαθμό η Επιτροπή αξιολόγησε τη συμβολή της ενωσιακής στήριξης στις οικονομικές επιδόσεις και στην ικανότητα καινοτομίας των συμμετεχόντων.

12 Ο έλεγχος αφορά την περίοδο 2014-2025. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις (παραδείγματος χάριν, για πτυχές συνδεδεμένες με τον σχεδιασμό και την εκτίμηση επιπτώσεων του «Ορίζων 2020»), εξετάσαμε επίσης προγενέστερα έγγραφα από το 2011 και μετά (***γράφημα 4***).

---

[5] Παράρτημα Ι, άρθρο 35, στοιχείο ε).

Γράφημα 4 | Η προσέγγιση του ελέγχου

Εξετάσαμε:

- το νομικό πλαίσιο, τις στρατηγικές και τα ετήσια προγράμματα εργασίας, το σύστημα παρακολούθησης και το πλαίσιό του, τις ενδιάμεσες και τις εκ των υστέρων αξιολογήσεις, τα σχετικά έγγραφα πολιτικής, έγγραφα διακυβέρνησης (συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών των συνεδριάσεων)
- τις παραμέτρους παροχής της στήριξης και παρακολούθησης των επιδόσεων στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή» για δείγμα 33 ολοκληρωμένων έργων του «Ορίζων 2020»[18 συνεργατικά έργα και 15 έργα με έναν δικαιούχο (δηλαδή ΜΜΕ)], συμπεριλαμβανομένων έργων της ΚΕ ECSEL (***παράρτημα II***). Το δείγμα επιλέχθηκε με βάση τη συνάφειά του με το φάσμα των παρεμβάσεων που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο της βιομηχανικής υπεροχής και κάλυψε το LEIT και την καινοτομία στις ΜΜΕ στο πλαίσιο της προτεραιότητας. Για τα επιλεγμένα έργα που είχαν ολοκληρωθεί, διενεργήσαμε επισκόπηση εγγράφων των έργων. Επιπλέον, επισκεφθήκαμε δείγμα 25 ΜΜΕ, εκ των οποίων οι 12 συμμετείχαν σε συνεργατικά έργα και οι 13 ήταν ΜΜΕ-μοναδικοί δικαιούχοι

Αναλύσαμε

- δεδομένα και τεκμηρίωση από φορείς χρηματοδότησης και επίσημες πηγές (μεταξύ των οποίων και βάσεις δεδομένων) και εξετάσαμε σχετικό υλικό για το «Ορίζων 2020»και το τρέχον πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», συμπεριλαμβανομένης της ενδιάμεσης αξιολόγησης του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και των νομοθετικών προτάσεων της Επιτροπής για το επόμενο ΠΔΠ 2028-2034 και για τη στήριξη της ΕΕ στην έρευνα, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.
- δεδομένα υλοποίησης έως το τέλος του 2024, με τη χρήση πληροφοριών από την CORDA, την πλατφόρμα Business Objects, τον πίνακα αποτελεσμάτων για την καινοτομία,
τη Eurostat και την CORDIS (ποσοτική ανάλυση)

Συνομιλήσαμε με

- εκπροσώπους από 25 ΜΜΕ και δημόσιους οργανισμούς καινοτομίας που επισκεφθήκαμε σε πέντε κράτη μέλη: την Ισπανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, την Ουγγαρία και τη Φινλανδία. Οι χώρες επιλέχθηκαν με βάση την ολοκλήρωση των έργων στο πλαίσιο των επιλεγμένων πρωτοβουλιών και τη συμμετοχή των ΜΜΕ στα εν λόγω έργα.

Έρευνες και ερωτηματολόγια

- έρευνα απευθυνόμενη σε 172 ΜΜΕ από τα πέντε επιλεγμένα κράτη μέλη, οι οποίες επιλέχθηκαν λόγω της συνάφειάς τους με τις πρωτοβουλίες (***παράρτημα V***)
- απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο από εθνικούς οργανισμούς στην Ελβετία και τον Καναδά και διαδικτυακή συζήτηση με τον ΟΟΣΑ για σκοπούς συγκριτικής αξιολόγησης.

Πηγή: ΕΕΣ.

13 Η ελεγκτική μεθοδολογία που εφαρμόζουμε είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα ελέγχου που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός των Ανώτατων Οργάνων Ελέγχου (INTOSAI).

Παράρτημα II – Δείγμα έργων που εξετάστηκαν στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου

Κωδικός έργου	Ονομασία του έργου	Φορέας διαχείρισης	Θεματική προτεραιότητα	Συνεισφορά της ΕΕ	Συνεργατικό/ Με έναν δικαιούχο	ΜΜΕ στις οποίες πραγματοποιήθηκε επίσκεψη/συνέντευξη Κράτος μέλος
662133	PowerBase	ECSEL	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	584 192,05 ευρώ	Συνεργατικό	0
662155	InForMed	ECSEL	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	1 836 035,4 ευρώ	Συνεργατικό	1 Φινλανδία 1 Κάτω Χώρες
666774	QualiLine-C-2.0	EISMEA	Νανοτεχνολογίες	1 332 625 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Ουγγαρία
666794	CoeLux VR	EISMEA	Νανοτεχνολογίες	2 179 363 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Ιταλία
674049	Predictive Vision	EISMEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	2 392 873 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	0
674282	CHARME	EISMEA	Νανοτεχνολογίες	1 841 591 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Κάτω Χώρες
682804	3D-LEAP	EISMEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	2 428 192,38 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Ισπανία (ερωτήθηκε, αλλά δεν απάντησε στις ερωτήσεις μας ούτε παρείχε πρόσθετες πληροφορίες)

Κωδικός έργου	Ονομασία του έργου	Φορέας διαχείρισης	Θεματική προτεραιότητα	Συνεισφορά της ΕΕ	Συνεργατικό/ Με έναν δικαιούχο	ΜΜΕ στις οποίες πραγματοποιήθηκε επίσκεψη/συνέντευξη Κράτος μέλος
684016	LONGTAIL	EISMEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	2 499 999 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Φινλανδία
686116	OptiNanoPro	HADEA	Νανοτεχνολογίες	2 171 255 ευρώ	Συνεργατικό	1 Ουγγαρία 1 Ισπανία
686135	PROCETS	HADEA	Νανοτεχνολογίες	1 426 775 ευρώ	Συνεργατικό	0
686165	IZADI-NANO2INDUSTRY	HADEA	Νανοτεχνολογίες	578 987,5 ευρώ	Συνεργατικό	0
723441	INNOVIP	HADEA	Προηγμένα υλικά	582 912,5 ευρώ	Συνεργατικό	0
723538	HyproCell	CNECT	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	957 900 ευρώ	Συνεργατικό	1 Ιταλία
723574	Wall-ACE	HADEA	Προηγμένα υλικά	723 574 ευρώ	Συνεργατικό	0
723805	PoLaRoll	HADEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	149 625 ευρώ	Συνεργατικό	0
723868	EENSULATE	HADEA	Προηγμένα υλικά	2 171 604 ευρώ	Συνεργατικό	1 Κάτω Χώρες
723945	ModuLase	HADEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	610 360 ευρώ	Συνεργατικό	0
731884	IoF2020	HADEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	1 430 727,01 ευρώ	Συνεργατικό	1 Ιταλία
732350	MONICA	HADEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	946 047 ευρώ	Συνεργατικό	1 Κάτω Χώρες

Κωδικός έργου	Ονομασία του έργου	Φορέας διαχείρισης	Θεματική προτεραιότητα	Συνεισφορά της ΕΕ	Συνεργατικό/ Με έναν δικαιούχο	ΜΜΕ στις οποίες πραγματοποιήθηκε επίσκεψη/συνέντευξη Κράτος μέλος
732679	ACTIVAGE	HADEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	2 716 203 ευρώ	Συνεργατικό	1 Ισπανία
733400	LIGHTWARE	EISMEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	1 723 615,25 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Ουγγαρία
737459	Productive 4.0	ECSEL	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	1 404 481,56 ευρώ	Συνεργατικό	2 Ουγγαρία
738517	UFPCC	EISMEA	Νανοτεχνολογίες	1 399 934,38 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Φινλανδία
738523	LYO-CHECK	EISMEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	1 716 791,13 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Ιταλία
767287	PROGRAMS	HADEA	Προηγμένη μεταποίηση και επεξεργασία	1 423 450 ευρώ	Συνεργατικό	1 Ιταλία
767561	SERENA	HADEA	Προηγμένη μεταποίηση και επεξεργασία	491 225 ευρώ	Συνεργατικό	0
768869	Z-BRE4K	HADEA	Προηγμένη μεταποίηση και επεξεργασία	910 437,5 ευρώ	Συνεργατικό	0
779152	NANOCOATINGS	EISMEA	Νανοτεχνολογίες	1 617 378 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	0 (η ΜΜΕ έκλεισε και ολόκληρο το ποσό επιστράφηκε)
783790	NarcoScan	EISMEA	Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών	2 355 937,50 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Φινλανδία

Κωδικός έργου	Ονομασία του έργου	Φορέας διαχείρισης	Θεματική προτεραιότητα	Συνεισφορά της ΕΕ	Συνεργατικό/ Με έναν δικαιούχο	ΜΜΕ στις οποίες πραγματοποιήθηκε επίσκεψη/συνέντευξη Κράτος μέλος
822956	EGgPLANT	EISMEA	Καινοτομία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	2 499 999 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Κάτω Χώρες
823614	ONCOSMART	EISMEA	Καινοτομία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	2 343 950 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Ιταλία
830550	CLARITY	EISMEA	Καινοτομία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	2 457 902,13 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Ισπανία
858355	Teraloop EES	EISMEA	Καινοτομία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	2 425 937,50 ευρώ	Με έναν δικαιούχο	Φινλανδία

Πηγή: Βάση δεδομένων της Επιτροπής.

Παράρτημα III – Κριτήρια επιλεξιμότητας για την καινοτομία και την ψηφιοποίηση στο πλαίσιο του μηχανισμού SMEG

Κριτήριο	Συνολικό πλήθος τελικών αποδεκτών (αριθμός)	%	Συνολικά δεσμευμένα ποσά (σε δισ. ευρώ)	%
1. Θα χρησιμοποιήσει τη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων/διαδικασιών/υπηρεσιών	**17 064**	**41 %**	**10,3**	**42 %**
2. Ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις	3 316	8 %	2,2	9 %
3. Δαπάνησε > 5 % των λειτουργικών δαπανών για E&K σε τουλάχιστον ένα από τα τελευταία 3 έτη	1 520	4 %	0,5	2 %
4. Δαπάνησε > 20 % του αιτούμενου δανείου για E&K και θα αυξήσει τις δαπάνες σε δραστηριότητες E&K	1 057	3 %	0,7	3 %
5. Θα δαπανήσει > 80 % του δανείου σε δραστηριότητες E&K	4 126	10 %	1,4	6 %
6. Έλαβε στήριξη καινοτομίας από ενωσιακά/εθνικά/περιφερειακά προγράμματα	8 197	20 %	5,3	22 %
7. Έλαβε βραβείο καινοτομίας από θεσμικό όργανο/οργανισμό της ΕΕ	223	1 %	0,1	0 %
8. Έχει καταχωρίσει τουλάχιστον ένα δικαίωμα τεχνολογίας και θα χρησιμοποιήσει το δάνειο για την αξιοποίησή του	886	2 %	0,8	3 %
9. Είναι αποδέκτης επένδυσης από εταιρεία επιχειρηματικού κεφαλαίου/επιχειρηματικό άγγελο	2 254	5 %	1,0	4 %

Κριτήριο	Συνολικό πλήθος τελικών αποδεκτών (αριθμός)	%	Συνολικά δεσμευμένα ποσά (σε δισ. ευρώ)	%
10. Θα χρησιμοποιήσει τη χρηματοδότηση για να εισέλθει σε νέα αγορά προϊόντος ή γεωγραφική αγορά	653	2 %	0,4	1 %
11. Δαπάνησε ≥ 10 % των λειτουργικών δαπανών για E&K σε τουλάχιστον ένα από τα τελευταία τρία έτη	1 262	3 %	0,9	4 %
12. Δαπάνησε ≥ 10 % ετησίως ή > 15 % των λειτουργικών δαπανών για E&K (μικρές επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης)	23	0 %	0,1	0 %
13. Πραγματοποίησε δαπάνες για E&K όπως προβλέπονται από τους αρμόδιους φορείς κατά τους τελευταίους 36 μήνες	546	1 %	0,5	2 %
14. Στο διάστημα των τελευταίων 36 μηνών χαρακτηρίστηκε καινοτόμος εταιρεία	237	1 %	0,2	1 %
15. Προτίθεται να επενδύσει στην ψηφιοποίηση	237	1 %	0,2	1 %
ΣΥΝΟΛΟ	**37 440**	**100 %**	**24,4**	**100 %**

Πηγή: Πίνακας που δημοσιεύθηκε στην τελική έκθεση υλοποίησης του μηχανισμού εγγύησης για ΜΜΕ InnovFin στις 31 Δεκεμβρίου 2022.

Παράρτημα IV – Σύγκριση «Ορίζων 2020» έναντι «Ορίζων Ευρώπη»

Μεταφορά τεχνολογίας

Σκοπός	Εργαλεία του προγράμματος «Ορίζων 2020»	Αδυναμίες που εντοπίστηκαν («Ορίζων 2020»)	Εργαλεία του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»	Αδυναμίες που εντοπίστηκαν («Ορίζων Ευρώπη»)
Πρωτοποριακή έρευνα σε αρχικά στάδια	FET Open	• Έμφαση στην έρευνα αρχικών σταδίων και υψηλού κινδύνου • Περιορισμένες άμεσες συνδέσεις με κατάντη οδούς εμπορικής αξιοποίησης	Πρόγραμμα Pathfinder του ΕΣΚ	• Δεν έχει σχεδιαστεί για διείσδυση στην αγορά
Κεφάλαια κινδύνου για καινοτομία υψηλού κινδύνου	Μηχανισμός InnovFin Technology Transfer (ΤΤ)	• Περιορισμένη άμεση στόχευση σε ΜΜΕ	Πρόγραμμα Transition του ΕΣΚ	• Δεν υπάρχει αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας στο παρόν στάδιο
Σύνδεση της έρευνας με την αγορά	Πιλοτικό ΕΣΚ (2018–2020)	• Δεν υπάρχουν σαφώς οριοθετημένοι ΒΔΕ για την αξιοποίηση • Ανεπαρκείς μηχανισμοί παρακολούθησης • Αποσπασματική ενοποίηση με εργαλεία από την πλευρά της ζήτησης	Πρόγραμμα Transition του ΕΣΚ	• Δεν υπάρχει αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας στο παρόν στάδιο
Παρακολούθηση και προβολή	Innovation Radar	• Περιορισμένη αποτελεσματικότητα στη στήριξη της διείσδυσης στην αγορά και την αξιοποίηση • Αδύναμοι δεσμοί με τη χρηματοδότηση και την παρακολούθηση • Χαμηλός ο βαθμός ενημέρωσης των δικαιούχων	Διαχείριση χαρτοφυλακίου του ΕΣΚ/Ευρωπαϊκός πίνακας αποτελεσμάτων για την καινοτομία	• Μόνο συγκεντρωτικοί δείκτες • Περιορισμένη παρακολούθηση σε επίπεδο εκάστοτε ΜΜΕ • Ασαφής σύνδεση με τα αποτελέσματα της ανάπτυξης στο παρόν στάδιο

Διείσδυση στην αγορά

Σκοπός/Διάσταση: διείσδυση στην αγορά και εμπορική αξιοποίηση	Εργαλεία του προγράμματος «Ορίζων 2020»	Αδυναμίες («Ορίζων 2020»)	Εργαλεία του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»	Αδυναμίες («Ορίζων Ευρώπη»)
Στήριξη της εμπορικής αξιοποίησης	Μέσο για τις ΜΜΕ (φάση 1 και φάση 2)	• Δεν υπάρχει δομημένη πορεία επέκτασης • Περιορισμένη πρόσβαση των επενδυτών • Μη συστηματική παρακολούθηση	Πρόγραμμα Accelerator του ΕΣΚ (επιχορήγηση + ίδια κεφάλαια)	• Η αποτελεσματικότητα δεν αξιολογείται συστηματικά • Δεν υπάρχουν ΒΔΕ εστιασμένοι στην ανάπτυξη • Ασαφής αντίκτυπος όσον αφορά τη διείσδυση στην αγορά
Κεφάλαια κινδύνου για καινοτομία υψηλού κινδύνου	InnovFin (διευκολύνσεις δανείων και κεφαλαιακών συμμετοχών)	• Η παρακολούθηση επικεντρώθηκε στους όγκους και όχι στα αποτελέσματα • Δεν υπάρχουν ΒΔΕ για τη διείσδυση στην αγορά • Δεν διενεργήθηκε εκ των υστέρων αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ΜΜΕ	Ταμείο του ΕΣΚ / Μηχανισμός Invest-EU	• Δεν αξιολογείται κατά πόσον τα ίδια κεφάλαια επιλύουν τις αδυναμίες του InnovFin • Ασαφής ο αντίκτυπος στην εμπορική αξιοποίηση εκ μέρους των ΜΜΕ
Υπηρεσίες καθοδήγησης και δικτύωσης	Εκδηλώσεις καθοδήγησης και δικτύωσης στο πλαίσιο του μέσου για τις ΜΜΕ	• Περιορισμένη ικανότητα των ΜΜΕ για στρατηγική αγοράς • Δεν διαπιστώθηκε προσαρμογή στις ανάγκες των ΜΜΕ • Δεν διαπιστώθηκε σημαντική συμβολή από τις ΜΜΕ • Ασαφής συμβολή όσον αφορά τη διείσδυση στην αγορά	Κοινοτική πλατφόρμα του ΕΣΚ και επιμελημένη αντιστοίχιση	• Δεν υπάρχει αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας • Ασάφεια ως προς τη βελτίωση της στόχευσης

Διάδοση και αξιοποίηση

Σκοπός/Διάσταση: διάδοση και αξιοποίηση	Εργαλεία του προγράμματος «Ορίζων 2020»	Αδυναμίες («Ορίζων 2020»)	Εργαλεία του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»	Αδυναμίες («Ορίζων Ευρώπη»)
Διαφάνεια και προβολή έργων	CORDIS (περιλήψεις έργων)	• Περιορισμένη η προβολή που αφορά τις ΜΜΕ • Στατικές αναφορές, ανεπαρκής παρακολούθηση	Διαδικτυακή πύλη για τις χρηματοδοτήσεις και τους διαγωνισμούς/ CORDIS (επικαιροποιημένη)	• Εξακολουθεί να επικεντρώνεται στην υποβολή εκθέσεων συμμόρφωσης • Περιορισμένα στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο στη διείσδυση των ΜΜΕ στην αγορά
Αξιοπιστία και προστασία της καινοτομίας	ΔΔΙ	• Ανομοιόμορφη διείσδυση • Οι ΜΜΕ δεν διέθεταν στρατηγική ικανότητα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΙ) • Συχνά γενικού χαρακτήρα	Στήριξη των ΔΔΙ μέσω της κοινοτικής πλατφόρμας του ΕΣΚ	• Δεν υπάρχει αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας • Ασαφής η συμβολή στην εμπορευματοποίηση των ΜΜΕ
Τεχνική και διαφημιστική προβολή	Ιστότοποι έργων	• Σημαντικές διαφορές στην ποιότητα • Περιορισμένη απήχηση πέραν της κοινοπραξίας • Απουσία διαρθρωμένης παρακολούθησης	Προφίλ της κοινοτικής πλατφόρμας του ΕΣΚ και ψηφιακή διάδοση	• Δεν αξιολογείται η αποτελεσματικότητα • Ασαφές εάν η προβολή βελτιώθηκε για τις ΜΜΕ
Επικοινωνία και ανάπτυξη επιχειρηματικού μοντέλου	Καθοδήγηση στο πλαίσιο του μέσου για τις ΜΜΕ	• Ανομοιόμορφη διείσδυση • Περιορισμένη προσαρμογή στις ανάγκες των ΜΜΕ • Ασαφής συμβολή όσον αφορά τη διείσδυση στην αγορά	Υπηρεσίες επιχειρηματικής επιτάχυνσης του ΕΣΚ (BAS)	• Η αποτελεσματικότητα δεν αξιολογείται συστηματικά • Ανεπαρκώς αναπτυγμένοι ΒΔΕ για τα αποτελέσματα εμπορικής αξιοποίησης που επιτυγχάνουν οι ΜΜΕ
Συμμετοχή των συμφεροντούχων	Εκδηλώσεις και δικτύωση	• Άνιση συμμετοχή • Περιορισμένη ενοποίηση με τις υπηρεσίες της Επιτροπής • Δεν υπάρχει δομημένη πορεία προς την ανάπτυξη	Δράσεις δικτύωσης των ευρωπαϊκών οικοσυστημάτων καινοτομίας (EIE)	• Είναι πολύ νωρίς για αξιολόγηση • Δεν υπάρχουν ΒΔΕ εστιασμένοι στην ανάπτυξη • Ασαφής σύνδεση με τη διείσδυση των ΜΜΕ στην αγορά

Παράρτημα V – Η έρευνα που απευθύναμε σε συμμετέχοντες του «Ορίζων 2020»

01 Η έρευνα που απευθύναμε σε συμμετέχοντες του «Ορίζων 2020» επικεντρώθηκε στις ΜΜΕ από πέντε κράτη μέλη (Ιταλία, Ισπανία, Κάτω Χώρες, Ουγγαρία, Φινλανδία), δηλαδή στις ίδιες χώρες που επισκεφθήκαμε για τους σκοπούς του ελέγχου μας. Όλες είχαν λάβει επιχορηγήσεις στο πλαίσιο της προτεραιότητας «βιομηχανική υπεροχή», για δράσεις καινοτομίας, και εμείς καλύψαμε την «υπεροχή στις τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και στις βιομηχανικές τεχνολογίες» (LEIT) και το «μέσο για τις ΜΜΕ».

02 Οι στοχευόμενες ΜΜΕ συμμετείχαν τόσο σε συνεργατικά έργα όσο και σε έργα με έναν δικαιούχο, τα οποία ολοκληρώθηκαν το αργότερο έως το 2022, στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών που επιλέχθηκαν για την επισκόπησή μας, και ειδικότερα των πρωτοβουλιών «τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών» (ΤΠΕ), «νανοτεχνολογίες», «φωτονική», «προηγμένα υλικά και προηγμένη μεταποίηση και επεξεργασία», καθώς και σε ορισμένα έργα στο πλαίσιο των κοινών επιχειρήσεων «ECSEL» και των ειδικών καθεστώτων για τις ΜΜΕ. Η εστίαση σε αυτούς τους δικαιούχους μάς έδωσε τη δυνατότητα να συγκεντρώσουμε πληροφορίες που αντικατοπτρίζουν με ακρίβεια την πολυμορφία και το πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων που υποστηρίζονται από το LEIT σε αυτούς τους στρατηγικούς τομείς.

03 Σκοπός της έρευνας ήταν η συλλογή άμεσων πληροφοριών χρήσιμων για τον έλεγχό μας, σχετικά με ζητήματα όπως η σημασία της στήριξης της ΕΕ για δραστηριότητες Ε&Κ, οι δυσκολίες που ανέκυψαν όσον αφορά την πρόσβαση σε στήριξη, τη διάδοση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, καθώς και η πραγματική και αναμενόμενη συμβολή στις οικονομικές επιδόσεις.

04 Λάβαμε 85 απαντήσεις από τις 172 εταιρείες με τις οποίες επικοινωνήσαμε αρχικά, αριθμός που αντιπροσωπεύει περίπου ποσοστό συμμετοχής 49,4 %. Ωστόσο, μετά την αφαίρεση των 11 ΜΜΕ που δεν ήταν πλέον ενεργές, το προσαρμοσμένο δείγμα αποτελούνταν από 161 ενεργές εταιρείες, με αποτέλεσμα το πραγματικό ποσοστό απάντησης να ανέρχεται περίπου στο 53 %.

Συντομογραφίες

Συντομογραφία	Ορισμός/επεξήγηση
CORDA	Κοινή βάση αποθήκευσης ερευνητικών δεδομένων
CORDIS	Υπηρεσία παροχής πληροφοριών στον τομέα της κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης
EISMEA	Εκτελεστικός Οργανισμός για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τις ΜΜΕ
H2020	«Ορίζων 2020»
HADEA	Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός για την Υγεία και τον Ψηφιακό τομέα
ΗΕ	Ορίζων Ευρώπη
InnovFin	Χρηματοδοτήσεις της ΕΕ για την Καινοτομία
LEIT	Υπεροχή στις τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και στις βιομηχανικές τεχνολογίες
TRL	Επίπεδο τεχνικής ετοιμότητας
ΑΕΠ	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
ΒΔΕ	Βασικός δείκτης επιδόσεων
ΒΤΓΕ	Βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής
ΔΔΙ	Δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας
Ε&Α	Έρευνα και ανάπτυξη
Ε&Κ	Έρευνα και καινοτομία
ΕΣΚ	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας
ΕΤΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας
ΕΤαΕ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΜΜΕ	Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις
NMBP	Νανοτεχνολογίες, προηγμένα υλικά, βιοτεχνολογίες και προηγμένη μεταποίηση και επεξεργασία
ΠΔΠ	Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο
ΤΠΕ	Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών

Γλωσσάριο

Όρος	Ορισμός/επεξήγηση
CORDA	Κεντρικό αποθετήριο δεδομένων που συλλέγονται ή παράγονται κατά την υλοποίηση προγράμματος-πλαισίου της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία.
CORDIS	Κύριο δημόσιο αποθετήριο και πύλη πληροφοριών για όλα τα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ ερευνητικά έργα και τα αποτελέσματά τους.
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	Καθιερωμένος τρόπος μέτρησης του πλούτου μιας χώρας βάσει της συνολικής αξίας των αγαθών που παράγονται και των υπηρεσιών που παρέχονται στην επικράτειά της (συνήθως κατά τη διάρκεια ενός έτους).
Αντίκτυπος	Οι ευρύτερες μακροπρόθεσμες συνέπειες ενός έργου ή προγράμματος που έχει ολοκληρωθεί, όπως τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη συνολικά για τον πληθυσμό.
Αξιοποίηση	Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», αξιοποίηση των αποτελεσμάτων ενός έργου της ΕΕ σε περαιτέρω δραστηριότητες, πέραν εκείνων που καλύπτονται από το έργο.
Αποτελεσματικότητα	Ο βαθμός επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων μέσω των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται.
Βάση δεδομένων	Διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων που αποθηκεύονται ηλεκτρονικά και είναι διαθέσιμα για αναζήτηση και εξαγωγή.
Βασικός δείκτης επιδόσεων	Ποσοτικοποιήσιμο μέτρο που παρουσιάζει τις επιδόσεις όσον αφορά την επίτευξη βασικών στόχων.
Δεδομένα	Σύνολο τιμών που αντιστοιχούν σε ποιοτικές ή ποσοτικές μεταβλητές, όπως γεγονότα ή μετρήσεις, από τις οποίες μπορούν να εξαχθούν πληροφορίες.
Διάδοση	Στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» και «Ορίζων Ευρώπη», προγραμματισμένη στρατηγική διαδικασία για την κοινή χρήση αποτελεσμάτων έργων, ερευνητικών πορισμάτων ή πληροφοριών με συγκεκριμένα σύνολα ενδιαφερόμενων.
Διανοητική ιδιοκτησία	Πρωτότυπη δημιουργία, όπως εφεύρεση, λογοτεχνικό ή καλλιτεχνικό έργο, ή σύμβολο, όνομα ή εικόνα που χρησιμοποιείται στο εμπόριο.
Δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας	Έννομα δικαιώματα επί της διανοητικής ιδιοκτησίας.
Δράση	Στο πλαίσιο των προγραμμάτων-πλαισίου της ΕΕ για την έρευνα, ένα από τα διάφορα είδη μηχανισμών χρηματοδότησης.
Εκτίμηση επιπτώσεων	Ανάλυση των πιθανών (εκ των προτέρων) ή των πραγματικών (εκ των υστέρων) συνεπειών μιας πρωτοβουλίας πολιτικής ή άλλης δράσης.
Εμπορική αξιοποίηση	Η διαδικασία διάθεσης ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας στην αγορά.

Επίπεδο τεχνολογικής ετοιμότητας	Μέθοδος μέτρησης που χρησιμοποιείται για να δηλώσει την ωριμότητα μιας τεχνολογίας και να καταστήσει δυνατή την αξιόπιστη σύγκριση διαφορετικών τεχνολογιών σε ένα δεδομένο σύστημα ή περιβάλλον.
Εταιρεία μεσαίας κεφαλαιοποίησης	Εταιρεία με έως και 3 000 επιχειρήσεις
Κοινή επιχείρηση	Όργανο της ΕΕ που συστήνεται σε συνεργασία με εταίρους από τον δημόσιο ή/και τον ιδιωτικό τομέα και σκοπό έχει την εκτέλεση έργου ή δραστηριότητας στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας.
Μέτρο/δράση/δραστηριότητα που προσανατολίζεται στην αγορά	Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», δραστηριότητα που αποσκοπεί στην εκπόνηση σχεδίων ή σχεδιαστικών μελετών για νέα, τροποποιημένα ή βελτιωμένα προϊόντα, διαδικασίες ή υπηρεσίες.
Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις	Προσδιορισμός μεγέθους που εφαρμόζεται σε εταιρείες και άλλους οργανισμούς, βάσει του αριθμού των εργαζομένων και ορισμένων οικονομικών κριτηρίων. Οι μικρές επιχειρήσεις απασχολούν έως και 50 υπαλλήλους και ο κύκλος εργασιών ή ο συνολικός ισολογισμός τους δεν υπερβαίνει τα 10 εκατομμύρια ευρώ. Οι μεσαίες επιχειρήσεις απασχολούν έως και 250 υπαλλήλους και έχουν κύκλο εργασιών έως 50 εκατομμύρια ευρώ ή ισολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 43 εκατομμύρια ευρώ.
Οικονομικές επιδόσεις	Αποτελεσματικότητα κυβέρνησης ή εταιρείας στην παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών.
Ορίζων Ευρώπη	Το χρηματοδοτικό πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2021-2027.
«Ορίζων 2020»	Το χρηματοδοτικό πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2014-2020.
Συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων	Σύμβαση που συνάπτεται με μεμονωμένα άτομα ή οντότητες, σε ορισμένους τομείς πολιτικής, με σκοπό την εκτέλεση των ταμείων της ΕΕ που εμπίπτουν στο πλαίσιο της έμμεσης διαχείρισης.
Χάσμα καινοτομίας	Διαφορά μεταξύ της τρέχουσας καινοτόμου παραγωγής ενός οργανισμού ή μιας οικονομίας και του πραγματικού δυναμικού του, ή μεταξύ διαφορετικών οντοτήτων, χωρών ή τομέων.
Χρηματοδοτικό μέσο	Χρηματοδοτική στήριξη από τον προϋπολογισμό της ΕΕ υπό τη μορφή επενδύσεων μετοχικού ή οιονεί μετοχικού κεφαλαίου, δανείων ή εγγυήσεων ή άλλων μέσων επιμερισμού του κινδύνου.
Ψηφιοποίηση	Η ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας και των ψηφιοποιημένων πληροφοριών σε διαδικασίες και λειτουργίες.

Απαντήσεις της Επιτροπής

https://www.eca.europa.eu/el/publications/SR-2026-24.

Χρονοδιάγραμμα

https://www.eca.europa.eu/el/publications/SR-2026-24.

Κλιμάκιο ελέγχου

Στις ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπο ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου IV (Ρύθμιση των αγορών και ανταγωνιστική οικονομία), με πρόεδρο και επικεφαλής τον Petri Sarvamaa, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενο από τον Benjamin Jakob, προϊστάμενο του ιδιαίτερου γραφείου του, και τον Elmo Torppa, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο του, τον John Sweeney, διοικητικό στέλεχος, τη Maria Isabel Quintela, υπεύθυνη έργου, τους ελεγκτές και ελέγκτριες Felipe Andres Miguelez, Γεωργία Μπίχτα, Μαρία Ελένη Ανδρέου, Tarik El Rhani και Orsolya Szarka, τον ασκούμενο Adam Czarnecki και την ασκούμενη Carlotta Gisonni. Γλωσσική υποστήριξη παρείχε ο Michael Pyper, και η Dunja Weibel υποστήριξη στη δημιουργία των γραφικών.

Από αριστερά: Carlotta Gisonni, Dunja Weibel, Benjamin Jakob, Maria Isabel Quintela, Petri Sarvamaa, Γεωργία Μπίχτα, Elmo Torppa, Tarik El Rhani, Adam Czarnecki, John Sweeney, Μαρία Ελένη Ανδρέου.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2026

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Ισχύει, επομένως, ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Γραφήματα 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, πλαίσια 2 και 5, παράρτημα I – γραφήματα 2 και 3: τα εικονίδια σχεδιάστηκαν με τη χρήση πόρων της Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Φωτογραφία εξωφύλλου: © kkolosov / stock.adobe.com.

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστότοπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ' αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

HTML	ISBN 978-92-849-8271-4	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/8001519	QJ-01-26-045-EL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8272-1	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/1502092	QJ-01-26-045-EL-N

Παραπομπή στην παρούσα έκθεση να γίνεται ως εξής:

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, ειδική έκθεση 24/2026, με τίτλο «Χρηματοδότηση της ΕΕ για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα – Περιορισμένη η εστίαση σε μέτρα προσανατολισμένα στην αγορά στο πλαίσιο της προτεραιότητας "βιομηχανική υπεροχή" του προγράμματος "Ορίζων 2020"», Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2026.

Στο πλαίσιο του ελέγχου εξετάστηκε κατά πόσον η χρηματοδότηση του προγράμματος «Ορίζων 2020» για την προτεραιότητα «βιομηχανική υπεροχή» στήριξε αποτελεσματικά την καινοτομία, τη μεταφορά τεχνολογίας, τη διείσδυση στην αγορά και την επέκταση καινοτόμων εταιρειών, ιδίως ΜΜΕ, και κατά πόσον η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της Επιτροπής στήριξαν αυτούς τους στόχους. Αν και οι στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ αντικατοπτρίζονταν στα προγράμματα εργασίας, δεν ήταν σαφές πώς οι ανάγκες των συμμετεχόντων λήφθηκαν υπόψη στον σχεδιασμό των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων. Η στήριξη επικεντρώθηκε κυρίως σε έργα μεσαίου επιπέδου τεχνολογικής ετοιμότητας, ενώ η έμφαση σε δράσεις προσανατολισμένες στην αγορά, στην εμπορευματοποίηση και στην επέκταση καινοτόμων εταιρειών ήταν ανεπαρκής. Η από μέρους της Επιτροπής παρακολούθηση έπασχε από έλλειψη συστηματικής μεταπαρακολούθησης, αξιόπιστων δεδομένων για τους συμμετέχοντες και μεθόδων για την αξιολόγηση της διαχρονικής οικονομικής αξίας. Συνιστούμε την ενίσχυση της μεταφοράς τεχνολογίας, της διείσδυσης στην αγορά, της επέκτασης, τον εξορθολογισμό της παρακολούθησης και βελτίωση της αξιολόγησης των οικονομικών επιδόσεων και της ικανότητας καινοτομίας των συμμετεχόντων.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

CURIA RATIONUM
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/contact
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: @EUauditors